

Revista de Științe Militare

Editată de Secția de Științe Militare
a Academiei Oamenilor de Știință din România

REVISTA DE ȘTIINȚE MILITARE ANUL XIII, 2013 NR. 4 (33)

ISSN ONLINE 2457-9904

Nr. 4 (33)
Anul XIII, 2013

*Revista
de
Științe Militare*

*Editată de Secția de Științe Militare
a Academiei Oamenilor de Știință din România*

ISSN ONLINE 2457-9904

Nr. 4 (33)
Anul XIII, 2013

CUPRINS

EVOLUȚII GEOPOLITICE GLOBALE ȘI REGIONALE PROBABILE ÎN SECOLUL XXI (III).....	5
<i>General-maior (r) prof. cons. dr. Constantin MINCU</i>	
1 DECEMBRIE 1918 – O ZI INTRATĂ ÎN ISTORIE PENTRU TOATE VEACURILE	18
<i>General de brigadă (r) prof. univ. dr. Florian TUCĂ</i> <i>Colonel (r) prof. univ. dr. Eugen SITEANU</i>	
TERORISMUL INTERNAȚIONAL ȘI GLOBALIZAREA ECONOMIILOR. 12 ANI DE LA COMITEREA EVENIMENTELOR DIN 11 SEPTEMBRIE 2001	28
<i>General (r) prof. univ.dr. Anghel ANDREESCU</i>	
PREVENIREA CONFLICTELOR ȘI MANAGEMENTUL CRIZELOR: MECANISMELE NATO.....	43
<i>Căpitan comandor Sebastian BĂDILĂ</i> <i>Locotenent-colonel Petru DIMA</i>	
PREVENIREA CONFLICTELOR ȘI MANAGEMENTUL CRIZELOR – MECANISMELE ONU	56
<i>Locotenent-colonel Daniel MARIN</i> <i>Locotenent-colonel Gabriel PĂTRAȘCU</i>	

PREVENIREA CONFLICTELOR ȘI MANAGEMENTUL CRIZELOR: MECANISMELE ORGANIZAȚIEI PENTRU SECURITATE ȘI COOPERARE ÎN EUROPA	74
<i>Locotenent-colonel Gheorghe TOMA</i> <i>Locotenent-colonel Marian PĂTRU-PIELEANU</i>	
INSTRUMENTE UTILIZATE DE UNIUNEA EUROPEANĂ PENTRU PREVENIREA ȘI GESTIONAREA CONFLICTELOR.....	85
<i>Locotenent-colonel Cristian STANCIU</i> <i>Locotenent-colonel Ioan MURGOCI</i>	
ORGANIZAȚII INTERNAȚIONALE IMPLICATE ÎN SPRIJINUL LOGISTIC AL FORȚELOR PARTICIPANTE LA OPERAȚII DE RĂSPUNS LA CRIZE	104
<i>Colonel dr. Gabriel-Tiberiu BUCEAC</i> <i>Colonel (r) prof.univ.dr. Benoni ANDRONIC</i>	
BOGDAN PETRICEICU HAȘDEU, MEMBRU TITULAR ȘI VICEPREȘEDINTE AL ACADEMIEI ROMÂNE	115
<i>General de brigadă (r) prof. univ. dr. Florian TUCĂ</i> <i>Colonel (r) prof. univ. dr. Eugen SITEANU</i>	

EVOLUȚII GEOPOLITICE GLOBALE ȘI REGIONALE PROBABILE ÎN SECOLUL XXI (III)

PROBABLE GLOBAL AND REGIONAL GEOPOLITICAL DEVELOPMENTS IN THE XXI CENTURY (III)

*General-maior (r) prof. cons. dr. Constantin MINCU**

Rezumat: În lucrare autorul prezintă, pe scurt, posibile evoluții geopolitice globale și regionale în secolul XXI, pe baza analizei unor puncte de vedere exprimate de specialiști străini și români în numeroase lucrări apărute, în ultimii ani, pe acest sensibil și complex subiect. O atenție deosebită se acordă cărții publicate de **fondatorul STRATFOR, GEORGE FRIEDMAN „Următorii 100 de ani – Previțiuni pentru secolul XXI”**, apărută în România la Editura Litera în 2012. Evoluțiile prevăzute pe termen mediu și lung vor afecta, practic, toată populația pământului și toate regiunile sale, cu consecințe dramatice, în plan economic, financiar, social, militar și de mediu. Cei mai mulți specialiști în geopolitică apreciază, cu argumente și pe bună dreptate, că vor urma decenii complicate, cu frământări și războaie, cu răsturnări spectaculoase de situații și cu reconfigurări **majore ale zonelor de influență ale puterilor** relevante, cu influențe importante și asupra României.

Cuvinte-cheie: evoluția geopolitică; SUA; Rusia; Stratfor; George Friedman; Europa; Asia; Pacific; falii geopolitice; Dezvoltare Durabilă.

Abstract: In the paper, the author briefly presents possible global and regional evolutions of geopolitics in the XXI century grounded on the analysis of some regards expressed by foreign and Romanian specialists in many papers appeared in the late years on this subject. A special attention is granted to the book published by STRATFOR founder George FRIEDMAN “The Next 100 Years: A Forecast for the 21st Century”, edited in Romania to the Litera Publishing House in 2012. The evolutions forecasted on medium and long term will practically damage all Earth’s population and its regions, with dramatic consequences on economic, financial, social, military and environmental plan. The most of the geopolitics’ specialists appreciate with arguments and grounded there will be following intricate decades with riots and wars with spectacular up side downs of situations and

* Membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România, membru al Consiliului Onorific al AOSR, secretar științific al Secției de Științe Militare. Tel: 0722.303.015, E-mail: mincu_constantin@yahoo.com

major reconfigurations of areas of influence of major powers with important influences also over Romania.

Keywords: *Geopolitical evolutions; USA; Russia; STRATFOR founder George FRIEDMAN; Europe; Asia; Pacific; geopolitical gaps; sustainable development.*

1. Introducere

În prima și a doua parte a materialului „Evoluții geopolitice globale și regionale probabile în secolul XXI” prezentate la congresul al V-lea al AOȘR din luna mai 2013 (partea I) și la Conferința Internațională cu tema „Eco-Economia și dezvoltarea durabilă”, desfășurată la Brașov (20-21 septembrie 2013), partea a II-a, am adus în atenția celor interesați de subiect, viziunea directorului STRATFOR George FRIEDMAN asupra evoluției probabile a lumii în următorii o sută de ani, viziune aprobată și contestată în aceeași măsură de numeroși specialiști în geopolitică și geostrategie, străini și români.

În cadrul celor două activități menționate mai sus s-au prezentat rezerve și critici asupra lucrării lui George FRIEDMAN, principalele elemente de dezacord fiind: autorul reprezintă cu prea multă ardoare punctele de vedere ale centrelor de putere americane (Președinte, Congres, Guvern, Pentagon, Serviciile Secrete, mediul de afaceri etc.) și, din această cauză este subiectiv; este imposibil să faci predicții așa de amănunțite pentru evoluția lumii în următorii 100 de ani; problematica economică, cea demografică și cea informațională sunt tratate fără un suport științific adecvat; este exagerată puterea militară americană și, îndeosebi, puterea navală; în abordarea așa-ziselor „falii geopolitice” sunt, în principal, expuse dorințele puterii nord-americane; autorul nu utilizează în carte nici un aport științific și nu indică o listă bibliografică din care să extragem și alte puncte de vedere.

Fără a fi un suporter fără rezerve al directorului STRATFOR se cuvine, pentru echilibru, să arătăm și câteva argumente în favoarea sa și a cărții „Următorii 100 de ani”.

- **George FRIEDMAN** nu este un oarecare care își dă cu părerea, este un politolog american, fondator și director general al STRATFOR, o agenție privată de analiză geopolitică, luată serios în seamă de structurile de putere americane, dar și de multe guverne străine din țări importante (Marea Britanie, Franța, Germania, Japonia, China Rusia etc.). Chiar și unii guvernanți români, în rarele lor perioade de luciditate, apelează la expertiza și eforturile sale. Se știe că a vizitat România de două ori (2010 și 2013) și a făcut aprecieri de loc flatante la adresa României în ceea ce privește apărarea intereselor sale legitime în cadrul NATO și UE, dar și în contextul evoluțiilor mondiale viitoare.

- În spatele lui Friedman stau zeci de specialiști ai institutului său, mare parte proveniți din aparatul guvernamental și militar american, cu serioase

cunoștințe și experiență în problematica complexă a lumii contemporane, în analiza evoluțiilor geopolitice și, de ce să nu recunoaștem, cu legături solide la Pentagon, CIA, FBI, NSA și alte structuri de putere americane.

- Este de luat în seamă că analizele efectuate la cerere sau nu, de către „centrele de gândire” americane sunt preluate și comparate, în vederea fundamentării deciziilor pe termen mediu și lung (spre deosebire de modul cum procedează unele țări est-europene, între care și România, devenite mai devreme sau mai târziu țări membre NATO, care, își „fundamentează” deciziile importante pe considerente conjuncturale și emoționale, fără a apela la cei care, voluntar, ar putea da o mână de ajutor).

- Aparatul științific care lipsește în carte se poate considera întreaga bază de date și informații stocate timp de mulți ani la STRATFOR, precum și munca zilnică de analiză efectuată asupra tuturor evenimentelor importante ale momentului (a se vedea buletinele și comunicatele STRATFOR cu privire la Siria, Egipt, Afganistan, Iran, Irak, China, Africa etc.).

Ar mai fi multe de adăugat pro și contra, dar ne oprim aici, lăsând eventualilor critici să discernă singuri și să identifice elementele care să susțină sau să combată aserțiunile și previziunile din lucrarea analizată. O mână de ajutor poate veni din partea competitorilor istorici de ieri, de astăzi și din viitor ai americanilor (ruși, chinezi etc.) care, în mod cert, au alte viziuni și interese.

De fapt și autori români militari și civili care au publicat cărți, studii și articole pe probleme de geopolitică și geostrategie au avut și au păreri, de multe ori diferite față de posibilele evoluții în spațiile zonale, regionale și global. Este însă necesar un studiu critic aprofundat cel puțin al lucrărilor indicate în bibliografia selectivă. Așa cum am arătat în părțile I și II publicate deja, evoluțiile prevăzute pe termen mediu și lung vor afecta, practic, toată populația pământului și toate regiunile sale, cu consecințe dramatice în plan economic, financiar, social, militar și de mediu. Un subiect în analiză este și România, situată, din punct de vedere geopolitic, pe una din faliile posibile și în apropierea altor surse de pericole, ce se vor manifesta, în viitorul nu prea îndepărtat.

2. George Friedman despre România

Înainte de a continua prezentarea previziunilor de la orizontul anilor 2020, 2040 și pe mai departe să vedem analiza făcută de directorul STRATFOR la vizita sa din 2010¹ și repetată mult mai direct și expresiv, în 2013 (desigur, doar unele secvențe, pentru că spațiul nu permite o redare *in extenso*).

- **UE și NATO** nu asigură României securitatea la care se gândea când a

¹ Declarația la HotNews.ro, Marți 16 noiembrie 2010, text redat de Anne-Marie Blejan.

vrut să adere, de aceea România trebuie să își întărească suveranitatea, să aibă propria politică, bazată pe urmărirea intereselor naționale. Ultimii 20 de ani au fost un interludiu plăcut în istorie, de acum românii trebuie să-și gândească viitorul, dar e mai comod pentru ei să se pretindă neajutorați și să le decidă alții viitorul.

- După sfârșitul Războiului Rece, România a vrut, mai mult decât orice, să devină o țară normală. Iar definiția a ceea ce înseamnă normal a fost pentru ea să devină membru NATO și al UE și apoi a crezut că va fi ca toți ceilalți și în această modalitate de a se adapta nu și-a definit identitatea.

- Ca să fii o națiune suverană e nevoie să ai controlul asupra suveranității, a viitorului tău național, a **puterii militare și economice** pe care o ai. Românii – și nu numai ei – și-au spus că, dacă sunt membri ai UE și NATO aceste organizații vor avea grijă de ea și ea va fi liberă să se ocupe de alte lucruri. Și cred că asta e problema: pentru că eu nu cred că UE are grijă de voi, în mod cert nu cred că NATO o face, că v-ar proteja dacă s-ar întâmpla ceva. Și trebuie să vă dezvoltați instituțiile suveranității dar asta se face greu, este scump și nu e tocmai confortabil. În această fază se află România.

- Aveți un sistem financiar care nu e numai sub controlul Bruxelles-ului, ci și sub controlul italian, austriac și al altora. Chestiunea e următoarea: ați fost dispuși să renunțați la suveranitate în schimbul securității. Și întrebarea este – sunteți în siguranță? Înflorescă economia românească? Ideea este să lăsați să treacă doar câțiva ani. Eu însă cred că atunci când în centrul UE se află o mașină uriașă de export, țările mai mici nu își pot găsi un loc în UE și nu se pot proteja de exporturile germane. Nu văd în UE siguranța economică pe care o căutați. NATO, în ciuda întâlnirilor instituționalizate nu mai funcționează ca o alianță militară.

- Nu mi-e clar că înțeleg care sunt interesele naționale fundamentale ale României și ce riscuri este pregătită să își asume. Cred că e în poziția în care nu vrea să își asume nici un risc, ceea ce e perfect rezonabil, însă trăiți într-un colț de lume în care nu prea există opțiuni.

- NATO încearcă să se redefinească, însă cum putem avea o alianță militară când europenii nu au armată (n.a. – situația din România este și mai gravă). Și, în final, se va ajunge ca americanii și britanicii să treacă la acțiune și europenii să îi condamne. Și americanii nu prea mai au apetit pentru intervenții. Însă cel mai important lucru este că starea psihologică de securitate și realitatea obiectivă a poziției României sunt diferite. Ideea că în aceste două instituții multilaterale ați găsit securitatea trebuie examinată cu multă grijă, pentru că nu este tocmai securitatea pe care o credeți. Asta nu înseamnă că trebuie să părăsiți UE și NATO. Cred că România are nevoie de relații bilaterale cu alte țări. Nicio țară nu va intra în relații bilaterale cu o altă țară decât dacă are interese. Și România trebuie să fie în poziția în care să reprezinte greutatea în calitate de aliat.

• Un alt lucru pe care trebuie să îl aibă (România) este o armată. Veți zice că e costisitoare. Iar eu vă voi spune să vă uitați la secolul trecut: 5% din PIB ar fi o sumă colosală, dar ce ați fi plătit să evitați rușii și germanii. Dacă voi credeți că nu există amenințări și nu vor mai exista atunci sunteți într-o poziție foarte rațională. Pe de altă parte, trebuie să vă gândiți că în această parte de lume nu a fost un secol fără vreo tragedie. Și în aceste condiții 5% nu înseamnă atât de mult.

În opinia mea este importantă studierea în întregime, a intervențiilor lui George FRIEDMAN, referitoare la România din 2010 și 2013, în corelație cu ideile avansate în cartea „Următorii 100 de ani”.

Interesant că atât în 2010 cât și în 2013 politicienii români mai importanți cât și media nu au acordat nicio atenție spuselor directorului STRATFOR. Pot fi unele explicații posibile:

- au un sentiment vag de vinovăție față de situația în care au adus România în ultimii 23 de ani (variantă mai puțin probabilă);
- au alte agende, ascunse opiniei publice românești, în care urmăresc doar interesele proprii, pe termen scurt și avantajarea unor cercuri de interese politice economice și financiare străine (probabilitate mare);
- s-au înhămat cu prea mare pasiune la căruța globalizării, situație în care România nu poate fi decât victimă (probabilitate crescută);
- pur și simplu nu le pasă nici de viitorul României și nici de viața cetățenilor ei.

Legat de subiectul securității României ne putem referi pe scurt la situația Armatei României, așa cum este ea prezentată în proiectul **Cărții Albe**, înaintat, recent, în Parlament:

- efectiv aprobat: 90.000 oameni, bugetat – 82.000 oameni. A fost redusă față de 1989 cu 73%. Care altă instituție a statului român a mai fost astfel maltrată?! Culmea este că sunt indivizi care vor să o reducă și mai mult;
- buget în 2012 – 1,26% din PIB (pe hârtie). În realitate, prin manevre obscure a fost doar de 0,9%;
- rezultă o stare extrem de gravă, cu consecințe negative profunde pe termen mediu și lung, cu afectarea viitorului țării. O armată distrusă din punct de vedere numeric, moral, al pregătirii și armamentului nu mai poate fi refăcută într-un timp mai scurt de douăzeci de ani, cu urmările de rigoare (?). Dar cui îi mai pasă?

Dar e timpul să revenim la previziuni.

3. China 2020 – Tigru de hârtie

În lumea de astăzi ceea ce se întâmplă grav în orice colț al lumii afectează într-un fel sau altul întreaga populație a globului și întregul echilibru geopolitic. Iar când este vorba de evoluțiile politice, economico-financiare și militare ale unor

mari puteri existente sau în devenire situația trebuie privită cu și mai multă atenție, inclusiv în România.

Cazul Chinei 2020, în viziunea lui George FRIEDMAN² ar putea pleca de la unele considerente greu de contestat.

- Un sfert din populația lumii trăiește aici, economia sa a avut un avânt impresionant în ultimii 30 de ani, însă acest ritm nu va mai putea fi susținut mult timp. O dezvoltare mai lentă presupune probleme sociale și politice substanțiale, existând posibilitatea ca unitatea ei să nu mai reziste.

- Geografia Chinei face puțin probabil ca această țară să devină o falie activă. Dacă ar fi să devină o zonă de conflict asta s-ar întâmpla mai puțin probabil ca urmare a atacului din partea Chinei cât mai degrabă ca urmare a atacului altora asupra Chinei, cu scopul de a profita de slăbiciunile ei.

- Din punct de vedere geopolitic China este o insulă. Evident că nu este înconjurată de ape, dar este înconjurată de teritorii de netrecut și de terenuri pustii, care o izolează de restul lumii (în nord Siberia și stepa mongolă, la sud-vest munții Himalaya, la sud o alternanță de munți și junglă, dar la est este oceanul).

- Marea majoritate a populației Chinei locuiește de-a lungul celor 1600 de kilometri de coastă, populând treimea din suprafața țării aflată la est, celelalte două treimi fiind aproape nepopulate.

- China nu a fost și nu este agresivă și s-a implicat cu intermitențe în problemele mondiale. Nu trebuie uitat că această țară nu s-a implicat permanent în comerțul internațional, închizându-și porțile periodic evitând orice contact cu străinătatea.

- Implicarea europenilor în China începând cu mijlocul secolului al XIX-lea, când China trece printr-una dintre perioadele sale izolaționiste, a dus, în final, la dezvoltarea unui comerț intens cu coasta de Est, ducând pe de o parte la bogăție în această zonă și pe de altă parte la accentuarea dezechilibrului cu zonele din centrul și vestul țării.

- Începând cu 1949 a urmat perioada comunistă sub controlul lui Mao, care, a readus țara la starea de izolare.

- Urmașii lui Mao au decis să încerce să realizeze o Chină îmbogățită de pe urma comerțului internațional, dar unită sub un singur guvern puternic. Aceste acțiuni au avut efecte pozitive, dar și negative (bogăție, sărăcie, dezechilibre, probleme politice și sociale etc.).

- Analiza arată că echilibrul și dezvoltarea nu vor putea fi menținute la nesfârșit (nu poate exista mult timp un capitalism controlat de stat). Apar tot mai

² George Friedman, *Următorii 100 de ani – previziuni pentru secolul XXI*, Editura Litera, București, România, 2012, pp. 100-113.

vizibile problemele economico-financiare și polarizarea extremă între bogați și săraci. Apare tot mai evident faptul că problema Chinei este de ordin politic. Țara este ținută laolaltă cu ajutorul banilor, nu al ideologiei. Există riscul pierderii controlului, cu consecințe majore pentru acest mare stat asiatic.

- Statul, partidul și securitatea sunt la fel de afectate de declinul ideologic ca și restul societății. Dacă va fi într-adevăr o criză economică, atunci conducerea centrală va trebui să găsească o nouă ideologie care să o înlocuiască pe cea comunistă, în care nu mai crede nimeni. Dacă chinezii nu mai pot crede în comunism, încă mai pot crede în China. Guvernul va încerca să limiteze dezintegrarea sporind naționalismul și xenofobia („străinii sunt de vină”).

- Cea mai probabil confruntare va fi cu Japonia și/sau cu Statele Unite, ambii inamici istorici cu care China are deja conflicte latente. Totuși, probabilitatea unei confruntări militare cu japonezii sau cu americanii este limitată (slăbiciuni economice, militare, o flotă încă slabă etc.).

- În condițiile geopolitice date China are trei căi posibile de urmat în viitor: prima îi permite să continue să crească într-un ritm astronomic, la infinit. Nicio țară nu a mai făcut așa ceva, iar China nu va fi o excepție; o a doua cale posibilă ar fi recentralizarea Chinei, astfel putând fi controlate conflictele de interese care s-ar putea ivi ca urmare a unei încetiniri a dezvoltării economice, control executat de o conducere guvernamentală centrală puternică (scenariu mai aproape de adevăr); o a treia posibilitate ar fi, sub stresul unei căderi economice China să se fragmenteze după vechile linii regionale de democrație, în timp ce guvernul central ar slăbi și ar deveni tot mai șubred.

Rămâne de văzut care scenariu va prinde viață în următorii 15-20 de ani.

4. Rusia 2020 – Meciul Revanșă

În ceea ce privește evoluțiile din Rusia, noi românii trebuie să fim foarte atenți și, prin urmare, preocupați de semnale mai mult sau mai puțin relevante ce vin din acel imens spațiu euroasiatic. O istorie tragică pentru noi, de trei sute de ani, trebuie să ne facă deopotrivă reticenți și vigilenți în relația complicată cu marea putere de la Est. Se spune că marile puteri calcă pe statele mici pentru că nu le observă. Noi am pățit-o, până acum, de vreo treisprezece ori, cu consecințe grave pe toate planurile, fie că am fost aliați, fie că am fost inamici (nu prea au fost diferențe între cele două ipostaze). Nu cred că avem ceva de pierdut dacă luăm în calcul ipotezele cele mai nefavorabile și, în contextul acestui articol, luăm act de ideile și punctele de vedere ale directorului STRATFOR, referitoare la Rusia și nu numai. Chiar dacă ne place sau nu, evoluțiile din spațiul exsovietic ne afectează direct pe cei de astăzi, dar și pe urmașii noștri, în perspectiva următorilor 100 de ani, iată deci unele posibile evoluții.

- Conflictele majore se repetă în geopolitică. Franța și Germania, de pildă, au dus nenumărate războaie, așa cum a fost și cazul Poloniei și Rusiei. Când un singur război nu rezolvă o problemă geopolitică, el se tot reia, până se ajunge la un rezultat. Conflictele semnificative au rădăcini adânci și nu dispar prea ușor. Nu trebuie uitat cât de repede a dus geopolitica Balcanilor la repetarea războaielor în secolul trecut.

- Rusia ocupă partea de est a Europei și s-a confruntat cu restul teritoriilor în diverse ocazii. Războaiele napoleoniene, cele două Războaie Mondiale și Războiul Rece, toate s-au purtat cel puțin în parte, pe tema statului Rusiei și a relațiilor sale cu restul Europei. Nici unul dintre aceste războaie nu a reușit să rezolve definitiv această chestiune, căci, la final, Rusia unită și independentă a supraviețuit. Problema este că însăși existența unei Rusii unite reprezintă o potențială provocare pentru Europa.

- Rusia este o regiune vastă, cu o populație extrem de numeroasă. Este mult mai săracă decât restul Europei, dar dispune de 2 mari bogății – teritoriul și resursele naturale.

- Războiul Rece se pare că doar a ridicat problema Rusiei. Dacă Federația Rusă ar fi căzut în anii '90, și regiunea s-ar fi fragmentat în multiple state mai mici, puterea rusă ar fi dispărut și, odată cu ea provocarea pe care o reprezintă pentru Europa. Slăbiciunile, ezitățile și scindările americanilor, europenilor și chinezilor au împiedicat acest scenariu.

- Simplul fapt că Rusia nu s-a dezintegrat ne indică faptul că problema geopolitică rusă va reapărea. Conflictul nu va fi o repetare a Războiului Rece, așa cum Primul Război Mondial nu a fost o repetare a războaielor napoleoniene. Dar va fi o reafirmare a problemei ruse fundamentale: dacă Rusia va deveni un stat unit, care vor fi granițele lui și care vor fi relațiile cu vecinii săi? Această întrebare va reprezenta următoarea fază majoră din istoria lumii – în 2020 și în anii dinainte.

- Dacă vrem să înțelegem comportamentul și intențiile Rusiei trebuie să începem cu slăbiciunile sale fundamentale:

- granițele, mai ales cele din Nord-Vest (coridorul Câmpiei Nord-Europene);

- curajul Rusiei a fost oarecum știrbit de căderea comunismului. Sankt Petersburg, bijuteria sa, se afla la circa 1609 km depărtare de trupele NATO în 1989, iar în iunie 2008 distanța s-a scurtat la vreo 113 km;

- problema strategică a Rusiei vine din faptul că țara este vastă și cu mijloace de transport relativ modeste. Dacă Rusia ar fi atacată simultan de-a lungul întregii sale periferii, ar fi incapabilă, în ciuda dimensiunii și forțelor ei, să se apere cu ușurință. Ar avea dificultăți în mobilizarea forțelor și în desfășurarea lor pe fronturi multiple, trebuind astfel să mențină o armată extrem de mare, pregătită tot

timpul de acțiune. Această presiune determina o grea povară economică pe umerii Rusiei, subminează economia și o face să cedeze din interior.

- Protejarea frontierelor nu este, în prezent, singura problemă a Rusiei. Rușii sunt conștienți de faptul că se confruntă cu o criză demografică de proporții. Populația actuală numără aproximativ 145 de milioane de locuitori, iar previziunile pentru 2050 oferă o cifră cuprinsă între 90 de milioane și 125 de milioane. Acest fenomen va avea efecte directe asupra puterii militare și ambițiilor Rusiei.

- Problemele geopolitice, economice și demografice se vor accentua, dar Rusia va trebui să opteze pentru un curs de cooperare sau pentru confruntare. Un atu este problema exporturilor de energie în Europa și dependența importantă a Germaniei față de Rusia.

- În următorul deceniu, Rusia va de veni din ce în ce mai bogată (comparativ, cel puțin, cu starea ei din trecut), dar nesigură din punct de vedere geografic. Prin urmare, se va folosi de o parte din averea sa pentru a crea o forță militară potrivită pentru a-i proteja interesele, zone - tampon pentru a o apăra de restul lumii – și apoi zone – tampon pentru zonele – tampon, (cu această concepție se poate ajunge până la Gibraltar?!);

- Acțiunile Rusiei se vor desfășura în trei etape: în prima – refacerea influenței și al controlului efectiv în fosta Uniune Sovietică; în cea de-a doua etapă, Rusia va căuta să creeze un al doilea strat de zone – tampon dincolo de granițele Uniunii Sovietice (n.a. – atenție România); în cea de-a treia etapă – care se va desfășura, de fapt, de la bun început, Rusia va încerca să prevină formarea de coaliții antirussești.

- Rusia are probleme și cărți de jucat în toate direcțiile, astfel:

- ❖ **Caucazul** cu încrângătura de probleme cu vecinii de la sud și cu Turcia (probleme istorice, economice, demografice, religioase etc.) este suficient să privim harta zonei și să recunoaștem evenimentele recente (1990-2013);

- ❖ **Asia Centrală** este o regiune vastă, cuprinsă între Marea Caspică și granița chineză. Este în primul rând, o regiune musulmană și a suferit după prăbușirea Uniunii Sovietice; analiza poate avea în vedere resursele energetice din zonă, concepția pentru adjudecarea acestora, dar și gravele probleme ce decurg din diferențele culturale și religioase;

- ❖ **teatrul european** reprezintă, desigur, zona aflată imediat la vest de Rusia. În această regiune, granițele de vest ale Rusiei se împart cu trei țări baltice (Estonia, Letonia și Lituania) și cu două republici independente, Belarus și Ucraina. Toate aceste țări au fost cândva membre ale Uniunii Sovietice. Dincolo de aceste țări se află centura de foști sateliți ai Uniunii Sovietice: Polonia, Slovacia, Ungaria, România și Bulgaria. Rușii trebuie (consideră ei) să domine Belarusul și Ucraina pentru securitatea lor națională de bază. Țările baltice vin pe locul doi, dar

sunt și ele importante. Europa de Est nu este (încă) o zonă critică, atât timp cât rușii sunt ancorați în Carpați la sud și dispun de forțe puternice în Câmpia Nord-Europeană. Însă teama că Ucraina se va apropia prea mult de Uniunea Europeană și NATO, creează reacții violente la Moscova, făcând Kremlinul să activeze, la nivel maxim, vestitele și temutele sale servicii secrete. De fapt, în mare măsură, Ucraina și Belarusul au intrat sub influența Rusiei, în intervalul 2008-2013.

Situația actuală a celor trei țări baltice stresează și nemulțumește profund Moscova, iar evoluțiile, în viitor, pot fi imprevizibile. Pe de altă parte polonezii, dar și ceilalți est-europeni nu au nici cea mai mică urmă de încredere în intențiile Rusiei. De aici poate porni orice confruntare. Rușii pot trăi cu o regiune baltică neutră. Trăind însă alături de o regiune baltică membră NATO și apropiată americanilor, se confruntă, pur și simplu, cu un risc pe care nu și-l pot asuma. Pe de altă parte, americanii, după ce au lăsat-o mai moale în Asia Centrală și nevoiți să fie mai precauți în Caucaz nu se pot retrage din Regiunea baltică. Orice compromis legat de cei trei membri NATO ar crea panică în Europa de Est. Atitudinea Europei de Est ar deveni imprevizibilă, iar posibilitatea ca influența rusă să se extindă înspre vest ar spori. Rusia este cea mai interesată, dar poziția americană nu este una neînsemnată. Probleme grave pot apare cu Polonia, dacă subordonarea totală de către Rusia a Ucrainei și Belarusului se va concretiza. Rușii vor acționa din ce în ce mai activ prin minoritățile sale, din țările baltice și din Republica Moldova pentru a-și conserva și extinde spațiul de influență. Un factor important în ecuația geopolitică este că deja Armata Rusă s-a pus pe picioare, începând cu anul 2000, reprezentând o amenințare serioasă pentru toți vecinii săi și chiar pentru Statele Unite. În acest context, poziția și politica Statelor Unite față de Europa de Est și țările baltice va reprezenta factorul cheie, în ținerea sub control a instituțiilor agresive ale Rusiei. Dată fiind puterea americană, nu va exista un atac direct al rușilor, iar americanii nu vor permite vreo aventură de-a aliaților lor. Rușii vor încerca să creeze presiune asupra Statelor Unite altundeva în Europa și în alte părți ale lumii. Vor urmări să destabilizeze țări precum Slovacia și Bulgaria.

Strategia de bază a Rusiei va consta în încercarea de a destrăma NATO și de a izola Europa de Est. Problemele se vor complica prin implicarea Germaniei, Franței și altor țări occidentale dependente din punct de vedere energetic de Rusia. Din nou Statele Unite vor juca rolul de moderator și vor uza de puterea lor globală pentru a descuraja excesele de putere. În ultimă instanță va conta foarte mult unde se va stabili falia. Dacă resuscitarea Rusiei se va dovedi o criză de proporții minime, rușii vor domina Asia Centrală și Caucazul și vor absorbi, probabil, Republica Moldova, dar nu vor putea să absoarbă și statele baltice, nici să domine vreo națiune la vest de Caucaz. Dacă totuși rușii reușesc să absoarbă statele baltice și să câștige aliați importanți în Balcani, cum ar fi Serbia, Bulgaria și Grecia – sau

țări din Europa Centrală, cum ar fi Slovacia – competiția dintre Statele Unite și Rusia va fi mult mai intensă și mai înspăimântătoare.

Sunt învățăminte de tras pentru România, din aceste posibile evoluții? Fără îndoială că da, dacă politicienii actuali și viitori vor dezvolta atitudini și capacități care să ofere unele garanții de păstrare a viabilității statului român într-un mediu geopolitic tot mai complicat. Un element cheie este și va rămâne Armata Română dacă procesul de distrugere a acesteia va fi stopat. Să sperăm că ne vom trezi la timp.

BIBLIOGRAFIE

- Amipur Katajun, Beeman William O., Etheshami Anoushirvan, Halliday Fred, Hourcade Bernard, Kapiszewski Andrzej, Posch Walter, Reissner Johannes, *Iranian Challenges*, publicat de Institutul Uniunii Europene pentru Studii de Securitate, 2006.
- Bădescu Ilie, *Tratat de geopolitică*, Editura „Mica Valahie”, 2004.
- Brzezinski Zbigniew, *Marea dilemă – a domina sau a conduce*, Editura Scripto, București, 2005.
- Brzezinski Zbigniew, *Triada geostrategică. Conviețuirea cu China, Europa, Rusia*, Editura „Historia”, București, 2000.
- Buzan Barry, Waver Ole, Wilde Juan de (1998) „*Security A New Framework For Analysis*”, Boulder, Londra, Lynne Rienner Publishers.
- Chauprade Aymeric; Thual, Francois, *Dicționar de geopolitică*, Grupul Editorial Corint, 2003.
- Claval Paul, *Geopolitică și geostrategie*, Editura Corint, București, 2001.
- Diechlhoff Alain, *Națiune și rațiune de stat. Identitățile naționale în mișcare*, Editura Curtea Veche, București, 2003.
- Dughin Alexandr, *Bazele geopoliticii – viitorul geopolitic al Rusiei*.
- Dungaciu Dan, *Națiunea și provocările (post) modernității*, Editura Tritonic, București, 2004.
- Duțu Petre, *Apărarea colectivă – O necesitate a menținerii integrității statale naționale. Acțiunea armatei României în cadrul apărării NATO*, București. Editura Universității Naționale de Apărare, 2005.
- Eliade Mircea, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, Editura Univers Enciclopedic și Editura Științifică, București, 1999.
- Fedorovsky Vladimir, *De la Rasputin la Putin*, Editura Vivaldi, București, 2003.
- George Friedman, *Următorii 100 de ani – previziuni pentru secolul XXI*, Editura Litera, București, România, 2012.

- Gilpin Robert, *Economia mondială în secolul XXI. Provocarea capitalismului global*, Editura Polirom, 2004.
- Gore John, *Chaos Complexity and the lucidity*, Washington D.C., Universitatea Națională de Apărare, 1996.
- Held David, McGrew Anthony, Goldblatt David, Perraton Jonathan, *Transformări globale. Politică, economie și cultură*, Editura Polirom, 2004.
- Hermet Guy, *Istoria națiunilor și naționalismului în Europa*, Institutul European, 1997.
- Huntington Samuel P., *Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale*, Editura Antet, București, 2000.
- Teodor Frunzeti, Vladimir Zodian (coordonatori), *Enciclopedie politică și militară, LUMEA 2009*, Editura CTIEA, București, România, 2009.
- Teodor Frunzeti, Vladimir Zodian (coordonatori), *Enciclopedie politică și militară, LUMEA 2011*, Editura CTIEA, București, România, 2011.
- Teodor Frunzeti, Vladimir Zodian (coordonatori), *Enciclopedie politică și militară, LUMEA 2013*, Editura RAO, București, România, 2013.
- Kaldor Mary, *Războaie noi și vechi*, Editura Antet, 1999.
- Kernic Franz, Paul Hirst, *Război și putere în secolul 21*, Editura Antet, 2001.
- King Alexander, Schneider Bertrand, *Prima revoluție globală: o strategie pentru supraviețuirea lumii*, Editura Tehnică, 1993.
- Kissinger Henry, *Diplomația*, Editura Bic All, 2002.
- Lacoste Yves, *Dictionnaire de géopolitique*, Flammarion, Paris, 1983.
- Marin Vasile, *Geopolitica și noile provocări ale secolului XXI*, Editura Universității Transilvania, Brașov, 2004.
- Mateeva Ana, *EU stakes in Central Asia*, publicat de Institutul Uniunii Europene pentru Studii de Securitate, 2006.
- Moștoflei Constantin, Duțu Petru dr., „*Apărarea colectivă și apărarea națională în contextul integrării României în NATO și aderării la Uniunea Europeană*”, Editura Universității Naționale de Apărare, București, 2005.
- Mureșan Mircea și gl.bg.(r) Văduva, Gheorghe, *Războiul viitorului, viitorul războiului*, Editura UNAP, București, 2006;
- Neumann Victor, *Neam, popor sau națiune? – despre identitățile politice europene*, Editura Curtea Veche, București, 2003.
- Nicolaescu Gheorghe, *Globalizare, regionalizare și stat*, în *Impact strategic* nr.4-5/2002, Centrul de Studii Strategice și de Securitate.
- Nicolaescu Gheorghe, Simileanu Vasile, *Globalizarea informaticii*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, Top Form, București, 2005.

- Nicolaescu Gheorghe, *Gestionarea crizelor politico – militare*, Editura Top Form, București, 2003.
- Nicolaescu Gheorghe, *Geopolitica securității*, Editura U.N.Ap. „Carol I”, București, România, 2010.
- Nivet Bastien, *Security by proxy?: The EU and (sub)-regional Organizations: The Case of ECOWAS*, publicat de Institutul Uniunii Europene pentru Studii de Securitate, 2006.
- Onișor Constantin gl. bg. prof. univ. dr., *Teoria strategiei militare*, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 1999.
- Popa Vasile, *Implicațiile Globalizării asupra Securității Naționale*, Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2005.
- Sapperstein Glenn, *Chaos Therapy: The essentials for literary applications* – Naval War College, 1995.
- Siniscalchi Joseph, Colonel, USAF, Non – *Lethal Technologies: Implications For Military Strategy*, Center for Strategy and Technology Air War College, Air University, Maxwell Air Force Base, Alabama – USA – 1998.
- Siteanu Eugen, *Războiul bazat pe cunoaștere (războiul cognitiv)*, revista Impact strategic, nr. 3 (24)/2007.
- Smith Anthony, *Naționalism și modernism*, Editura Epigraf; Chișinău, 2002.
- Steven Metz și Douglas V. Johnson II, *Asymmetry and U.S. Military Strategy: Definition, Background, and Strategic Concepts*, Institutul de Studii Strategice, U.S. Army War College, ianuarie 2001.
- Toffler Alvin, *Al Treilea Val*, Editura Antet, 2000.
- Toffler Alvin, *Puterea în mișcare*, Editura Antet.
- Volkov Vladimir, *Tratat de dezinformare*, Editura Antet, București, 2000.
- Waltz Kenneth N., *Omul, statul și războiul*, Editura Institutului European, București, 2000.
- Asimetria fenomenului terorist*, Editura Top Form, București, 2003.
- Confruntări asimetrice*, interviu realizat de revista *Gândirea militară românească*, nr. 4, 2002.
- Doctrina de informații și contrainformații a NATO*, 1996.
- Institutul Român de Studii Internaționale, *NATO: Ce este? Ce va fi? Noua Europă și Securitatea statelor mici*.
- Manualul NATO*, volum colectiv.
- Organizația Tratatului Nord – Atlantic, *Manualul N.A.T.O.*, Editura Ministerului Informațiilor Publice.

1 DECEMBRIE 1918 – O ZI INTRATĂ ÎN ISTORIE PENTRU TOATE VEACURILE

DECEMBER 1ST, 1918 – A HISTORIC DAY FOR ALL AGES

*General de brigadă (r) prof. univ. dr. Florian TUCĂ**
*Colonel (r) prof univ dr. Eugen SITEANU***

Rezumat: În acest articol se evocă câteva momente memorabile ale înfăptuirii, acum 95 de ani, visului de aur al românilor – Marea Unire, care reprezintă cel mai mare eveniment al istoriei românilor. Victoria României în Războiul de Reîntregire Națională (1916-1919) a permis aplicarea principiului autodeterminării în virtutea căruia națiunea noastră a avut dreptul să se constituie într-un stat național unitar. Acest principiu al președintelui Woodrow Wilson a fost aprobat de Congresul SUA, la începutul anului 1918 și a avut un ecou puternic în rândul românilor din provinciile românești subjugate de Austro-Ungaria și Imperiul Țarist. Aceste condiții au favorizat desfășurarea acțiunilor unioniste ale românilor din acele provincii, care au hotărât să se alipească la regatul României sub sceptrul marelui rege Ferdinand I.

Cuvinte-cheie: Marea Unire, Războiul de Reîntregire, principiul autodeterminării, stat național unitar, acțiuni unioniste.

Abstract: This article tells about some memorable moments of the accomplishment, 95 years ago, of the Romanian golden dream – Great Union, which represents the most, important event in the Romanians' history. Romania's victory in the War of National Reunification (1918-1919) permitted the application of the self-determination principles and in its virtue our had the right to constitute itself as a national unitary state. This principle of President Woodrow Wilson has been approved by the US Congress in early 1918 and had a strong response among the Romanians in the Romanian provinces which are subjugated by Austria-Hungary and the Tsarist Empire. These conditions favoured the development of the unionistic actions of the Romanians in those provinces that have decided to join the Kingdom of Romania under the sceptre of the great King Ferdinand I.

Keywords: Great Union, War of Reunification, self-determination principle, national unitary state, unionistic actions.

* Prof. univ. dr., membru al Academiei Oamenilor de Știință din România; istoric.

** Profesor univ. dr. ing., Academia Comercială, Satu Mare și Universitatea Națională de Apărare „Carol I”; membru asociat al AOȘR; vicepreședintele Asociației Absolvenților UNAp „Carol I”; esiteanu@yahoo.com; tel.:0720566911.

Sunt zile în istoria unor state și națiuni care sunt parcă predestinate de Pronia Cerească să le jaloneze istoric pentru toate veacurile. Pentru noi, românii, o astfel de zi este cea de **1 Decembrie 1918**. Cu exact 95 de ani în urmă, în acea zi, la Alba Iulia, s-a înfăptuit, din năzuința și voința populară, istoricul act al reîntregirii hotarelor și al făuririi României Mari. Atunci, la 1 Decembrie 1918, după trei secole și ceva de la prima unire politică ce fusese înfăptuită de către Mihai cel Brav și cel Viteaz (1599), s-a desfășurat, la Alba Iulia, Marea Adunare Națională a românilor care veniseră acolo cu zecile de mii pentru a hotărî și a pecetlui Unirea Transilvaniei și a celorlalte provincii locuite de români (Banatul, Crișana, Maramureș, Basarabia și Bucovina) cu **Patria-mamă**, respectiv cu România. Cu câteva luni mai înainte de desfășurarea Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia, prin hotărâri sau prin rezoluții speciale, se uniseră cu Țara-mamă, tot prin voința populară, românii basarabeni și bucovineni. În această privință, în „**Declarația Sfatului Țării din Basarabia**”, sfat ce se întrunise la Chișinău în ziua de 27 martie 1918, se va adopta o „Declarație de Unire” care avea următorul conținut:

„În numele poporului Basarabiei, Sfatul Țării declară:

Republica Democratică Moldovenească (Basarabia – n.n.), între hotarele ei dintre Prut, Nistru, Dunăre și Marea Neagră și vechile granițe cu Austria, ruptă acum o sută și mai bine de ani de trupul vechii Moldove;

În puterea dreptului istoric, în puterea dreptului de Neam și frăției de sânge, pe temeiul principiului ca noroadele singure să-și hotărască soarta lor;

De azi înainte (27 martie 1918 – n.n.) și pentru totdeauna se unește cu Mama sa România.”

Cum era și firesc, imediat după adoptarea acelei Declarații, printr-un Înalt Decret Regal, Regele României, Ferdinand I, sancționează acea decizie istorică. În această privință, în respectivul Decret se spune: **„În numele poporului român și al regelui lui, M. S: Ferdinand I-ul al României, ia act de acest vot quasi unanim și declară, la rândul lui, Basarabia unită cu România pe veci una și indivizibilă”**.

În mod cronologic, după circa o jumătate de an de la unirea Basarabiei cu România, în urma deciziei participanților la Congresul General al românilor din Bucovina, desfășurat la Cernăuți în cea de a doua parte a lunii noiembrie 1918, s-a hotărât unirea Bucovinei cu România. În moțiunea adoptată în acest sens de către congresiștii bucovineni se menționează, prin cuvinte inspirat alese, următoarele: **„Congresul general al Bucovinei, întrunit azi, joi, 15/28 noiembrie 1918 în sala sinodală din Cernăuți, consideră că: de la fundarea Principatelor Române, Bucovina, care cuprinde vechile ținuturi ale Sucevei și Cernăuților, a făcut pururea parte din Moldova, care în jurul ei s-a încheșat ca stat; consideră că**

în cuprinsul hotarelor acestei țări se găsește vechiul scaun de domnie de la Suceava, groznițele domnești de la Rădăuți și Suceava, precum și multe alte urme și amintiri scumpe din trecutul Moldovei;

Considerând că fiii acestei țări, umăr la umăr cu frații lor din Moldova și sub conducerea aceluiași domnitori au apărat de-a lungul veacurilor ființa neamului lor împotriva tuturor încalcărilor din afară și a cotropirei păgâne;

Considerând că în 1774 prin viclesug Bucovina a fost smulsă din trupul Moldovei și cu de-a sila alipită coroanei habsburgilor;

Considerând că 144 de ani poporul bucovinean a îndurat suferințele unei ocârmuiri străine, care îl nesocotea, decide:

Unirea necondiționată și pentru vecie a Bucovinei în vechile ei hotare până la Ceremuș, Colacin și Nistru, cu regatul României". Luând act, în mod expres, de hotărârea unanimă a participanților la Congresul general al bucovinenilor, printr-un decret special, Regele Ferdinand I consfințește respectiva hotărâre istorică. În articolul I al aceluși Decret se stipulează următoarele:

„Bucovina, în cuprinsul granițelor sale, este și rămâne de-a pururi unită cu România”.

După unirea Basarabiei și Bucovinei cu Țara-mamă a urmat, în mod firesc, în mod logic, unirea Transilvaniei și a Banatului cu Patria-mamă.

Faptul s-a petrecut în cadrul Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia, care s-a desfășurat în ziua de 18 noiembrie 1918 (stil vechi) sau 1 decembrie 1918 (stil nou). Potrivit izvoarelor istorice, la această mare adunare populară și plebiscitară au participat ca „aleși ai poporului” și ca „voluntari”, ca să ne exprimăm și printr-o figură de stil, între 13.000 și 15.000 de oameni veniți din întregul spațiu Danubiano-Pontic. Cifra celor „aleși”, ca reprezentanți legitimi ai districtelor electorale, ai organizațiilor obștești, profesionale, culturale și religioase, avea să fie de 1228 de oameni „unul și unul”. Prin prezența, prin voința și prin decizia aleșilor poporului și ai națiunii, care aveau în mâinile lor legitimații speciale, denumite în epoca dată „credinționale”, iar în suflete dorința fierbinte de unire a tuturor românilor într-o singură Patrie Mare și Întreagă, de a înlătura sau de a dărâma pentru totdeauna hotarele nedrepte care despărțeau român de român, tată și mamă de fiu, frate de frate etc. relevând acest fapt, cu mintea și cu pana sa ascuțite, dar și cu patriotismul fierbinte ce-l caracteriza, poetul Octavian Goga va scrie atunci următoarele versuri, care vor rămâne nemuritoare:

„Te-am dărâmat, hotar de-odinioară, / Brâu împletit din lacrimi și din sânge, / Veriga ta de foc nu mă mai strânge / Și lanțul tău a încetat să doară.”

Înlăturarea, prin voință populară, a acelor hotare arbitrare, însemna, de drept și de fapt, înfăptuirea României Mari, realitate atestată și consemnată cu claritate și

la cold în două documente oficiale ale timpului. Este vorba, pe de o parte, de „Rezoluția Adunării Naționale de la Alba Iulia”, iar, pe de altă parte, de „Decretul Regal prin care se sancționa ceea ce se hotărâse la Alba Iulia în ziua de 1 decembrie 1918. În primul document, la articolul I, se consemnează, în mod expres, următoarele: **„Adunarea Națională a tuturor românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, adunați prin reprezentanții lor îndreptățiți la Alba-Iulia în ziua de 18 Noiembrie/1 Decembrie 1918, decretează unirea acelor români și a tuturor teritoriilor locuite de dâșii cu România”.**

Cel de-al doilea document, semnat de regele Ferdinand I Întregitorul pe data de 11 decembrie 1918 și contrasemnat de Președintele Consiliului de Miniștri Ion I.C. Brătianu, are următorul conținut clar și profund:

„Ferdinand I,

Prin grația lui Dumnezeu și voința națională, rege al României,

La toți de față și viitori, sănătate:

Asupra raportului președintelui consiliului nostru de miniștri, sub nr. 2171, din 1918,

Luând act de hotărârea unanimă a Adunării din Alba Iulia,

Am decretat și decretăm:

Art. 1. ținuturile cuprinse în Hotărârea din Alba Iulia de la 18 noiembrie/1 decembrie 1918 sunt și rămân de-apururi unite cu Regatul României.

Art. 2. Președintele consiliului nostru de miniștri este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a decretului de față.

Dat în București, la 11 decembrie 1918.

Marea unire înfăptuită de români la 1 decembrie 1918 (figura nr. 1) era un fapt firesc și logic. Ea izvora – așa cum clar și frumos se exprima atunci românul și argeșeanul de viță veche, Ion I.C. Brătianu – **„Din puterea de viață a poporului, din vitejia soldaților noștri și din voința hotărâtă a românilor de pretutindeni. Ea se întemeiază pe ființa însăși a neamului românesc, care de aproape două mii de ani, în mijlocul tuturor vitregiilor vremii, a știut să-și păstreze nestins caracterul de conștiință națională. Ea se reazimă pe cerințele istoriei, cari îi impun desființarea tuturor granițelor nedrepte și nefirești și statornicirea statelor după principiile naționalităților. Ea e voită în fine de nevoile neamului românesc care nu poate trăi despărțit și care numai prin unirea tuturor fiilor lui își poate îndeplini cu folos pentru omenire și cu strălucire pentru el misiunea civilizatoare în această parte a lumii”.**

Figura nr. 1. Frontierele României după realizarea Marii Uniri

Atunci când vorbim sau când scriem despre Marea Unire de la 1 Decembrie 1918, se cuvine ca mereu și mereu să amintim faptul că la temelia înfăptuirii ei au stat luptele și jertfele de sânge cutremurător de mari date de fiii poporului nostru în decursul veacurilor pentru apărarea hotarelor și a vetrelor de locuire, așa cum au fost cele de la Posada (1330), Rovine (1394); Poarta de Fier a Transilvaniei (1442); Vaslui (1475); Călugăreni (1595), Șelimbăr (1599); Grivița și Plevna (1877), Mărăști, Mărășești și Oituz (1917) etc.

Numai în timpul războiului drept și sfânt din 1916-1919, zis pe bune și „Războiul de Reîntregire Națională”, au căzut eroic la datorie ori au fost răniți sau dați dispăruți peste un milion de fii ai Patriei pentru realizarea Marii Uniri (figura nr. 1). Cu sânge și cu lacrimi, cu zăbranic, cu dureri sufletești nesfârșite ne-am plătit noi, românii, izbânda de acum 95 de ani!

În această privință, la numai câteva zile de la acea strălucită și nemuritoare biruință, într-o scriere de-a sa, Alexandru Vlahuță ne va spune, pe cât de limpede, pe atât de frumos, următoarele: **„În momentele istorice cruciale pentru destinele unui popor, „morții unui neam se scoală și luptă umăr la umăr cu cei vii... Iar lucrul acesta n-ar trebui să-l uităm niciodată”**.

Cu privire la ceea ce s-a împlinit la Alba Iulia acum 95 de ani, la 1 decembrie 1918, dar în principal despre desfășurarea Marii Adunări Naționale din acea zi istorică, dar și despre hotărârea tot istorică luată atunci de către reprezentanții aleși ai națiunii române s-au scris până acum, de cele mai multe ori, bine și foarte bine, sute și mii de pagini de carte și articole de presă. Cu ele s-ar putea alcătui tomuri întregi. În ceea ce ne privește, nu ne propunem să relatăm acum și aici fapte și evenimente strâns legate de tema pe care o abordăm, care, în linii generale, sunt bine cunoscute de către iubitorii noștri de istorie. Cu alte cuvinte, am repeta, poate mai puțin mestșugit, ceea ce s-a scris deja. Socotim însă potrivit să cităm, în continuare, doar scurte extrase din amintirile unui strălucit participant la marea întrunire de la Alba Iulia, acestea reprezentând nu doar aduceri aminte ale aceluia, ci autentice izvoare istorice. Este vorba de cele spuse de Ion Clopoșel în cartea sa intitulată „Frământările unui an” publicată la Sibiu în anul 1919.

Iată ce zicea el, cu un evident fior național patriotic:

„Măreață zi de 1 decembrie! În sfârșit ai sosit după așteptări grele și lupte seculare, ca să pui capăt sabiei și să începi istoria românilor liberi... Ca un singur om, întreg românismul cuprins între crestele Carpaților și apa șerpuitoare a Tisei și-au dat expresie glasul de revoltă contra trecutului plin de fantome urâte și a declarat sărbătorește că este decis să rupă cu comuniunea de stat a asupritorilor maghiari și să se închege într-un stat național al românilor de pretutindeni. 100.000 de oameni (de fapt între 130.000 și 150.000 – n.n.) s-au adunat în cetatea lui Mihai Viteazul și a martirilor Horea, Cloșca și Crișan, pentru ca să spună lumii întregi că vreau România Mare, Țara tuturor aceluia ce vorbesc limba românească, poartă port românesc, vreau soarta românească, vreau drept românesc... Cu greu s-ar putea strânge într-un buchet unitar nenumăratele tablouri câte s-au desfășurat înaintea ochilor pe terenuri, în cetatea Alba Iulia. Ar trebui timp ca să

prinzi aspecte așa de variate ale mișcărilor cu acest prilej. Câte cântece și jocuri, câte urale și ovații, contopindu-se toate într-o uriașă simfonie a cunoștinței naționale. Vor regreta toți câți n-au participat la sărbătoarea națională cea mai mare de care au avut parte românii obidiți și schingiuiți... Pe toată viața li se imprimă în inimă emoționantele scene acelora care au fost de față la această sărbătoare prin care românii își afirmă voința de unire a tuturor în România Mare. Aceste cuvinte, „România Mare”, au fost neîntreținut strigate din piepturile zecilor de mii de români. Când întâia oară a rostit domnul Goldiș în legătură cu proiectul de rezoluție aceste două cuvinte, sala Casiner romane (unde s-a desfășurat Marea Adunare Națională – n.n.) a răsunat de îndelungate și frenetice aplauze ce au durat câteva minute... Sunt momente care nu se uită, ci se imprimă în suflete pentru toate veacurile, înălțându-le și transportându-le în regimurile pure ale idealurilor”.

Actul istoric înfăptuit la 1 decembrie 1918 de către români avea să fie evocat, laudat și slăvit chiar atunci, la cald, de către nenumărați poeți cu har, dar în special după aceea, de către alții și alții, între ei numărându-se Octavian Goga, Nichifor Crainic, Mircea Dem Rădulescu, Vasile Militaru, Serafim Ionescu, Vasile Bosa, Horia Patra Popescu, Ion Băilă, Petre Dulfu, Ovidiu Hulea și mulți alții.

„Imnul Dreptății” a fost scris de românul patriot Horia Petra Petrescu doar cu o lună înainte de desfășurarea istoriceii adunări naționale și populare de la Alba Iulia de la 1 Decembrie 1918.

El a intuit, ca puțini alți români patrioți din vremea sa, evoluția evenimentelor și deznodământul lor final: înfăptuirea Marii Uniri. Prin conținutul și mesajul ei, creația sa poetică, intitulată pe cât de inspirat, pe atât de ingenios „Imnul Dreptății”, poate fi considerată, zicem noi, fără teama de a greși, sau de a exagera, un fel de „Prefață” a ceea ce se va întâmpla și se va hotărî la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia de la 1 Decembrie 1918. Pentru valoarea respectivei poezii, dar și pentru faptul că, în ultimele decenii, ea a cam fost dată uitării, o vom reproduce aici în întregime sa: „**Ridică steagul mândru, al Dreptății,/ Să fâlfâie cum nu a mai fâlfâit,/ Cum cerul primenit al Libertății,/ În sufletu-ne tânăr-primenit.// Ascunde fața ta plină de rușine,/ Semănători de pizme și minciuni,/ Căci ochii văd pe-ntinsuri văluri line,/ Sânt holdele ce-au dat**

un rod de bine,/ Spurcate izme nu mai poți s-aduni.// Dispreț pe capul tău de-ai vrea minciuna!/ Pe tron ridică sfântul Adevăr!/ S-a risipit din suflete furtuna,/ Vom fi cu trup, cu suflet veșnic UNA,/ Pe veci printr-a al discordiei măr.// Întinde mâna-n-coace Bucovina, (Basarabia o întinsese, deja – n.n.),/ Și tu, din Maramureș, din Bihor,/ Voi, din Regat, cu tine ardeleni,/ Toți Feți Frumoși și dalbe Cosânzene,/ Moldovean! – Sântem doar un popor.// Dreptatea-o vrem, de mii de ori Dreptate,/ Căci pentru ea cu toții am sângerat,/ Și-am lăncezit în temnițe spurcate!/ Azi mâna-ntindem frate către frate,/ Ne-mbrățișăm cu sufletul curat!// Să nu mai fie jug și nice fiară!/ Să nu ne mai subjuge, să nu fim subjugați!/ În lung și-n lat a libertății Țară,/ Iubirea-n ea, cea fără de hotară,/ De la colibă până la Palat!”

Citind și recitind în mai multe rânduri aceste versuri minunate, înflăcărare și însuflețitoare și transcriindu-le acum și aici, noi apreciem, tot fără teama de a greși sau de a exagera, faptul că „**Imnul Dreptății**” este și o poezie filozofică!

Cel de al doilea „**imn**” la care ne referim, intitulat și el deosebit de frumos, de ingenios și de expresiv „**Imnul Unirii**”, este creația poetică, dar și istorică, am mai zice noi, a lui Ion Băilă, autor despre care, din păcate, până acum s-a vorbit foarte puțin în literatura de specialitate.

„**Imnul**” său a fost scris, în mod special, cu prilejul desfășurării Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia, dedicat și închinat în mod expres acelui eveniment crucial din istoria României. Creația sa s-a tipărit pe foi volante, în mii de exemplare, fiind distribuită aproape tuturor participanților la istorica întrunire.

„**Imnul Unirii**” este pătruns, de la primul până la ultimul vers, de o încărcătură istorică cum rar s-a mai putut vedea în alte creații poetice ale vremii, dar și de un fierbinte patriotism. Prin ideile vehiculate, ca și prin conținutul lor, „**Imnul**” scris de Ion Băilă, poate fi considerat, socotim noi, și un autentic și important izvor istoric.

Ne vom referi, în cele ce urmează, la două „ode” minunate dedicate și închinare Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918. Prima dintre ele este intitulată „Odă ostașilor români, ea fiind semnată de Radu Costăchescu. Cea de a doua are următorul titlu: „Odă la praznicul Unirii tuturor românilor”, aceasta fiind creația poetului Ovidiu Hulea. Cei doi autori sunt, pe de o

parte, martori ai istoriei, iar, pe de altă parte, cronicari în versuri de fapte istorice mărețe.

„Oda” semnată de Radu Costăchescu este deosebit de frumoasă, socotim noi, ea fiind închinată ostașilor români care au dus pe umerii lor greul războiului drept de reîntregire a neamului. Eroismul, jertfele și sacrificiile lor din timpul campaniei aveau să stea la temelia înfăptuirii Marii Uniri. Cea de-a doua „Odă”, la fel de caldă, de frumoasă și de expresivă, semnată de Ovidiu Hulea, este, după opiniile noastre, „o splendidă cronică” în versuri a Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918. Ea a fost intitulată de către autorul ei, printr-o inspirație de excepție, **„La praznicul Unirii tuturor românilor”**. De altfel, „Oda” a fost scrisă în mod expres, cu prilejul desfășurării Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia.

Ovidiu Hulea a scris, cu prilejul desfășurării Marii Adunări de la Alba Iulia, o „Odă”, pe care și-a intitulat-o, pe cât de inspirat, pe atât de expresiv „La praznicul unirii tuturor românilor”. Oda respectivă a fost recitată în acea zi de miile de participanți la Adunarea de la Alba Iulia, iar apoi, în anii care au urmat, în școli, la șezători, la serbările publice, în armată, iar la un moment dat versurile sale aveau să fie puse pe note muzicale și cântate pe melodia „Deșteaptă-te române”.

Ce frumos și ce bine ar fi, zicem noi, acum, la împlinirea a 95 de ani de la făurirea Marii Uniri de la 1 decembrie 1918, ca versurile acestei Ode, ca și cele în care se evocă și se cântă atât de clar și de-nflăcărat și de frumos, istoricul eveniment la care ne-am referit, să nu fie lăsate uitării, ci, dimpotrivă, să fie recitate mereu și mereu de către toți românii de bine, în special de cei tineri, care au menirea să apere, ca pe lumina ochilor, cum se zice în popor, înfăptuirile epocale ale străluciților noștri înaintași!

Citiți, dragi români, fie că sunteți elevi, studenți sau militari, fie tineri sau vârstnici de la sate și de la orașe, atât imnurile și odele dedicate Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918 la care ne-am referit aici mai pe larg, cât și celelalte, pe care doar le-am citat titlurile. Dacă doriți și puteți, învățați-le pe dinafară și roștiți-le când timpul vă permite în fața semenilor noștri. Pentru că prin ele învățăm și receptăm pagini mărețe din istoria neamului.

BIBLIOGRAFIE

- Dr. Florian Tucă, prof. Ionescu Nicolae, prof. Raicu Romulus, *„Lirica Războiului de Reîntregire a neamului”*, cu un *„Cuvânt către cititori”* de I.P.S. Calinic Argeșanu, București, 1998.
- Tucă Florian (coordonator), Ionescu Nicolae, Raicu Romulus, *„2000 de ani de statalitate, creștinism și cultură în spațiul românesc. Repere cronologice sau picături din istoria neamului”*, vol. I, București, 2000.
- Tucă Florian, Ionescu Nicolae, Raicu Romulus, *„Războiul pentru făurirea României Mari”*, București, 1998.
- „Poezii și cântece pașoptiste”*, București, 1998, ediția alcătuită de dr. Florian Tucă și prof. Nicolae Ionescu.
- Dr. Florian Tucă, prof. Nicolae Ionescu și prof. Romulus Raicu, *„Lirica războiului pentru neatârnare. 1877-1878”*, București, 1999.

**TERORISMUL INTERNAȚIONAL ȘI GLOBALIZAREA
ECONOMIILOR. 12 ANI DE LA COMITEREA EVENIMENTELOR
DIN 11 SEPTEMBRIE 2001**

**INTERNATIONAL TERRORISM AND ECONOMIC
GLOBALIZATION. CONTEMPORARY TERRORISM
12 YEARS AFTER 11 SEPTEMBER 2001 EVENTS**

*General (r) prof. univ.dr. Anghel ANDREESCU**

Rezumat: Pentru prevenirea și combaterea terorismului, este necesară promovarea multilateralismului efectiv, legea internațională cu fundamentare în domeniu. Amenințarea terorismului internațional necesită în acord multilateral – măsurile de bază ale statelor. Acțiunea globală împotriva terorismului necesită măsuri pentru desființarea grupurilor implicate în activități teroriste prin întărirea sistematică a cooperării internaționale. Lupta împotriva terorismului trebuie să fie coordonată și să asigure respectarea drepturilor omului pe timp de libertate fundamentală. Dialogul, schimbul de experiență și cooperarea dintre state sunt priorități în lupta împotriva terorismului. Contraterorismul trebuie să includă, de asemenea, factori sociali și politici, precum și o toleranță sporită și conștiința tuturor marilor puteri. Pentru combaterea amenințărilor și riscurilor provocate de fenomenul terorismului internațional, în ceea ce privește securitatea globală, comunitatea internațională are nevoie de mai multă coordonare, consultare și strânsă cooperare. Nici un stat nu poate asigura securitatea fără aliați. Contraterorismul este o zonă în care puterea este reprezentată de numărul partenerilor. România sprijină eforturile organizațiilor internaționale, regionale și subregionale de a întări solidaritatea internațională împotriva terorismului în concordanță cu legea internațională și să coopereze, din punct de vedere bilateral, pentru prevenirea și combaterea acestui fenomen.

Cuvinte-cheie: ordine mondială, prevenire, control, identificarea vulnerabilității, sistemul de cooperare.

Abstract: In preventing and combating terrorism, it is necessary to promote effective multilateralism, international law with the foundation in the field. The threat of

* Anghel Andreescu, general (r.) prof.univ.dr., secretar de stat Ordine și Siguranța Publică în repetate rânduri la Ministerul Afacerilor Interne, conducător de doctorat în cadrul Universității Naționale de Apărare „Carol I”, membru al Academiei Oamenilor de Știință din România; este autor a nenumărate cărți, studii și articole în domeniul prevenirii și combaterii terorismului, precum și din domeniul criminalității organizate.

international terrorism requires multilateral consensus – based measures of the states. Global action against terrorism require measures to dissolve the groups involved in terrorist activities through systematic strengthening of international cooperation. The fight against terrorism must be coordinated and to ensure respect for human rights while and fundamental freedoms. Dialogue, exchange of experience and cooperation between states are priorities in the fight against terrorism. Countering terrorism must also include social and political factors as well as increased tolerance and awareness views of all stakeholders. To combat the threats and risks posed by the phenomenon of international terrorism to global security, the international community needs more coordination , consultation , and close cooperation. No state can not provide security without allies. Counterterrorism is an area where the power lies in the number of partners. Romania supports the efforts of international organizations, regional and sub-regional to strengthen international solidarity against terrorism in accordance with international law, and cooperate bilaterally to prevent and combat this phenomenon.

Keywords: world order, prevention, control, vulnerability identification, cooperation system.

1. Retrospectiva terorii

Terorismul a fost și va fi folosit ca instrument de către diverse țări sau centre de putere în scopul obținerii de beneficii politice sau economice, dar și pentru a destabiliza națiuni sau forțe inamice. În timpul Războiului Rece și în perioada următoare căderii Uniunii Sovietice, problematica amenințărilor la adresa securității era tratată din perspectiva națională, cu accent pe pericolul reprezentat de inamici cunoscuți, clar identificați. Chiar și problemele transnaționale – terorismul, crima organizată, proliferarea, traficul de droguri – erau abordate din perspectiva statului. Această viziune a orientat politica națională de securitate a marilor puteri către acțiuni destinate influențării comportamentului și atitudinii celorlalte state prin intimidare, demersuri, sancțiuni economice, asistență militară etc. S-a pus accentul pe puterea militară ca garanție a securității naționale.

În prezent, acest mod de abordare a amenințărilor din perspectiva statului rămâne necesar, dar nu suficient, întrucât nu mai acoperă întregul spectru de amenințări. Globalizarea a creat noi condiții care minimalizează importanța granițelor naționale, iar amenințarea bipolară a fost înlocuită de un set divers și multipolar de amenințări generalizate și de situații de conflict. „*Credem că Al-Qaeda, această organizație internațională, este rezultatul pierderilor colaterale cauzate de globalizare în acele zone care mai degrabă au de suferit decât de câștigat de pe urma ei, respectiv lumea arabă.*”¹ În mod cert, ne aflăm într-o perioadă de

¹ Ali Laïdi, *Efectul de bumerang*, Editura House of Guides, București, 2007; Antipa, Maricel, *Triumviratul dezastrului global. Terorism global*, Editura Monitorul Oficial, București, 2010.

reșezare a sistemului mondial de state, de tranziție de la „compartimentarea” bipolară, la o altfel de polarizare. „Puterea devine mult mai multidimensională, structurile – mult mai complexe și statele înseși – mult mai permeabile...”². Mai mult ca niciodată, cele scrise de Sun Tzu în sec. VI, î.H. „arta cea mai rafinată a războiului a constat în a spulbera rezistența inamicului fără luptă”³ au devenit realitate cotidiană. Astfel, „în percepția comună, securitatea este înțeleasă drept capacitatea unui actor (al relațiilor internaționale), tradusă în termeni de putere, de a-și apăra valorile fundamentale proprii (interese naționale) și de a le sprijini în proiecția în arena internațională. Securitatea este echivalentă cu existența celui instrument de forță – armata – capabil să facă față acestor imperative, de tăria lui depinzând, în ultimă instanță, soliditatea actorului în cauză”⁴.

Din perspectivă geografică, conflictul Est-Vest, având la bază ideologia a fost înlocuit în ultimul deceniu de decalajul Nord-Sud determinat de diferențele de distribuire a resurselor și bunăstării. Acest clivaj pune în perspectivă avantajele comparative nete dintre state și regiuni, avantaje ajunse la proporții care nu au putut fi anticipate – ceea ce, dacă vom considera distribuția resurselor drept o cauză puternică și insidioasă de conflict, implică un ridicat potențial de risc. Pauperismul structural și-a extins „sfera de influență” și tinde să se adâncească în condițiile în care, în această problematică, „globalizarea” nu a deschis până în prezent un alt orizont concret decât cel al unor noi elemente de evoluție divergentă de natură să prezerve sau chiar să accentueze distanța față de statele dezvoltate. Din acest punct de vedere, este simptomatic faptul că mișcarea pașnică a „verzilor” sau „antiglobaliștilor” dobândește, chiar în Europa, aspecte de „gherilă urbană”. Tot pe parcursul ultimului deceniu s-a asistat la o „renaștere” a terorismului, pe o arie de acțiune și un grad de violență cu adevărat internaționale, având ca principal motor extremismul islamic. Susținătorii și partizanii acestui tip de înțelegere a Islamului sunt în prezent activi în mai multe regiuni, printre care se numără America de Nord, Europa, Orientul Mijlociu, Africa de Nord, Asia Centrală și, într-o măsură mai mică, America Latină. Inițiativele internaționale în lupta împotriva terorismului ar putea avea vaste consecințe pentru unele din aceste regiuni pe măsură ce eforturile nu se vor mai concentra asupra Afganistanului și Irakului.

Principalele tendințe în ceea ce privește stabilitatea mondială rămân globalizarea, schimbările democratice, dezvoltarea rapidă a tehnicii, proliferarea, conflictele etnice, resursele limitate, urgențele umanitare. Problemele circumscrise securității se transferă din zona în care statele trebuiau să înfrunte anumiți inamici

² Joseph S. Nye Jr., *Whar New World Order*, în „Foreign Affairs”, vol.71, no.2, 1992.

³ Sun Tzu, *Arta Războiului*, Editura Militară, 1976.

⁴ Mihail E. Ionescu, *După hegemonie*, Editura Scripta, București, 1993.

într-una în care amenințările au caracter global și a căror soluționare necesită un grad superior de concertare internațională.

Amenințările de securitate rezultă în principal din următoarele tipuri de activități: spionaj; sabotaj; subversiune; terorism; crimă organizată.

2. Conceptualizarea terorii

Conceptul în sine poate fi definit ca fiind „folosirea ilegală a forței sau violențelor împotriva indivizilor sau proprietății în scopul constrângerii sau intimidării guvernelor sau societăților, ca mijloc de atingere a unor obiective politice, etnice, religioase sau ideologice”⁵.

Terorismul poate include: hărțuiri și amenințări; propagandă; furturi de bani, armament, alte echipamente; atacuri armate, cu bombă, distrugeri; asasinat și răpire; mijloace/bunuri chimice, nucleare sau biologice.

Metode specifice de acțiune teroristă sunt:uciderea factorilor umani specifici și nespecifici ori vătămarea integrității corporale sau a sănătății acestora; răpirea, sechestrarea, luarea de ostatici; agresarea psihică (inclusiv prin amenințări și alarme false); distrugerea/degradarea factorilor materiali ori împiedicarea accesului la aceștia; ocuparea prin forță a unor obiective; deturnarea mijloacelor de transport.

Departate de a concluziona, se poate aprecia că terorismul reprezintă un atentat la viața societății moderne, globalizate sau la nivel local, și a cetățenilor acesteia⁶. Acest fapt impune ca Strategia de combatere a terorismului să aibă drept scop principal protecția cetățenilor, a comunității, a statului național și al satului global. Cooperarea instituțiilor statului și a organizațiilor internaționale cu societatea civilă devine esențială pentru succesul măsurilor stabilite privind protecția comunităților și eliminarea amenințărilor teroriste. Printre rolurile pe care societatea civilă le poate juca în susținerea luptei împotriva terorismului se numără: educație pentru securitate, autoprotecție individuală și colectivă; informarea opiniei publice și educarea cetățenilor în vederea susținerii măsurilor adoptate de autoritățile statului pentru combatere a terorismului; dezbaterăa unor strategii de combatere a terorismului și conferirea de soluții alternative sau

⁵ Curs pentru studenții Academiei de poliție „Alexandru Ioan Cuza”, arma „Poliție de Frontieră; de văzut și Andreescu Anghel; Radu Nicolae, *Terrorism From The Big Encyclopedia of Jihad to Hamas Covenant and The White Qaeda*, în „Romanian Military Thinking”, ianuarie-martie, vol 1, 2007; Burgess, M., Delcea, E., I., (2006). *Problematika definirii terorismului*, în *Terorismul Azi*, vol IV-VI, 2006; Andreescu Anghel; Radu Nicolae, *Jihadul Islamic*, Editura MAI, 2008.

⁶ Frattasio A., *Epistemologia terorii*, Editura ERA, București, 2006; Andreescu Anghel; Radu Nicolae, *The voice of terror between Islamic law and Civilization Consciousness*, în „Romanian Military Thinking”, april-mai, vol. 2, 2007; Andreescu Anghel; Radu Nicolae, *Privatizarea violenței mediul de securitate și semnificațiile terorii*, în „Gândirea Militară Românească” vol. 6, noiembrie-decembrie, 2013.

complementare pentru instituțiile statului abilitate să adopte și să aplice măsuri de combatere a terorismului; promovarea valorilor democrației și a respectului cetățenilor pentru libertățile democratice, dar și respectul față de legalitate, securitate și riscul sporit de fenomene teroriste; exercitarea controlului pentru evitarea comiterii de abuzuri împotriva drepturilor și libertăților cetățeanului, sub lozincă protecției antiteroriste.

2.1. Dimensiunea internațională a fenomenului

Amplificarea și acutizarea terorismului, în general, și a modului său de manifestare, în special, au fost posibile în condițiile favorizante ale mediului actual de securitate și a vulnerabilităților instituțiilor cu responsabilități în combaterea acestuia. Fenomenul este în prezent mai complex, mai violent, mai sofisticat și mai transnațional decât în oricare altă perioadă istorică. Teroristul modern dispune de mijloace suplimentare de acțiune datorită tehnologiilor de comunicare perfecționate, vitezei și ușurinței cu care se poate deplasa către obiectivele vizate. Constrângerile geografice care puteau împiedica terorismul să prolifereze nu mai există. Teroriștii actuali sunt, în numeroase cazuri, foarte instruiți, dispunând de certe competențe în planul operațional, utilizând tehnici sofisticate de acțiune și profitând de avantajele oferite de dispozitivele de criptare și alte tehnologii de comunicare, cum ar fi telefoanele mobile și comunicațiile prin satelit⁷.

O tendință importantă o reprezintă trecerea de la grupări bine localizate, organizate în jurul unei anumite baze teritoriale sau regionale, susținute uneori de state-sponsor, la rețele internaționale, delocalizate de teroriști. Acestea apelează tot mai mult la surse alternative de finanțare, inclusiv la sponsorizare privată, trafic de narcotice, crime și comerț ilegal. Datorită disponibilității de a forma alianțe practice conjuncturale a sporit și caracterul de imprevizibilitate a acțiunilor pe care le coordonează precum și capacitatea acestora de a comite acte de violență extremă. Caracterul difuz, imprevizibil, amenințarea vagă au efecte inhibitoare, de blocare a acțiunii lucide. Sunt afectate grav atât structura socială, cât și individul ca atare. Astfel, o societate afectată, provocată să răspundă violent și care acționează în acest sens poate încuraja propagarea terorii astfel încât această reacție să vină în mod paradoxal în sprijinul demersului terorist. Măsurile de securitate, combinate cu reacțiile punitive afectează largi părți de populație neimplicate în acțiunile insurgente. Terorismul cu caracter etnic și religios este la originea unui mare număr de incidente care s-au produs în lume în cursul ultimilor ani, fiind responsabil de

⁷ Prevost, J.,F., *Les aspects nouveaux du Terrorisme International*, în „Annuaire Francais de Droit International”, Paris, 1973; Radu Nicolae, *Recurs la Siguranța Statului*, Editura FED PRINT, București, 2006; Moisescu F. G.; Andreescu A.; Antipa M., *Terorismul – Amenințare majoră asupra democrației secolului XXI*. Editura Universității Naționale de Apărare, București, 2004.

incidentele cu cele mai multe victime. Terorismul cu caracter național continuă în numeroase state, fiind în majoritatea cazurilor consecința tensiunilor politice atribuibile revendicărilor teritoriale, conflictelor etnice și religioase sau unor regimuri politice instabile.

Terorismul ideologic a înregistrat un relativ recul, fără însă să dispară. Grupurile de extremă stânga sunt încă active în anumite țări. Extremismul de dreapta, care preconizează ura rasială și încearcă să exploateze în favoarea sa criza economică și fluxurile migratorii, suscită de asemenea preocupări justificate.

Anumite state continuă să finanțeze și să asigure grupurilor teroriste susținerea logistică de care au absolută nevoie, existând încă tabere de antrenament în Asia, în Orientul Mijlociu și în Africa de Nord.

Teroriștii își ameliorează constant metodele atât pe plan tehnic, cât și în ceea ce privește manipularea opiniei publice și a canalelor mass-media. Astfel, imensul interes pe care îl suscită acest fenomen în mediile de informare a favorizat difuzarea imaginilor atentatelor dincolo de granițele statului în care au fost comise, ceea ce conduce, în mod pervers, la o „popularizare” a cauzei lor.

Numeroși factori mondiali – în special scăderea demografică din rândul tinerilor în țările în curs de dezvoltare ale căror sisteme economice și ideologii politice se află sub presiune – vor alimenta dorința grupărilor teroriste, pregătite să recurgă la violență pentru a-și exprima convingerile.

În aceste condiții se poate afirma cu certitudine că terorismul a devenit o problemă transnațională publică. Dimensiunea internațională a combaterii terorismului a căpătat o importanță capitală, atât în ceea ce privește cooperarea și susținerea politică, dar mai ales în necesitatea armonizării și conjugării tuturor capacităților care pot fi angajate în această acțiune.

3. Radiografia balcanică a amenințărilor teroriste

Instabilitatea zonei balcanice provocată, în primul rând, de conflictele intracomunitare, etnice sau religioase reprezintă principala sursă a instabilității securității în plan regional, de aici rezultând și deplasările masive de populație în afară sau în interiorul granițelor statului respectiv. Astfel migrația involuntară stimulează, de regulă, terorismul, traficul de droguri, migrația ilegală, proliferarea crimei organizate, mutând accentul de pe amenințările militare spre cele nonmilitare. Islamul prezent în zona Balcanilor cuprinde minoritățile turce rămase pe teritoriul celorlalte state balcanice, din vremea Imperiului Otoman, precum tătarii sau cerchezii, și populațiile locale islamizate, precum bosniacii și albanezii. Între acestea se detașează, de departe, populația musulmană din Bosnia-Herțegovina, prin dimensiunea religioasă implicată în definirea „națiunii”

bosniace⁸. Zona Balcanilor a cunoscut o criză fără precedent în contextul progresivei dezagregări a spațiului ex-iugoslav. Odată cu aceasta, au fost restructurate rețelele mafioate și s-a reluat, în forță, tentativa de reactivare a fundamentelor politico-statale din timpul Imperiului Otoman, în scopul creării unui avanpost islamic în Europa. Diversitatea de interese s-a făcut simțită atât la nivel regional, balcanic, dincolo de granițele statelor care au continuat să se dezintegreze, cât și la nivel internațional, dat fiind că legăturile dintre mafie și organizațiile islamice radicale s-au extins la nivel global. Impactul mediatic legat de dezmembrarea Iugoslaviei și războaiele din acest spațiu s-au extins și asupra activităților mafioate și de renaștere islamică.

În contextul internațional modificat ca urmare a atentatelor anti americane de la 11 septembrie 2001 și în lumina conexiunilor descoperite între grupările teroriste islamice din întreaga lume, inclusiv cele din regiunea Balcanilor, problema fundamentalismului islamic revine în actualitate.

Într-o declarație făcută înainte la 11 septembrie 2001 ziarului pakistanez „Ummat“, teroristul Osama bin Laden afirma că „avem locuri în lume în care organizațiile Jihad sunt active: Afganistan, Cecenia, Palestina, Bosnia, Sudan, Birmania... Jihadul va continua chiar și după dispariția mea“. Adevărat că Osama bin Laden a fost lichidat, dar nu același lucru se poate spune și despre organizația Al Qaida.

3.1. Încălcarea embargoului

Astăzi nu este un secret pentru nimeni faptul că bosniacii musulmani au fost sprijiniți de comunitatea islamică internațională (interesul unor state sau grupuri islamice pentru „convertirea“ Bosniei rămâne în continuare foarte ridicat. Pentru a da un singur exemplu, canalul iranian de televiziune prin satelit Jaam-e-Jam TV Network/Sahar, a cărui recepție se poate face în condiții foarte bune pe teritoriul fostei Iugoslavii, difuzează filme iraniene, care în momentul actual, nu pot evita temele fundamentaliste). Acest sprijin a îmbrăcat cele mai diverse forme, de la ajutoare umanitare, la furnizarea de armament (în ciuda embargoului impus asupra livrărilor de arme către fosta Iugoslavie) și la participarea unor voluntari islamici. În general, statele și organizațiile laice musulmane s-au abținut de la încălcarea embargoului. În schimb, cu începere din 1992, Iranul, iar după 1993, Arabia Saudită, Malaezia, Brunei și Pakistanul au furnizat arme sau fonduri pentru achiziționarea de arme.

⁸ Hamad, A. A., *Weibe Qaida in Bosnien*, în „Der Spiegel“, decembrie, 2006; de văzut și www.spiegel/politik/ausland

La sfârșitul anilor 93-94, armata musulmană avea 200.000 de soldați și ofițeri. În anul 1994, trupele bosniace cu sprijinul SUA și al țărilor musulmane aveau două avioane de recunoaștere, 85 de tancuri, 3.200 de piese de artilerie grea. În 1993, Sarajevo a achiziționat 6 avioane de transport de producție rusească Mi-8S și rachete antiaeriene SA-16 Igla. În plus, musulmanii produceau arme și singuri: la Zenica erau produse tunuri de 105 mm, la Jablanica – muniții pentru puști automate, iar în orașul Vitez – explozivi. După încheierea războiului civil din Bosnia și Herțegovina (decembrie 1995), Washingtonul a alocat pentru crearea unei armate noi în Federația Bosnia și Herțegovina, în care intrau musulmani și croați, 500 de milioane de dolari⁹.

Cea mai comentată prezență islamică în Bosnia a fost reprezentată de așa-numiții „mujahedini“, fundamentalisti de diverse naționalități (afgani, pakistanezi, iranieni și arabi, cărora li s-au adăugat albanezi și musulmani bosniaci recrutați în regiune) organizați în unități militare independente (precum s-a văzut în mass-media, la 10 decembrie 1995, Bosnia a sărbătorit cu fast, inclusiv defilare militară, a treia aniversare a Brigăzii 7 musulmane integrate, formată din mujahedini, din cadrul Corpului 3 de Armată bosniac.)

3.2. Organizații paramilitare

Primele grupări islamiste paramilitare din Bosnia s-au constituit în lunile premergătoare declanșării războiului în această republică ex-iugoslavă. Cele câteva sute de militanți ai "Jihadului" (alte surse vorbesc de aproximativ 4000 de voluntari musulmani), au sosit în Bosnia din Europa de Vest și din lumea arabă - via Zagreb. La începutul lui 1992 s-a constituit unitatea "El-mujahedeen", care și-a stabilit cartierul general în orașul bosniac Zenitza, într-o uzină părăsită. Unul dintre fondatori a fost algerianul Abdel Mokhatari, cunoscut și sub numele de Abu El Maali. Mercenarii și voluntarii islamiști primeau salarii între trei și cinci mii de mărci germane. Înarmarea formațiunilor politice musulmane din Bosnia s-a făcut sub masca unei agenții umanitare sudaneze, condusă de Faith Hassanein-Omal-Faith, apropiat al șeicului Omar Abdel Rahman, imamul condamnat pentru atacul din 1993 de la World Trade Center. Printre sponsorii agenției lui Faith se numără și Ossama ben Laden, ale cărui legături cu integriștii sudanezi au fost demonstrate de replica Americii la atentatele împotriva Ambasadelor SUA din Kenya și Tanzania. Faith era, la începutul secesiunii bosniace, unul dintre principalii colaboratori ai președintelui Alija Izetbegovici – acesta din urmă facilitându-i sudanezului deschiderea unui cont la Die Erste Bank din Austria, prin care circulau fonduri

⁹Hamad, A. A., *Weibe Qaida in Bosnien*, în „Der Spiegel”, decembrie, 2006; de văzut și www.spiegel/politik/ausland; de văzut și http://romanian.ruvr.ru/2013_07_22/Jurnalul-balcanic-Terrorismul-musulman-in-Bosnia-Si-Hertegovina-2873/

destinate achiziționării de arme. De altfel, fostul conducător bosniac a avut, în anul 1993, legături cu Aymna Al-Zawahiri, strategul militar al lui Ossama ben Laden. Alte surse vorbesc de faptul că unitatea „El-mujahedeen“ a fost substanțial sprijinită și de guvernul Statelor Unite. Ea a fost desființată după război și majoritatea membrilor ei au părăsit Bosnia. Richard Holbrooke, negociatorul de pace american în Balcani, a caracterizat acțiunea de sprijinire a mujahedinilor de către americani drept „pactul cu diavolul“.

După terminarea conflictului sângeros, abia prin anul 1998 s-a aflat că, în 1994, Ossama ben Laden a vizitat Albania, declarându-se „activist umanitar și donator“ și că a avut contacte cu reprezentanți ai regimului Sali Berisha, cărora le-a prezentat viziunea sa despre o revoluție islamică. Berisha a coordonat, apoi, personal, organizarea taberelor de antrenament pentru războinicii musulmani. Tot atunci a devenit public faptul că unii colaboratori apropiați ai lui Ossama ben Laden se aflau în Albania pentru a organiza și înarma rezistența anti-sârbă din Kosovo. Armata de Eliberare din Kosovo (Ushtrise Clirimtare te Kosoves – UCK) își are originea în cercurile marxiste, de orientare maoistă, constituite la începutul anilor '80. Precursorii UCK erau admiratori ai comunismului pur și dur promovat de dictatorul comunist Enver Hodja în Albania vecină. Ei urmăreau integrarea provinciei iugoslave în statul albanez și în regimul politic de tip stalinist promovat aici. Adepții acestui curent au participat în 1981 la mișcările de protest ale studenților din Pristina, cerând crearea unei Republici a Kosovo-ului și au fost arestați de autoritățile comuniste locale, formate din albanezi.

După suspendarea statutului de autonomie a regiunii, în anul 1989, mulți dintre ei au emigrat în Germania, Elveția și Suedia. După începerea dezmembrării Iugoslaviei, rolul exilaților a devenit esențial în mobilizarea diasporei și în asigurarea contribuției financiare a acesteia la organizarea luptei pentru independență. O altă sursă financiară importantă a fost impozitul ilegal pe care jumătate de milion de albanezi din lumea întreagă l-au plătit „Republicii Kosovo“, variind între 3 și 10% din salariul lunar. Diferite organizații albaneze din Europa Occidentală și S.U.A. au înființat diverse fundații și fonduri prin care au vărsat banii direct în conturile deschise de UCK. Armele și voluntarii au ajuns în Kosovo prin nordul Albaniei, unde UCK și-a stabilit bazele, în munții din regiunea Tropoja, fieful liderului albanez de dreapta, Sali Berisha.

În Kosovo, „Mișcarea Populară pentru Republica Kosovo“ (LPRK), provenită din fuziunea a patru grupuscule naționaliste de extrema stângă, a constituit nucleul dur al UCK în anii 1992-1993, furnizându-i conducătorii politici și intrând oficial pe scena kosovară în anul 1993, prin asasinarea a doi polițiști sârbi în regiunea Drenica. În anul 1998, mișcarea și-a desemnat reprezentanții politici, aflați sub autoritatea morală a lui Adem Demaci, care, sub presiunea

occidentală și mai ales americană, la începutul anului 1999 a fost înlocuit cu Hashim Thaci, un lider mai pragmatic și dispus să colaboreze cu Occidentul. În același timp, UCK și-a creat un comandament unic, cărui i s-au subordonat șase „regiuni militare” și trei grupuri principale de forțe, astfel că, la sfârșitul anului 1998, efectivele sale erau estimate între 10.000 (aprecieri occidentale) și 35.000 (declarațiile lui Demaci).

Primele dovezi ale legăturilor dintre UCK și integriștii islamici au apărut în luna mai 1998, când, în satul Donje Prekaze, s-a constituit „Abu Bekir Sadik”, prima celulă integristă din Kosovo, coordonată de războinici islamiști, formată din 120 de combatanți organizați în șapte unități. Aceștia aveau cetățenii albaneze, bosniace, macedonene și saudite, yemenite și erau conduși de un egiptean, Abu Ismail, care activase anterior alături de trupele de mercenari iranieni din Zenica (Bosnia). În septembrie 1998, a fost descoperită celebra „rută verde”, care traversa Bulgaria, Macedonia, Kosovo și Bosnia și făcea legătura între Iran, Iraq și Afganistan, pe de o parte, și Europa de Vest, pe de altă parte. Antrenarea luptătorilor UCK a fost încredințată ofițerilor bine instruiți și cu experiența războiului din Bosnia-Herțegovina, majoritatea aparținând cunoscuței divizii „Handjar” a armatei bosniace. La aceștia se adăugau experții iranieni apropiați liderului islamist sudanez Hassan al Turabbi, Hezbollahul iranian, precum și Ossama ben Laden. Ben Works, director la Institutul de Studii Strategice al S.U.A., remarcă faptul că: „oamenii lui ben Laden au fost în Kosovo pentru a înarma, echipa și antrena UCK”. De asemenea, un rol important în consolidarea UCK l-au avut luptătorii bosniaci antrenați în taberele din nordul Albaniei, pentru înființarea cărora guvernul Arabiei Saudite a donat în 1999 un milion de dolari.

Este de semnalat faptul că și după încheierea ostilităților, în Bosnia au rămas grupuri de mujahedini saudiți, yemeniți și ceceni, aceștia implicându-se în operațiunile gherilelor albaneze, fapt ce a pus Occidentul în stare de alertă maximă. Sursele occidentale confirmă acest lucru. În august 1998, la Londra, „The Times” nota că „războinici mujahedini s-au înrolat în UCK, diminuând șansele pentru o soluție pașnică. Sosirea acestora în Kosovo ar trebui să oblige Washingtonul la o reanalizare a politicii sale față de provincia sârbă”. La rândul său, cotidianul spaniol „El Pais”, din 27 aprilie 1999, semnală și el prezența în cadrul UCK a aproximativ 1.000 de mercenari străini proveniți din Arabia Saudită, Yemen, Afganistan, Croația și Bosnia. Serviciile secrete americane, la rândul lor, nu excludeau posibilitatea existenței unor legături între Osama ben Laden și UCK („Washington Post”, din 4 mai 1999). Mai mulți adepți ai lui Ben Laden au fost arestați la Tirana, unde haosul general provocat de prăbușirea jocurilor piramidale în 1997 a favorizat venirea unui număr de extremiști musulmani, deseori deghizați în membri ai unor organizații umanitare.

Astfel, dacă Bosnia devenise primul bastion european al puterii islamice, Kosovo promitea să fie al doilea. O declarație oficială a Departamentului Apărării al S.U.A. preciza că organizația lui Ossama ben Laden, „Al-Qaeda“, sprijinea războinicii musulmani atât în Bosnia, cât și în Kosovo. Criza din Albania a permis Iranului să umple vidul politic, iar Gărzile Revoluționare Iraniene au început să antreneze gherila UCK. Grupuri de albanezi bine selecționați au fost trimise în Iran pentru a studia versiunea iraniană a islamului militant. Cotidianul „Jerusalem Post“ relatează, în 14 septembrie 1998, că milioane de dolari, colectate atât de guvernele islamice, cât și de comunitățile islamice din Europa Occidentală, în special din Germania, au circulat prin Bosnia și Albania, fiind folosite la achiziționarea de arme pentru UCK¹⁰.

În iulie 2000, după ce Administrația de la Belgrad pierduse orice control asupra provinciei Kosovo, iar soarta albanezilor nu mai reprezenta subiect de război, ci de negocieri politice, în Bosnia continuau să existe trei tabere de antrenament pentru mujahedini: la Kakanj, Visoki și Maglaj. Prezența mujahedinilor în spațiul ex-iugoslav a fost catalogată de membrii Grupului Internațional de Criză, ca sursă de instabilitate politică și etnică, cel puțin la nivelul Bosniei. Chiar și SFOR (forța de stabilitate a ONU) are probleme serioase cu zonele în care s-au concentrat foștii combatanți arabi, convoaiele misiunii Națiunilor Unite fiind deseori ținta unor atacuri care nu au încetat nici după arestarea a trei „bosniaci naturalizați“, membri ai organizației conduse de Ossama Ben Laden.

3.3. Internaționala islamică

După 11 septembrie 2001, problema celulelor teroriste fundamentaliste islamice din Bosnia, Kosovo și Macedonia a revenit în atenție, (potrivit publicației bosniace „Slobodna Bosnia“, care citează declarația unui diplomat occidental, centrul campaniei antiteroriste din Europa va fi în Bosnia-Herțegovina), de data aceasta în conexiune cu organizația teroristă „Al Qaeda“ (în traducere – Baza) și liderul ei, Ossama ben Laden, dar și cu o nouă rețea mondială teroristă numită „Internaționala Islamică“ (sau Frontul Mondial Islamic). Înainte de declanșarea campaniei antiteroriste, în lume funcționau cinci cartiere generale ale rețelei: Afganistan-Pakistan-Tadjikistan, condus de ben Laden, comandoul din Asia Centrală, aflat sub conducerea fundamentalistului uzbek Jumma Mamangani, comandoul din Balcani, condus de egipteanul Ayman Al-Zawahiri, care acoperă Europa și Marea Britanie, gruparea Golf – Orientul Mijlociu, al cărui lider este Imad Mughniyek și comandoul care acoperă Africa de Nord, Franța și Spania,

¹⁰ Andreescu Anghel; Radu Nicolae, *op.cit.*, în „Romanian Military Thinking”, ianuary-march, vol. 1, 2007.

condus de extremistul islamist algerian Fatih Kamel. Conform mai multor surse există dovezi clare asupra prezenței în Balcani a organizației Al Qaeda. De altfel, la indicația SFOR, ca și a Pactului Nord-Atlantic, printre primele persoane arestate în lume în legătură cu atentatul din 11 septembrie 2001 s-au aflat doi cetățeni bosniaci, unul iordanian și unul egiptean, reținuți în prima zi a lunii octombrie la Ilidza, suburbie a capitalei bosniace Sarajevo, iar o săptămână mai târziu, Bensayah Belkacem, un cetățean yemenit de origine algeriană, arestat de către SFOR. Acesta avea două seturi de acte de identitate – unul din Yemen, altul din Algeria, iar între documentele sale s-a găsit numărul de telefon al unuia dintre apropiații islamistului ben Laden cu care tocmai discutase despre pașapoarte străine.

Majoritatea persoanelor provenite din Orientul Mijlociu, Asia Centrală și de Sud-Est sau nordul Africii au ajuns în Bosnia ca activiști ai unor ONG-uri. Sub protecția denumirii de „organizație umanitară” au fost derulate, însă, activități paramilitare și de îndoctrinare, inclusiv a copiilor în vârstă de 13-15 ani.

Astăzi, fundamentalismul islamic în zona Balcanilor este o certitudine chiar și pentru cei mai vehemenți contestatari ai săi din trecutul apropiat. Mai multe state vecine cu Bosnia au prezentat, de altfel, dovezi despre prezența unor celule teroriste sau luptători mujahedini pe teritoriul statului bosniac, dar și în Macedonia sau regiunea Kosovo. Astfel, ministrul de Interne al Serbiei, Dusan Mihailovici a declarat că există două baze teroriste Al Qaeda în Bosnia-Herțegovina, două în Kosovo, precum și reprezentanți ai lui ben Laden în Albania și Macedonia („Evenimentul Zilei”, 20 septembrie 2001). O dovadă este descoperirea în estul provinciei Kosovo, în satul Ropotov – regiune aflată sub controlul contingentului american din cadrul forței multinaționale de pace KFOR, a unei tabere de pregătire a teroriștilor UCK. Au fost descoperiți aproximativ 50 de profesori mujahedini din Afganistan, Algeria și alte țări musulmane care se aflau staționați în permanență în satul menționat. Bosnia figurează pe lista celor 18 țări care au adăpostit celule active ale rețelei „Al Qaeda”, lista publicată de Departamentul de Stat american. Alte informații apărute la sfârșitul lunii octombrie 2001 apreciau ca posibile ținte ale unor atacuri teroriste bazele americane din Kosovo sau Macedonia. De altfel, Ossama ben Laden a afirmat, într-un interviu acordat unui cotidian pakistanez că, în cazul morții sale, celulele active ale combatanților musulmani din Afganistan, Bosnia-Herțegovina, Cecenia, Kashmir, Palestina, Sudan și alte țări nominalizate vor continua războiul.

În momentul de față, interesele americane în zona Balcanilor, dar și a celorlalte state democratice, au intrat în conflict cu cele ale rețelelor terorist-mafiote din această regiune. De aceea, administrația Bush considera că stabilitatea în zonă impune prezența militară a statelor membre ale Alianței Nord-Atlantice. Astfel, se poate afirma că în Bosnia există un potențial terorist pasiv, că Bosnia este folosită ca o mică bază din spatele frontului, un loc de unde se pot procura ușor arme, documente false și mijloace de circulație.

Perspectiva revigorării fundamentalismului islamic în Europa de Sud-Est, ca și escaladarea acestuia în Turcia, au determinat administrația americană să renunțe la ideea retragerii militare din Bosnia-Herțegovina, Kosovo sau Macedonia și să repună în discuție o posibilă continuare a misiunii „Recolta Esențială”, încheiată cu succes la sfârșitul lui septembrie 2001. Cuvântul de ordine pentru Balcani este „stabilitatea de lungă durată”.

4. Indemn la reflecții:

- De ce se consideră că versiunea oficială despre atacul de la 9/11 septembrie 2001 este un fals?
- democrația occidentală pe termen scurt sau mediu nu mai pare o soluție în problema terorismului;
- atacul terorist din 11.09.2001, împotriva S.U.A a marcat un mare punct de cotitură către o reevaluare a ordinii mondiale și necesitatea instaurării unei noi ordini se impune cu stringență în marea dezordine creată;
- mitul invincibilității SUA a fost spulberat în decurs de câteva zeci de minute și dacă mica superputere mondială a fost atacată la ea acasă, celelalte țări au devenit și mai vulnerabile la asemenea amenințări, altele decât războaiele convenționale de până acum;
- fundamentalismul islamic în zona Balcanilor este o certitudine chiar și pentru cei mai vehemenți contestatori ai săi din trecutul apropiat;
- Osama bin Laden a fost scos din joc, însă acesta a pus la punct o rețea de recrutare, pregătire, infiltrare, de asigurare logistică, cu fonduri în bănci din Uniunea Europeană;
- „Hegemonia luminată a SUA”, de fapt globalizarea, a generat teamă, invidie, neplăcere și chiar ură;
- „Forța și legitimitatea sunt esențiale pentru asigurarea ordinii, însă forța fără legitimitate produce haos, iar legitimitatea fără forță va fi răsturnată” (Cooper R., *Destrămarea națiunilor. Ordine și haos în secolul XXI*, pagina 141);
- ordinea socială poate fi refăcută printr-un complex de măsuri, printr-o politică publică schimbată și adaptată la noile condiții, prin educație sănătoasă și un sistem judiciar pus la punct;
- terorismul, la fel ca și politica, a devenit o meserie, o profesie, chiar bine remunerată. În Cecenia ori Afganistan, uciderea unui soldat rus sau a unui ofițer S.U.A, se recompensează cu 700 de dolari, respectiv 1.700 de dolari;
- terorismul kamikaze rămâne în continuare mijlocul cel mai sigur, mai puțin costisitor, de mare efect psihologic în crearea unei adevărate isterii de masă și la îndemâna organizațiilor teroriste radicale care chiar s-au specializat în domeniu;
- se impune, mai mult ca oricând, o cooperare foarte bună la nivel global între forțele antiteroriste, o voință politică în stoparea finanțării terorismului, o aplecare a politicului spre informațiile specialiștilor în domeniu și nu în deturnarea acestora.

BIBLIOGRAFIE

- Ali Laïdi, *Efectul de bumerang*, Editura House of Guides, Bucuresti, 2007.
- Andreescu Anghel, Radu Nicolae, *Terrorism From The Big Encyclopedia of Jihad to Hamas Covenant and The White Qaeda*, în „Romanian Military Thinking”, ianuary-march, vol. 1, 2007.
- Andreescu Anghel, Radu Nicolae, *The voice of terror between ISLAMIC LOW and CIVILIZATION CONSCIOUSNESS*, în „Romanian Military Thinking”, aprilie-mai, vol. 2, 2007.
- Antipa Maricel, *Triumviratul dezastrului global. Terorism global*, Editura „Monitorul Oficial”, București, 2010.
- Babou Cheikh Anta, *Fighting the Greater Jihad: Amadu Bamba and the Founding of the Muridiyya of Senegal, 1953-1913*, Athens, Ohio, Ohio University Press, 2007.
- Berntsen Gary, *Human Intelligence. Counterterrorism & National Leadership: A Practical Guide*, Washington, Potomac Books, 2008.
- Brachman Jarret M., *Global Jihadism: Theory and Practice*, New York, Routledge, 2009.
- Burkay David, *From Muhammad to Bin Laden: Religious and Ideological Sources of the Homicide Bombers Phenomenon*, New Brunswick, NJ, Transaction Publishers, 2008.
- Eric Laurent, *Fața ascunsă a lui 11 septembrie*, Eric Laurent, Editura Vivaldi, București, 2006.
- Giulietta Chiesa, *De ce versiunea oficială despre atacul de la 11 septembrie este un fals?*, Editura Litera Internațional, București, 2007.
- Jamie King, *111 teorii de conspirație*, Editura Litera, București, 2010.
- Joseph S. Nye Jr., *Whar New World Order*, în „Foreign Affairs”, vol.71, no.2,1992.
- Mihail E. Ionescu, *După hegemonie*, Editura Scripta, București, 1993.
- Milam William B., *Bangladesh and Pakistan: Flirting with Failure in South Asia*, New York, Columbia University Press, 2009.
- Murawiec Laurent, *The Mind of Jihad*, New York, Cambridge University Press, 2008.
- Nicolae Radu, *Terrorist s Personality. Cruelty and self-control introspection*, în Revista Academiei Forțelor Terestre, Sibiu, septembrie, 2011.

- Nicolae Radu, *Black Widows and the terror psychopathology*, în „Conferința Internațională PSIWORLD 2010. PSIHLOGIA ȘI REALITĂȚILE LUMII CONTEMPORANE”, Universitatea București, Facultatea de Psihologie și Științele Educației, 18-21 noiembrie, 2010.
- Rougier Bernard, *Everyday Jihad: The Rise of Militant Islam among Palestinians in Lebanon*, translated by Pascale Ghazeleh. Cambridge, MA, Harvard University Press, 2007.
- Schindler John R., *Unholy Terror: Bosnia, Al-Qa'ida, and the Rise of Global Jihad*, St. Paul, MN, Zenith Press, 2007.
- Shoebat Walid, *Why We Want to Kill You: The Jihadist Mindset and How to Defeat It*, Newtown, PA, Top Executive Media, 2007.
- *** *Scopurile și motivațiile teroriștilor*, manuscris, 2011.
- Springer Devin R. and others, *Islamic Radicalism and Global Jihad*, Washington, Georgetown University Press, 2009.
- Sun Tzu, *Arta Războiului*, Editura Militară, București, 1976.
- Thierry P. Millemann, *Fața ascunsă a lumii occidentale. Secrete și legături periculoase*, Editura Tipografii, București, 2008.

PREVENIREA CONFLICTELOR ȘI MANAGEMENTUL CRIZELOR: MECANISMELE NATO

CONFLICTS PREVENTION AND CRISIS MANAGEMENT: NATO MECHANISMS

*Căpitan comandor Sebastian BĂDILĂ**
*Locotenent-colonel Petru DIMA***

Rezumat: Modelată pentru realități politico-militare care au început să se modifice în ultimul deceniu al secolului trecut, Organizația Atlanticului de Nord (NATO) a fost pusă în fața unor provocări noi. Pentru a-și demonstra credibilitatea și atașamentul față de valorile pe care le-a apărât de la înființare, dar și pentru a gestiona eficient noile riscuri și amenințări specifice perioadei post Război Rece, NATO a inițiat un profund proces de adaptare la noile condiții. Astfel, în perioada Războiului Rece, tipurile de crize cu care alianța s-a confruntat au fost diversificate și nu au fost doar de natura militară și, ca urmare, sistemul NATO de management al crizelor a fost pe măsură. Ceea ce se înțelegea însă prin procesul NATO de management al crizelor s-a transformat radical ca urmare a faptului că atât sursele, cât și natura crizelor s-au transformat. În perioada post Război Rece, atenția s-a concentrat pe crizele rezultate din tensiuni și antagonisme generate de conflictele etnice, naționalismul extremist, conflictele politice dintre state, schimbările politice neadecvate sau falimentare și problemele economice majore, iar după 11 septembrie 2001, terorismul și amenințarea armelor de nimicire în masă. După studii îndelungate, Organizația Tratatului Atlanticului de Nord a inițiat și derulează ample procese de remodelare a structurilor interne, îndeosebi a celor militare, pentru a oferi consistență, coerență și perspectivă în gestionarea viitoarelor situații. Astfel, ea se transformă treptat în actor politic major al lumii viitoare, tot mai interdependente și mai doritoare de pace.

Cuvinte-cheie: prevenirea conflictelor, managementul crizelor, alianță, summit, gestionarea crizelor, sistem de răspuns la crize.

Abstract: Modeled for politico-military realities that began to change in the last decade of the last century, the North Atlantic Treaty Organization was made in the face of new challenges. In order to demonstrate the credibility of and attachment to values they defended its establishment, but also to effectively manage the new risks and threats specific

* badila_paula@yahoo.com

** nas_petru@yahoo.com

to the post-cold war period, NATO initiated a profound process of adaptation to the new conditions. Thus, during the Cold War, the types of crises that confronted the alliance were diversified and not only the nature of the military and as a result, NATO crisis management system was as. But what is meant by the NATO crisis management has transformed radically as a result of the fact that both the source and nature of the crisis turned. In the post Cold War, attention was focused on the crises resulting from tensions and antagonisms generated by ethnic conflicts, extreme nationalism, political conflicts between states, inadequate or failed political changes and major economic problems, and after September 11, 2001, the threat of terrorism and weapons of mass destruction. After lengthy studies, North Atlantic Treaty Organization has initiated and carried out extensive remodeling processes of internal structures, especially military ones, in order to provide consistency, coherence and perspective in the management of the future situations. Thus, it gradually turns into a major political actor of future world increasingly interdependent and yearned for peace.

Keywords: conflict prevention, crisis management, alliance, summit, system crisis respons.

Introducere

Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (NATO) este organizația internațională care realizează legătura transatlantică prin intermediul căreia securitatea continentului nord-american este în permanentă conexiune cu securitatea continentului european. „*Ea este manifestarea practică a efortului colectiv depus de către membrii săi pentru susținerea intereselor lor comune în problema securității*”¹. Alianța are ca principiu fundamental angajamentul comun față de cooperarea mutuală între statele membre, angajament ce prevede indivizibilitatea securității membrilor săi, adică exprimă solidaritatea și coeziunea existentă în cadrul Alianței conform căreia, fără a priva dreptul aliaților de a-și promova strategii proprii de apărare, nici o țară nu poate fi obligată să se bazeze doar pe propriile sale forțe în cazul în care este amenințată securitatea sa. Deci, Alianța este o organizație interguvernamentală, a cărei membri sunt state care-și păstrează suveranitatea și independența, cu rolul principal de a garanta și menține securitatea prin promovarea unor relații de pace și prietenie între statele.

1. Prezentare generală

La început o alianță pur militară, apoi una politico-militară, iar în prezent una de securitate, NATO, a luat ființă la 4 Aprilie 1949 prin semnarea de către 12 state (Danemarca, Franța, Islanda, Italia, Luxemburg, Olanda, Norvegia, Portugalia, Marea Britanie, Belgia, Canada și SUA) a tratatului de la Washington.

¹ *Manualul NATO*, Office of Information and Press NATO – 1110 Brussels – Belgium, 2001, p 30.

Scopul acesteia este să asigure libertatea și securitatea tuturor statelor membre prin mijloace politico-militare și în conformitate cu prevederile Cartei Națiunilor Unite.

Promovând pacea, Alianța a acționat în baza prevederilor actului său de înființare, punând cel mai mare accent pe conținutul articolului 5 al acestuia: „Părțile convin că un atac armat împotriva uneia sau a mai multora dintre ele în Europa sau în America de Nord va fi considerat ca un atac împotriva tuturor și, în consecință, dacă se va produce un asemenea atac armat, fiecare dintre ele, exercitând dreptul său individual sau colectiv la autoapărare, recunoscut de articolul 51 al Cartei Națiunilor Unite, va da asistență Părții sau Părților atacate, prin luarea în consecință, individual și concertat cu celelalte părți, a acelor măsuri ce vor fi considerate necesare, inclusiv folosirea forței armate, pentru a restaura și a menține securitatea zonei Nord-Atlantice.”² La început, această prevedere avea ca subiect, Uniunea Sovietică, principal inamic al Statelor Unite. Ulterior prăbușirii acestui stat, aplicabilitatea articolului a putut fi observată în momentul atacurilor de la 11 Septembrie 2001 când Statele Unite, stat membru fondator al Alianței, a fost atacat. Acest eveniment a dat sens conceptului de „amenințare asimetrică” fiind folosit cu referire la atacurile teroriste. Revendicarea acestuia de către gruparea teroristă Al-Qaeda a condus la invazia Afganistanului de către Statele Unite și ceilalți membrii NATO ca răspuns la atentarea la securitatea unui stat membru NATO. Încă de la începuturile sale, Alianța a dus o politică a „porților deschise”, mărindu-și numărul de membrii de la 12 în 1949 la 28 în 2013. Astfel, în urma a șase valuri de aderare, și-au câștigat statutul de membrii următoarele state: în 1952 Grecia și Turcia, în 1955 Germania, în 1982 Spania, în 1999 Republica Cehă, Ungaria și Polonia, în 2004 Bulgaria, Estonia, Letonia, Lituania, România, Slovacia și Slovenia și în 2009 Albania și Croația. Cu fiecare stat care s-a alăturat misiunii de apărare a principiilor democrației, a libertății și securității statelor membre, NATO și-a lărgit aria de acțiune și a căutat printr-o continuă transformare să se adapteze la realitățile noului mediu de securitate. Pentru aceasta, domeniul capabilităților a fost prima țintă a procesului de transformare, în cadrul Summitului NATO din noiembrie 2002 de la Praga stabilindu-se că fiecare stat membru trebuie să investească în domeniile „C4ISR (Command, Control, Communications, Computers, Intelligence, Surveillance and Reconnaissance), apărarea împotriva rachetelor la nivelul teatrelor de acțiuni, superioritatea informațională, mobilitatea, susținerea și logistica”³.

Transformarea NATO s-a manifestat și în privința constituirii unei forțe aliate care să poată fi dislocată în teritoriul țintă, în 5 zile de la notificare, și să poată acționa independent timp de 30 de zile. Astfel a luat ființă Forța de Răspuns a

² Textul Tratatului Atlanticului de Nord disponibil la http://nato.md/uploads/site%20docs/tratatul_nord-atlantic.ro.pdf

³ Medar, Sergiu, *Capabilități ale serviciilor moderne de informații militare*, Editura CTEA, București, 2007.

NATO (NATO Response Force – NRF), structură de tip Joint⁴ care poate îndeplini operațiuni în sprijinul păcii, misiuni de stabilizare și reconstrucție, dar și operațiuni de atacare, în scop defensiv, în forță.

Pe palierul politic, transformarea Alianței se referă la constituirea de noi relații de parteneriat cu statele nonmembre NATO, în special cu cele din Nordul Africii, Orientul Mijlociu și Asia Centrală și de realizarea unei mai bune colaborări interinstituționale între NATO și UE și NATO și ONU.

2. Gestionarea crizelor și prevenirea conflictelor în viziunea NATO

În viziunea NATO nu există o definiție clară a conceptului de „criză”. Există totuși încercări privind clarificarea acestui concept. Astfel, un subcomitet NATO însărcinat cu probleme de cercetare în domeniul operațiilor a dezvoltat o definiție a crizei, care deși nu este în totalitate acceptată s-a dovedit a fi totuși utilă.

Prin această definiție criza poate fi înțeleasă ca „o situație internă sau internațională în care există o amenințare la adresa intereselor, valorilor sau Țelurilor fundamentale”⁵.

Această definiție este suficient de cuprinzătoare pentru a acoperi toate categoriile de crize la care NATO ar trebui să răspundă: apărare colectivă, securitate colectivă (pentru care pot fi necesare operații de răspuns la crize), sau crizele umanitare, tehnologice sau naturale.

Referitor la „conflict”, atenția NATO se concentrează pe prevenirea și stingerea conflictelor armate, percepute ca parte a unui spectru mai larg al crizelor, pornind de la escaladare până la detensionarea situației, de la pace la dispute, de la conflicte armate și până la construirea noii stabilități.

Pentru managementul crizelor este foarte important să se înțeleagă organizarea, procedurile și aranjamentele de control al crizei și influențarea evoluției acesteia. De aceea considerăm că elementele cheie ale definiției prezentate mai sus sunt: plasarea crizelor sub controlul sistemelor de management al crizelor; posibilitățile sistemelor de management al crizelor de influențarea evoluțiilor acestora.

Managementul crizelor cuprinde o gamă largă de activități de la informare, evaluare și analiză a situației de criză, la stabilirea scopurilor, dezvoltarea opțiunilor de răspuns și compararea, selectarea și implementarea opțiunilor de răspuns, inclusiv opțiunile militare când este necesar și desigur analiza post-acțiune a acestor opțiuni.

⁴ Poate cuprinde personal militar din toate categoriile de forțe.

⁵ Textul Tratatului Atlanticului de Nord disponibil la http://nato.md/uploads/site%20docs/tratatul_nord-atlantic.ro.pdf

2.1. Fundamentele gestionării crizelor și prevenirii conflictelor în viziunea NATO

Carta ONU reprezintă documentul de bază pentru actele constitutive ale multor organizații internaționale. Articolul I al acesteia subliniază clar principalul rol al ONU – „menținerea păcii și securității internaționale”, de la crearea sa, Organizația fiind chemată să prevină disputele ce s-ar fi putut transforma în conflicte armate, să convingă părțile opozante să folosească masa de discuții și nu forța armată sau să ajute la restabilirea păcii în cazul declanșării vreunui conflict.

De la principiile Cartei ONU a pornit și crearea Tratatului de la Washington. În baza acestuia, NATO s-a implicat în prevenirea conflictelor și managementul crizelor încă de la început.

Deși această terminologie nu era folosită la acea vreme exista ideea consultărilor în spiritul Articolului 4, atunci când o țară aliată recepționează o amenințare la adresa securității, suveranității sau integrității teritoriale, și în spiritul Articolului 5 referitor la faptul că un atac împotriva uneia sau mai multor state aliate va fi perceput ca un atac împotriva tuturor. Acestea reprezintă, de fapt, fundamentele pentru actualul sistem NATO de management al crizelor.

Același Articol 4 se reflectă și în cadrul invitației Parteneriatului pentru Pace care stipulează: „NATO se va consulta cu fiecare participant activ în cadrul PFP care percepe o amenințare directă la adresa integrității sale teritoriale, independența politicii și securității proprii”.

Articolul 5, al doilea element esențial pentru managementul crizelor NATO conține două părți: angajamentul de a interpreta atacul împotriva unuia ca atac împotriva tuturor; angajamentul de a sprijini în comun asemenea acțiuni când este necesar.

Articolul 5 poate fi cel mai bine înțeles ca o declarație de descurajare pentru asemenea atacuri, o declarație credibilă în ciuda lipsei de consistență despre existența capacităților necesare (reflexate în structura militară integrată, angajamentul forțelor și nivelul pregătirii de luptă) și voința politică de a răspunde la asemenea atacuri.

2.2. Obiectivele și principiile gestionării crizelor. Sistemul NATO de gestionare a crizelor

În ciuda lipsei unei definiții clare a conceptului de criză, NATO a fixat totuși obiectivele pentru managementul crizelor. În general aceste obiective urmăresc: reducerea tensiunilor și înlăturarea cauzelor pentru care acestea ar putea deveni crize; managementul crizelor și înlăturarea cauzelor pentru care acestea ar putea deveni conflicte; asigurarea timpului necesar pentru intervenția civilă sau militară în diferite etape ale crizei; adoptarea măsurilor de răspuns dacă ostilitățile au degenerat, prevenirea escaladării conflictului și convingerea oricărui agresor să înceteze atacul declanșat și să se retragă de pe teritoriul aliat; detensionarea și

restabilirea situației normale când escaladarea conflictului sau desfășurarea ostilităților au încetat sau sunt sub control.

În plus, un alt obiectiv, mai puțin subliniat de documentele Alianței, este acela de a analiza orice criză sau exercițiu de management al crizelor din perspectiva lecțiilor ce trebuie învățate pentru îmbunătățirea sistemului NATO de management al crizelor.

În conformitate cu obiectivele fixate, NATO a stabilit principiile pentru prevenirea conflictelor și managementul crizelor, principii aplicate, de altfel, și în alte domenii ale procesului decizional.

În primul rând Consiliul Nord Atlantic (North Atlantic Council – NAC) sau, în unele cazuri, Comitetul de Planificare a Apărării (Defence Planning Committee – DPC), în care Franța nu este reprezentată, indiferent de nivelul întâlnirilor (șefi de state sau guvern, miniștri, ambasadori, înalți reprezentanți), este autoritatea cea mai înaltă a Alianței ce poate lua decizii pentru acțiunea în comun.

Al doilea principiu se referă la faptul că toate deciziile luate în NAC sau DPC (ca de altfel toate deciziile luate în toate organismele NATO) sunt expresie a suveranității naționale și de aceea sunt luate prin consens.

În al treilea rând, națiunile au delegat responsabilități de natură politică, economică, de apărare și planificare a urgențelor civile etc. reprezentanților în NAC sau DPC.

În sfârșit, dar nu în cele din urmă, controlul politic asupra factorului militar completează ca un corolar setul de principii NATO referitoare la managementul crizelor și prevenirea conflictelor. Nici o decizie referitoare la planificarea formală, dislocarea sau folosirea forțelor militare nu poate fi luată fără acordul NAC sau DPC.

2.3. Organizarea sistemului NATO de gestionare a crizelor

Pentru implementarea măsurilor efective de management al crizelor, NAC/DPC îndeplinesc patru funcțiuni distincte, dar înrudite.

Prima funcțiune este dată de existența în cadrul Alianței a unui punct central de schimb de date și informații. Între aliați, procesul de informare reciprocă este continuu, iar frecvent cele mai sensibile sau ultimele informații sunt analizate în Consiliu Nord Atlantic sau Comitetul de Planificare a Apărării, uneori în sesiuni restrânse, cu participarea limitată a delegaților, a Staffului Internațional (International Staff – IS) sau celui militar.

O altă funcțiune este dată de funcționarea NATO ca un adevărat forum pentru consultări în care aliații pot exprima și compara propriile viziuni referitoare la evoluțiile viitoare ale situațiilor de criză sau potențiale de criză. Chiar dacă aliații au la dispoziție aceleași date și informații, ceea ce nu întotdeauna este valabil, situația lor geostrategică și interesele lor diferite le pot conduce către concluzii diferite în ceea ce privește evoluția situației într-o anumită criză, ceea ce poate avea

urmări asupra crizei respective, a evoluției situației viitoare sau a modului de gestionare a ei.

Prin compararea diferitelor puncte de vedere trebuie să rezulte un punct de vedere comun care va fi cu siguranță mai convingător, mai bine argumentat și cu șanse de reușită mai bune.

În sfârșit, cea de-a treia funcțiune este cea decizională pentru acțiuni comune. Întâlnirile NAC/DPC servesc, de asemenea, pentru alinierea politicilor aliaților și sprijinul reciproc. În final NAC/DPC servesc drept forum pentru armonizarea punctelor de vedere sub forma deciziilor comune referitoare la măsurile ce trebuie luate atunci când există voința politică pentru asta.

Pentru îndeplinirea acestor funcțiuni în domeniul managementului crizelor, NAC/DPC sunt sprijinite de alte comitete printre care cele mai importante sunt:

- *Grupul de Coordonare Politică (Policy Coordination Group – PCG)*, care este un organism de consiliere politico-militară;

- *Comitetul Politic (Political Committee – PC)*, care cuprinde, în majoritatea cazurilor, consilierii politici ai delegațiilor țărilor membre ce oferă consultanță referitor la evoluțiile și opțiunile politice, inclusiv strategia în domeniul relațiilor publice cu referire la o situație de criză anume;

- *Comitetul Militar (Military Committee – MC)*, compus din ofițerii cu rang superior care reprezintă șefii apărării statelor membre. Aceasta este sursa primară de consultanță militară și stabilire a politicii militare și este responsabil în fața NAC/DPC cu afacerile militare ale Alianței. Comitetul Militar nu este o structură de comandă a Alianței. Conducerea operațiilor militare actuale este responsabilitatea recentului înființat Comandament Aliat pentru Operații (Allied Command Operations – ACO) care este strict direcționat de autoritățile politice;

- *Comitetul de Planificare a Urgențelor Civile (Senior Civil Emergency Planning Committee – SCEPC)*, responsabil în fața NAC/DPC cu managementul crizelor de natură urgențelor civile. Acesta asigură pregătirea pentru soluționarea urgențelor civile și oferă sprijinul civil operațiilor militare și pentru toate celelalte probleme de planificare în domeniul urgențelor civile.

O cerință de bază pentru sistemul NATO de management al crizelor este capacitatea acestuia de a gestiona crizele pe întregul lor spectru, adică perioada precriză, caracterizată prin pace și stabilitate, precum și toate etapele crizei.

Luând în considerare cel mai complex caz al unei crize potențiale care implică operații militare și pentru managementul căreia sunt necesare atât controlul cât și influențarea cursului ei viitor putem identifica următoarele faze: pace; escaladarea (dispute, confruntări și conflict armat); detensionarea și construirea noii stabilități.

Aceste faze sunt similare și pentru crizele umanitare, tehnologice sau dezastrele naturale deși uneori sistemul crizelor de acest tip poate fi mult mai complicat.

În plus față de cele prezentate NATO a dezvoltat o serie de elemente, esențiale pentru sprijinul procesului de management al crizelor și prevenire a conflictelor printre care amintim: staffuri și facilități fizice; aranjamente și proceduri de comun acord stabilite; măsuri concrete pentru prevenire sau răspuns la crize. Recentul reorganizat Staff Internațional (International Staff – IS) și Stafful Militar Internațional (International Military Staff – IMS) asigură suportul managementului crizelor și prevenirii conflictelor, așa cum de altfel fac pentru toate problemele Alianței. În plus, față de suportul oferit de IS și IMS există o forță militară, Forța pentru Managementul Crizelor (Crisis Management Task Force – CMTF) și două State Majore de tip Joint care au o contribuție semnificativă la prevenirea conflictelor și managementul crizelor.

CMTF coordonează consilierea Secretarului General NATO și elaborează propunerile și recomandările, inclusiv cele pentru Planurile de Operații, prin intermediul comitetelor principale și apoi prin intermediul NAC.

2.4. Infrastructura NATO destinată prevenirii conflictelor și gestionării crizelor

Infrastructura reprezintă o componentă importantă a Sistemului NATO pentru Managementul Crizelor. Infrastructura Alianței include piste aeriene, instalații de telecomunicații, sisteme de comandă, control și informare, cartiere generale militare, conducte pentru combustibil și mijloace de stocare radar și instalații pentru coordonarea navigației, instalații portuare, locuri de înmagazinare pe teren și facilități de asistență pentru forțe suplimentare. Instalațiile de acest tip înființate la cererea principalilor comandanți NATO (MNCs), în strânsă colaborare cu autoritățile militare naționale, pot fi desemnate ca reprezentând "infrastructura comună NATO". Instalațiile și echipamentele astfel desemnate sunt colectiv finanțate de către guvernele statelor participante, în cadrul unor limite convenite de finanțare comună. Ele pot fi utilizate de una sau mai multe state NATO, însă achiziția localurilor și asigurarea anumitor utilități locale sunt o responsabilitate a „țării gazdă”. Comunicațiile rapide, sigure și de încredere sunt esențiale, de aceea sistemul comunicațiilor NATO, substanțial îmbunătățit și modernizat, oferă posibilitățile schimbului de informații clasificate, rețele integrate de date și comunicații vocale secretizate și neseecretizate. Acestea se bazează pe două sisteme purtătoare majore: un sistem spațial, folosind sateliții de comunicații proprii NATO; sistemul de comunicații terestru care acoperă spațiul de interes din Europa.

Un alt element de infrastructură este Centrul pentru Situații NATO (SITCEN), înființat în 1968 prin decizia NAC pentru: sprijinul NAC, DPC și MC în îndeplinirea funcțiilor specifice în domeniul consultărilor; a servi ca punct central în cadrul Alianței pentru recepționarea, schimbul și diseminarea datelor și informațiilor de natură politică, militară și economică; a asigura legătura cu

facilitățile similare ale națiunilor membre ale Alianței și cu comandamentele principale NATO.

SITCEN servește, printre altele, și ca punct central pentru prevenirea conflictelor și managementul crizelor, asigurând schimbul continuu de date și informații între Cartierul General NATO și comandamentele militare respectiv Cartierul General NATO și capitalele statelor membre.

SITCEN este, așadar, destinat și pentru acțiuni în cazul prevenirii conflictelor și managementului crizelor, dar această funcție nu a fost testată până în prezent decât în cadrul exercițiilor organizate în perioada post Război Rece.

2.5. Aranjamente și proceduri NATO pentru prevenirea conflictelor și gestionarea crizelor

Pe lângă elementele de stat major și facilitățile fizice, NATO a dezvoltat aranjamente și proceduri pentru: identificarea și monitorizarea situațiilor de criză; schimbul de date și informații; realizarea evaluărilor în sprijinul consultărilor și luării deciziilor comune; relații publice și cu mass-media; urgențe civile; comunicații.

În esență, aranjamentele și procedurile au fost dezvoltate, promovate, testate, puse în practică și îmbunătățite de către structurile specifice cu sarcini în domeniul managementului crizelor.

Experiența actuală în domeniul crizelor și a operațiilor de răspuns la crize, precum și amplele exerciții desfășurate în acest sens, uneori cu implicarea țărilor partenere PFP sau a altor organizații internaționale au oferit învățăminte importante pe baza cărora aranjamentele și procedurile specifice sunt continuu revizuite.

Pentru declanșarea unei acțiuni de răspuns la o criză potențială sau în derulare, NATO a învățat că este esențial să existe o varietate de măsuri posibile de răspuns, pentru ca sistemul Alianței de răspuns să nu fie unul ad-hoc. Astfel, pentru luarea deciziei care privește o situație anume, NAC/DPC dispune de o largă paletă de măsuri convenite în prealabil cu toate țările membre. Aceste măsuri convenite sunt prezentate în numeroase documente și sunt continuu revizuite și adaptate la schimbările mediului de securitate. Trebuie totuși precizat faptul că numai simpla lor folosire nu asigură succesul total, dimpotrivă aplicarea lor necesită considerații specifice fiecărui caz în parte.

Măsurile specifice pentru managementul crizelor includ: măsuri preventive cu caracter diplomatic, economic și militar; o gamă largă de opțiuni de răspuns cu caracter militar; un spectru larg de măsuri preventive.

Aceste măsuri sunt concretizate efectiv în două documente: Catalogul de Măsuri Preventive (Inventory of Preventive Measures – IPM) și Catalogul cu Opțiunile de Răspuns Militar (Catalog of Military Response Options – CMRO). Ambele documente sunt destinate folosirii de către autoritățile politice încă din primele faze ale crizelor și reprezintă, în opinia noastră, mai degrabă liste sau

meniuri de opțiuni decât sisteme de măsuri, de aceea pot fi interpretate mai mult ca amendamente decât ca garanții. În plus, aplicabilitatea acestor măsuri depinde foarte mult de modul în care ele sunt percepute pentru o criză în desfășurare.

Măsurile preventive pot include: mesaje, restricționarea comerțului, exprimarea sprijinului statelor amenințate, închiderea porturilor, aeroporturilor sau adoptarea de programe speciale în sprijinul statelor amenințate.

Măsurile de răspuns militar pot include: întreruperea cooperării militare, consultări militare confidențiale, vizite de inspecție și evaluare, supraveghere, creșterea capacității de luptă și activarea forțelor. De asemenea, există o multitudine de planuri operaționale alternative ce pot fi folosite în cazul în care este nevoie de o planificare detaliată a operațiilor militare.

În afara acestor liste sau meniuri de măsuri NATO dispune, de asemenea, de un sistem propriu pentru asigurarea pregătirii și declanșării răspunsului gradual la crize, prin intermediul structurilor de comandă civile și militare, a agențiilor și altor structuri militare naționale.

Sistemul NATO de prevenire (NATO Precautionary System – NPS) oferă un mecanism de inițiere a acțiunilor de pregătire a Alianței pentru sprijinul acțiunilor militare ce constă într-o gamă largă de măsuri de natură civilă și militară menite să asigure că răspunsul la orice criză este potrivit și coordonat. NSP asigură un control politic cuprinzător și elimină secvențele și delegarea puterii în avans așa cum se întâmpla în perioada Războiului Rece.

Asemenea măsuri solicită națiunilor și comandanților direct subordonați să desfășoare anumite acțiuni, iar altele solicită implicarea directă a unor agenții NATO. Acestea acoperă întregul spectru de operații NATO ce cuprinde printre altele: operații generale, ridicarea capacității de luptă, informații, logistică etc. Odată ce decizia de implementare a unei decizii a fost luată, autoritățile naționale și comandanții direct subordonați, dispun de o listă detaliată a etapelor ce trebuie parcurse prezentată în Manualul NATO de Prevenire (NATO Precautionary System Manual – NPSM). Sistemul de prevenire NATO este strâns legat de sistemele naționale de prevenire ale fiecărui stat membru și este actualizat, de regulă, anual pe baza lecțiilor învățate de către NATO din desfășurarea propriilor operații și din exercițiul anual de management al crizelor organizat de Alianță.

2.6. Sistemul NATO de răspuns la crize – NATO Crisis Response System

Deși măsurile și sistemul de prevenire descris anterior sunt o realitate ele au fost folosite sporadic și selectiv în timpul operațiilor NATO în Balcani, iar în urma atacurilor teroriste de la 11 Septembrie 2001 au fost implementate un număr redus de noi măsuri de prevenire. În consecință aliații au decis că este nevoie de un nou sistem integrat de răspuns la întreaga gamă de crize mai cuprinzător și mai viabil. În August 2001, NAC a emis liniile directoare pentru dezvoltarea Sistemului

NATO de Răspuns la Crize (NATO Crisis Management System – NCRS), care, în momentul de față, a fost deja creat, dar nu pe deplin implementat. NCRS este destinat pentru a oferi cadrul pregătirilor necesare și sprijin pentru operațiile de prevenire și management al crizelor, precum și pentru operații de tip Art. 5 sau non-Art. 5. Odată implementat, NCRS va fi destinat pentru creșterea abilităților NATO, iar în unele situații și a altor state non-NATO, să se pregătească pentru a putea răspunde tuturor tipurilor de criză cu care Alianța se va putea confrunta.

NCRS cuprinde o gamă largă de măsuri destinate punerii în practică de către Alianță, independent sau în cooperare cu alte națiuni nemembre NATO, a unui răspuns potrivit și coordonat. Acesta are un număr de componente dintre care cele mai importante sunt opțiunile preventive și măsurile de răspuns la crize.

Opțiunile preventive sunt destinate pentru îmbunătățirea managementului crizelor și prevenirii conflictelor prin asistarea NAC în interpretările acestuia cu privire la existența pericolului unei crize.

Măsurile de răspuns la crize au scopul de a asigura pregătirea reacției Alianței la întreaga gamă de crize potențiale.

NCRS este destinat să acționeze complementar și interactiv cu Sistemul NATO de Informare și Avertizare (NATO Intelligence Warning System – NIWS), Sistemul Operațional de Planificare (Operational Planning System – OPS), precum și Sistemul de Planificare a Urgențelor Civile (Civil Emergency Planning – CEP).

NCRS reprezintă, așadar, varianta mult îmbunătățită a sistemului de management al crizelor NATO care pune la un loc diferite elemente într-un sistem nou, atotcuprinzător și interconectat, destinat a fi mult mai ușor de folosit. Acesta va necesita o perioadă de testări și readaptări, dar își va aduce o importantă contribuție la îmbunătățirea sistemului consultărilor (acestea vor fi mult mai rapide, mai bune și mai bine documentate), luării deciziilor și implementării acestora.

2.7. Sistemul de informare și avertizare NATO – NATO Intelligence Warning System

Una dintre multele lecții învățate de către NATO în operațiile conduse în Balcani a fost aceea a importanței existenței unui sistem propriu de avertizare timpurie despre posibilitățile de prevenire a conflictelor și de management al crizelor. Avertizarea timpurie oferă mai mult timp pentru analiză, planificare și pregătire a unui răspuns, iar, în cazul unei intervenții, mărește probabilitatea de succes. Avertizarea timpurie poate contribui, de asemenea, la îmbunătățirea întregului ciclu decizional privind managementul crizelor, începând cu stabilirea obiectivelor de îndeplinit, dezvoltarea cursurilor de acțiune și compararea acestora, eventual implementarea unuia dintre acestea și în final analiza acțiunii și readaptarea ei când este cazul. Datorită importanței NIWS, în primele faze ale managementului crizelor și prevenirii conflictelor, procedurile se vor concentra pe culegerea datelor, evaluarea și analiza acestora.

Ca în multe alte domenii NATO, schimbările petrecute în cadrul mediului de securitate internațional au determinat schimbări radicale în cadrul Sistemului de Avertizare Timpurie și a metodologiei de avertizare timpurie. Sistemul de Avertizare Timpurie din perioada Războiului Rece, bazat pe principalii pași făcuți de adversar în perspectiva declanșării acțiunilor militare, nu mai este relevant în prezent. De aceea, în locul lui s-a dezvoltat un sistem care se concentrează pe evoluția situației în domeniul politic, economic, al dezvoltării sociale, dar și în domeniul militar. Mai întâi a fost nevoie de identificarea unei game mai mari de surse pentru potențiale crize și apoi adoptarea unei metodologii de răspuns pe măsura acestor circumstanțe.

O altă schimbare a fost determinată de nevoia luării în considerare a interacțiunii din ce în ce mai mari dintre diferitele organizații internaționale cu atribuții în domeniul păcii și securității. De aceea a fost nevoie de noi metodologii de avertizare, iar NATO a dezvoltat un nou Sistem de Informare și Avertizare Timpurie – NIWS, care este destinat să fie un sistem mult mai performant decât predecesorul și care să ia în considerare toată gama de riscuri identificate în conceptul strategic. El are la bază aprecierile extrem de bine documentate ale analiștilor și constituie un adevărat proces analitic, spre deosebire de vechiul sistem din perioada Războiului Rece care se baza pe măsuri implementate mecanic, selectate dintr-o listă de opțiuni. Noul sistem acoperă nu numai amenințările la adresa NATO, ci o gamă mult mai largă de indicatori de risc nemilitar, inclusiv incertitudinea și instabilitatea din cadrul sau din jurul zonei euroatlantice, precum și posibilele crize ce pot să apară la periferia Alianței. Mai mult, el asigură avertizarea despre creșterea instabilității, crize, amenințări, riscuri sau interese care pot avea impact asupra intereselor de securitate ale Alianței și monitorizează detensionarea situației/crizei.

Avertizarea nu este un eveniment ci este un proces ciclic, în care o criză, risc sau amenințare este identificată, evaluată, definită și pentru care se întocmește o listă de indicatori critici. Indiscutabil acest lucru este mai dificil de realizat în prezent, având în vedere caracteristicile mediului de securitate internațional actual. Indicatorii critici sunt continuu monitorizați, iar matricea de evaluare a lor este permanent actualizată. Avertismentul este transmis, iar ciclul se reia.

De o importanță deosebită pentru acest proces este faptul că eficiența lui depinde de integrarea sa în sistemul de management al crizelor disponibil pentru luarea deciziilor.

3. Concluzii

O dată cu încheierea Războiului Rece, NATO și-a concentrat din ce în ce mai mult atenția asupra prevenirii conflictelor și managementul crizelor și și-a perfecționat structurile, procedurile și instrumentele de lucru în acest sens. Bosnia-Hertegovina, Kosovo, Macedonia, Afganistan, precum și sprijinul Poloniei în Irak

sunt dovezi clare ce susțin afirmația noastră. Esențial pentru succesul NATO în prevenirea conflictelor și managementul crizelor este voința politică a aliaților. Chiar dacă NATO dezvoltă instrumente și proceduri de nivel înalt pentru prevenirea conflictelor și managementul crizelor, acestea nu vor duce la creșterea eficacității în plan acțional fără acordul tuturor aliaților în timp util pentru folosirea lor. Aliații se pare că au învățat acest lucru din operațiile desfășurate în Balcani, și anume că angajamentul rapid având la bază voința comună este mult mai eficient. Acestea au fost probleme complexe și uneori destul de sensibile, dar aliații au fost în măsură să depășească situațiile create, chiar dacă presiunile au fost semnificative.

BIBLIOGRAFIE

- McLean Iain (coord.), *Oxford. Dicționar de politică*, București, Editura Univers Enciclopedic, 2001.
- Frunzeti Teodor, Zodian, Vladimir (coord.), *Lumea 2013. Enciclopedie politică și militară (studii strategice și de securitate)*, București, Editura RAO, 2013.
- Achcar Gilbert, *Noul război rece. Lumea după Kosovo*, București, Editura Corint, 2002.
- Brzezinski Zbigniew, *Marea tablă de șah. Supremația americană și imperatiivele sale geostrategice*, București, Editura Univers Enciclopedic, 2000.
- Frunzeti Teodor, *Securitatea națională și războiul modern*, București, Editura Militară, 1999.
- Frunzeti Teodor, *Politici și instituții de securitate*, București, Editura UNAp, 2011.
- Ghiba Daniel, *NATO – Între succesul transformării și transformarea succesului*, Univers Strategic – Revistă Universitară Română de Studii de Securitate Nr.1/2010, Editor: Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”/ Institutul de Studii de Securitate, București, 2010.
- Paul Vasile; Coșcodaru, Ion, *Centrele de putere ale lumii*, București, Editura Științelor Sociale și Politice, 2003.
- Petrescu Stan, *Mediul de securitate global și euroatlantic*, Editura Militară, București, 2005.
- Brecher Michael, *Crisis in World Politics, Theory and Reality*, Pergamon Press, Exeter, 1993.
- Dufour Jean-Louis, *Crizele internaționale. De la Beijing (1900) la Kosovo (1999)*, București, Editura Corint, 2002.

**PREVENIREA CONFLICTELOR ȘI MANAGEMENTUL
CRIZELOR – MECANISMELE ONU –**

**CONFLICTS PREVENTION AND CRISIS MANAGEMENT –
UN MECHANISMS –**

*Locotenent-colonel Daniel MARIN**
*Locotenent-colonel Gabriel PĂTRAȘCU***

Rezumat: *Națiunile Unite s-au dezvoltat prin viziunea a cinci puteri globale cu țelul inițial de a preveni răspândirea acțiunilor armate prin mijloace pașnice precum și de stabilire și menținere a drepturilor fundamentale ale omului. În cincizeci de ani de existență ONU și-a lărgit orizonturile cu ajutorul organizațiilor sale, acționând în misiuni de menținerea păcii, ajutor umanitar pentru dezvoltare economică, pașnică.*

Cuvinte-cheie: *Organizația Națiunilor Unite, prevenirea conflictelor, managementul crizelor, mecanisme, carta ONU, misiuni.*

Abstract: *The United Nations developed from five major powers with an initial goal to prevent the spread of warfare through peaceful means and to establish and maintain fundamental human rights. Through the past fifty years, this organization has broadened its horizons with auxiliary organizations from peace keeping missions to humanitarian aid, to economic development.*

Keywords: *United Nations, conflict prevention, crisis management, mechanisms, UN charter, missions.*

*„Pacea nu poate fi menținută cu forța,
ci poate fi atinsă doar prin înțelegere“.*

Albert Einstein

Evoluțiile în planurile politic, militar, demografic, economic, financiar, tehnologic și ecologic manifestate la nivel global, regional, zonal, și statal solicită în mod imperios o reanalizare continuă și multidisciplinară a mediului de securitate internațional, în structurile multinaționale existente, dar și în fiecare stat în parte.

* Universitatea Națională de Apărare „Carol I”; e-mail: marin_daniel 1967@yahoo.com

** Serviciul Istoric al Armatei”; e-mail: patrascu_gabriel67@yahoo.com

Sfârșitul de secol XX și începutul secolului XXI au adus cele mai multe intervenții din istorie pentru gestionarea situațiilor de criză apărute. În perioada contemporană, criza nu este numai interstatală. Într-o ordine posterioară Războiului Rece, statele nu mai dețin nici monopolul violenței armate, nici pe cel al puterii economice și chiar militare. Statele nu mai sunt actorii privilegiați ai jocului internațional. Mai mult decât atât, uneori preferă să încredințeze sarcina de a rezolva propriile probleme organizațiilor internaționale, devenite actori cu un statut deplin de manageri ai crizelor internaționale și al procesului de reglementare a acestora. Principalele crize politico-militare de la începutul secolului își au originea în efectul de război rece și în starea de haos care s-a creat după încheierea acestuia. Ne aflăm încă în derularea primelor etape post-Război Rece, adică în etapa de restabilire a ordinii de drept și de refacere a relațiilor internaționale ieșite din bipolaritate.

Marile transformări ale lumii contemporane și deschiderile spre noi sfere de interese și influențe au dus la crearea a multiple zone și chiar regiuni de instabilitate pe întreg mapamondul, cu implicații deosebite în ceea ce privește realizarea securității pe plan local, regional și chiar mondial. Pentru rezolvarea conflictelor actuale, în prima fază, cum este și firesc, se face apel la soluțiile nonmilitare pentru prevenirea acestora și menținere a păcii și abia după epuizarea acestora să se intervină cu mijloace militare.

În istoria umanității, conflictul și criza au cunoscut forme specifice de manifestare în funcție de intensitatea cu care s-au manifestat, de tipul de actori implicați, de natura obiectului aflat în dispută, de scopul urmărit și, nu în ultimă instanță, de consecințele pe care le-a generat¹.

Pacea este rezultatul echilibrului forțelor latente ale entităților, naționale și/sau internaționale, reflectând o virtuală stare simetrică a lor. Stările conflictuale evidențiază activarea asimetriilor. Pacea este acolo unde se termină violența și unde începe cooperarea.²

Conflictul poate fi definit ca un diferend în ceea ce privește rezultatele preferate într-o situație de negociere.³ Conflictele sunt generate de diferende (asimetrii comunicaționale) care se pot manifesta violent, gradual (neînțelegeri – tensiuni – crize – conflicte), în funcție de gravitatea evolutivă și pot deveni „armate” în măsura apelării la forțe armate pentru realizarea obiectivelor urmărite.

¹ Gl.lt.prof.univ.dr. Teodor Frunzeti, mr.conf.univ.dr. Dorel Bușe, *Politici și instituții de securitate*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2010, p.15.

² Ioan Crăciun, *Prevenirea conflictelor și managementul crizelor*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2006, p. 18.

³ Gl.lt.prof.univ.dr. Teodor Frunzeti, *Conflict și negociere în relațiile internaționale*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2011, p.36.

Conflictele pot fi interne (războaie civile, războaie intrastatale, conflicte intranaționale) și conflicte internaționale care implică mai mulți actori internaționali, depășind granița unui singur stat (bilaterale – între două state, regionale, continentale sau mondiale).

Conflictele armate noninternaționale sunt confruntări armate între o autoritate a unui stat și grupări armate sau între diverse grupări armate, pe teritoriul lor național. Conflictele armate internaționale implică forțele armate ale statelor, ale căror acțiuni sunt guvernate de normele dreptului internațional umanitar. Distincția între conflictele armate internaționale și cele noninternaționale rămâne o parte esențială a dreptului conflictelor armate.

Conflictul poate conduce către război, prin promovarea așa-numitei violențe structurale, sau către pace, prin înțelegere și cooperare, atunci când, adoptând strategii adecvate, se poate controla evoluția conflictului. Adică transformarea acestuia dintr-o stare în alta, de obicei dintr-o stare de violență structurală într-una de înțelegere și cooperare, adică o evoluție pozitivă a acestuia. Soluționarea conflictelor și stările post-conflictuale reechilibrează relativ forțele oponente, redresând simetria lor virtuală ante-conflictuală.

Conflictele internaționale și cele naționale pot și trebuie să fie prevenite, urmărind, cunoscând și înțelegând, permanent și competent, evoluția societății omenesti și a particularităților sociale regionale și locale și optimizând modalitățile de soluționare a adversităților pentru a se evita confruntările violente cu efectele lor imprevizibile.

Războaiele configurează formele cele mai violente de manifestare a relațiilor conflictuale dintre grupări mari de oameni (popoare, națiuni, state, comunități sociale), organizate militar, care utilizează lupta armată pentru impunerea intereselor proprii. Războiul și conflictul sunt diferite. Conflictul nu ar trebui văzut ca fiind în mod necesar distructiv, deoarece acesta poate promova solidaritatea socială, gândirea creativă, învățarea și comunicarea – toate acestea fiind factori vitali ai rezolvării disputelor.

Prevenirea conflictului presupune eforturi susținute pentru a determina părțile să nu recurgă la amenințarea cu folosirea forței sau la folosirea efectivă a forței. Aceasta înseamnă că prevenirea conflictului se poate face în două etape din ciclul normal al unui conflict: înainte ca acesta să atingă cote violente sau după încetarea violențelor, pentru a exclude re izbucnirea lor. Există metode specifice de intervenție pentru prevenirea conflictului și construire a păcii în fiecare din aceste faze. Acestea constau în politici, programe, proiecte, proceduri sau mecanisme menite să influențeze evoluția conflictului în sens pozitiv și, de regulă, sunt sprijinite de actori din afara zonei de conflict: persoane, grupuri sociale, guverne naționale, organizații guvernamentale, nonguvernamentale sau de securitate etc.

Provocările, amenințările și, în consecință, riscurile determină evoluții sau involuții spre anormalitate, iar trecerea anormalității la limită, atât în situația internă a unui stat, cât și în relațiile regionale sau internaționale, induce starea de criză. De-a lungul vremii, abordarea fenomenului „criză” a cunoscut numeroase interpretări, în deplin acord cu gradul de evoluție a sistemului relațiilor internaționale și cu aspirațiile istorice ale actorilor acestuia.

Uneori, criza este definită ca o „perioadă extrem de tensionată, în care dificultățile economice, politice, sociale și ideologice ating cote paroxistice și, de aceea, necesită soluții imediate, ferme și, în general, decisive în evoluția unei societăți, unei instituții”⁴.

Criza reprezintă o perioadă de disfuncționalitate în evoluția societății, care necesită soluții viabile, menite să asigure o schimbare sau o revitalizare a sistemelor deteriorate. Criza este definită ca un nivel al conflictului și poate fi *pre-conflict* și *post-conflict*, în sensul că îi urmează stadiului de război. Trecerea de la un nivel la altul poate fi determinată de următorii factori: intensitatea și numărul nemulțumirilor, percepții și atitudini diferite ale părților unele față de altele, intensitatea emoțională și investițiile psihologice în pozițiile părților, nivelul mobilizării și organizării politice, coeziunea dintre liderii respectivelor părți și membrii grupărilor, densitatea comportamentelor ostile, gradul de amenințare sau de folosire a armelor, numărul susținătorilor fiecărei părți etc.

Din perspectiva teoriei militare criza poate fi abordată ca o etapă intermediară între starea de pace și starea de război sau „*rezultatul acumulării în timp a unor procese dezorganizate și al generării proceselor sociale perverse, care destructurează sau rup procesele între cele trei funcții ale națiunii și produc tensiuni și conflicte sociale*”⁵.

Managementul crizelor reprezintă un set de măsuri și acțiuni destinate a stopa în ultimul moment evoluția conflictului către un curs violent sau a stopa extinderea violențelor către război. Intervenția pe scară largă pentru managementul eficient al crizelor necesită acțiuni de tipul *peacekeeping*, *peacemaking*, *peace enforcement* sau *peacebuilding*.

În contextul mondializării, prevenirea conflictelor și managementul crizelor au cunoscut o creștere a complexității, implicând actori tot mai diferențiați. Gestionarea crizelor „*crisis management*” presupune capacitatea de a acționa în amonte, pe timpul și după criză.

⁴ *Dictionaire de la langue française. Encyclopedie, noms communs, nome propre*, 1999.

⁵ Teodor Repciuc, *Situațiile de criză și gestionarea lor în noul context politic și strategic european. Orientări teoretice și operaționale în doctrina militară de apărare a României*, Revista Română de Studii Internaționale, vol.XXVII nr. 1-2 (123-134), 1993, p.7.

Nici o societate omenească, din câte se cunosc până acum, nu s-a dezvoltat și nu se dezvoltă linear. Viața unei societăți cunoaște momente simetrice, disimetrice și asimetrice, evoluții rapide și stagnări, progrese și regrese, situații normale, dar și anormalități, crize și conflicte. Omenirea se luptă cu ele de la începutul existenței sale și, probabil, această luptă va fi dusă până în ultima clipă a existenței umane. De aici nu rezultă că fenomenul crizelor și conflictelor reprezintă o fatalitate, că oamenii sunt complet neputincioși în fața lui și trebuie să se resemneze, ci doar o realitate socială, politică, economică, informațională, militară etc. de care trebuie să se țină seama și care poate fi ameliorată și chiar controlată.

La nivel internațional, ca urmare a experienței acumulate de-a lungul timpului de către societatea umană, s-a constatat necesitatea creării unor instituții internaționale de securitate al căror rol să fie gestionarea crizelor, prevenirea conflictelor și menținerea păcii.

Din această necesitate a luat ființă Organizația Națiunilor Unite. Înființată după cel de-al Doilea Război Mondial, ONU a pus la punct un sistem de management al crizelor și de prevenire al conflictelor ale căror principii au fost cuprinse în Carta Națiunilor Unite.

Carta ONU este documentul ce prevede explicit și cuprinzător în același timp, modalitățile prin care actorii internaționali trebuie să soluționeze în mod pașnic disputele și diferendele dintre ei. „Părțile în orice diferend a cărui prelungire ar putea pune în primejdie menținerea păcii și securității internaționale vor trebui să caute să-l rezolve, înainte de toate, prin negocieri, anchetă, mediere, conciliere, arbitraj, pe cale judiciară, recurgerea la organizații sau acorduri regionale sau prin orice mijloace pașnice la alegerea lor”⁶.

Principalele obiective ONU sunt menținerea păcii și securității internaționale, promovare relațiilor amicale între națiuni și luarea măsurilor necesare întăririi păcii universale. În ceea ce privește securitatea internațională și pacea, de la crearea sa, ONU a avut o contribuție majoră în prevenirea disputelor ce s-ar fi putut transforma în conflicte armate sau la ajutorul acordat în vederea restabilirii păcii în cazul declanșării unui conflict, în vizorul ONU aflându-se în permanență construirea păcii și consolidarea structurilor.

Un al obiectiv important al ONU este susținerea dezvoltării economice și sociale a statelor lumii, principiul pe care îl are la bază fiind acela conform căruia pacea și securitatea durabilă sunt posibile numai dacă este asigurată bunăstarea economică și socială a oamenilor din toată lumea.

⁶ Carta Organizației Națiunilor Unite, semnată la San Francisco în ziua de 26 iunie 1945, art. 33, <http://www.dri.Gov.ro/documents/Carta%20ONU.pdf>, accesat la 12.11.2013

Prevenirea conflictelor reprezintă una din obligațiile principale ale ONU, implicând o guvernare variată de acțiuni în domenii diverse, precum buna guvernare, drepturile omului, dezvoltare economică și socială în scopul rezolvării disputelor înainte ca ele să devină violente sau pentru împiedicarea extinderii violențelor, dacă acestea deja au apărut.

Diplomația preventivă, pusă sub lumina medierii sau negocierii, reprezintă metoda pe care se bazează Organizația Națiunilor Unite în vederea prevenirii conflictelor.

Carta Națiunilor Unite indică următoarele șase organe principale ale ONU: Adunarea Generală, Consiliul de Securitate, Consiliul Economic și Social (îi sunt subordonate multe din organizațiile speciale), Consiliul de Tutelă (și-a suspendat momentan activitatea), Curtea Internațională de Justiție (decide dispute internaționale – se află la Haga) și Secretariatul General (din punctul de vedere al Cartei ONU, Secretarul General este funcționarul administrativ suprem al Organizației).

Cele șase organe enumerate, deși calificate toate ca principale, se află totuși, din punct de vedere al independenței și puterii pe care o exercită, în situații diferite.

Adunarea Generală, în care sunt reprezentate toate statele membre (193 de state membre), ca entități egale, este organul care dispune de cele mai largi competențe. Aceasta ocupă o poziție centrală în cadrul Organizației, nu numai datorită funcțiilor și puterilor sale politice, dar și pentru competențele sale administrativ-financiare și rolul avut în stabilirea structurării altor organe.

Potrivit Cartei, ONU nu poate interveni în chestiuni care sunt esențiale în jurisdicția unui stat, cu excepția aplicării unor măsuri de constrângere, în conformitate cu punctul VII (amenințarea păcii, încălcarea păcii și acte de agresiune)⁷.

Funcțiile ONU sunt cu caracter general, privind relațiile dintre statele membre, în exercitarea cărora Adunarea poate emite numai recomandări și cu caracter special, privind funcționarea organizației, domeniu în care Adunarea poate lua hotărâri obligatorii.

Principalele funcții cu caracter general ale Adunării generale sunt:

- audierea și discutarea oricărei probleme care intră în cadrul Cartei, având dreptul de a face recomandări statelor membre și Consiliului de Securitate;
- studierea principiilor generale de colaborare pentru menținerea păcii și securității, inclusiv principiile privind dezarmarea și reglementarea armamentelor;

⁷ Gl.lt.prof.univ.dr. Teodor Frunzeti, mr.conf.univ.dr. Dorel Bușe, *Politici și instituții de securitate*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2010, p.121.

- discutarea oricăror probleme privind menținerea păcii și securității internaționale, cu excepția celor care trebuie transmise Consiliului de Securitate;
- promovarea colaborării internaționale în domeniul politic, economic, social, cultural-educativ și al sănătății și contribuția la îndeplinirea drepturilor omului, prin studii și recomandări;
- încurajarea dezvoltării progresive a dreptului internațional și a codificării lui.

Hotărârile Adunării Generale sunt luate cu majoritatea de voturi (de 2/3 din membrii prezenți și votați) în problemele importante precum: recomandări cu privire la menținerea păcii și securității internaționale; alegerea membrilor nepermanenți ai Consiliului de Securitate; alegerea membrilor Consiliului Economic și Social; alegerea membrilor Consiliului de Tutelă; admiterea de noi membri în organizație; suspendarea drepturilor și privilegiilor membrilor; excluderea de membri; problemele bugetare.

Adunarea Generală se întrunește anual în sesiuni ordinare și, când împrejurările o cer, în sesiuni extraordinare. Sesiunile extraordinare sunt convocate de secretarul general, la cererea Consiliului de Securitate sau a majorității membrilor ONU.

Consiliul de Securitate – Autorii Cartei ONU au rezervat Consiliului de Securitate un loc aparte în sistemul instituțional al organizației, ca organ cu compunere restrânsă, investit cu răspunderea principală în menținerea păcii și securității internaționale (art. 24).

Pentru realizarea acestei răspunderi, Carta conferă Consiliului de Securitate puteri speciale de decizie și de acțiune în prevenirea și rezolvarea conflictelor internaționale, iar statele membre ONU „acceptă să execute hotărârile Consiliului de Securitate”, luate în conformitate cu dispozițiile Cartei (art.25)⁸.

Atribuțiile Consiliului de Securitate sunt specificate în capitolele VI și VII din Cartă.

Consiliul de Securitate este format din 15 membri, din care 5 sunt membri permanenți, iar 10 nepermanenți, aleși din rândul statelor membre pe o durată de doi ani.

Două dintre organele principale ale ONU – Consiliul Economic și Social (ECOSOC) și Consiliul de Tutelă – sunt plasate sub autoritatea Adunării Generale.

De subliniat că între competența Adunării Generale în problemele păcii și securității internaționale și competența Consiliului de Securitate, Carta stabilește o strictă delimitare, prevăzând că: răspunderea principală pentru menținerea păcii și securității internaționale revine Consiliului de Securitate; Adunarea Generală nu poate face recomandări în problemele privind menținerea păcii și securității

⁸ <http://www.cpcs.ro/articol-oi-onu.php>, accesat la 14.10.2013

internaționale, dacă ele sunt în curs de a fi examinate de Consiliul de Securitate, afară de cazul când Consiliul i-ar cere Adunării Generale să examineze și să facă recomandări în acele probleme.

Principalul scop declarat al existenței Organizației Națiunilor Unite constă în menținerea păcii și securității internaționale. Încă de la crearea sa în 1945, ONU a fost chemată să prevină escaladarea conflictelor și să restabilească pacea atunci când este nevoie. De-a lungul timpului, ONU a ajutat la stingerea a numeroase conflicte, adesea prin intermediul acțiunilor Consiliului de Securitate, principalul organism cu atribuții în domeniul păcii și securității internaționale⁹.

Instrumentele juridice esențiale care conțin un mandat aplicabil în procesul prevenirii conflictelor sunt incluse în Carta Națiunilor Unite.

*Carta Națiunilor Unite*¹⁰ este elementul constitutiv al organizației, precizând drepturile și obligațiile statelor membre, stabilind organele de control ale acesteia precum și procedurile sale. Acest tratat internațional codifică cele mai importante principii ale relațiilor internaționale- de la absoluta egalitate a statelor până la interzicerea folosirii forței în relațiile internaționale sub orice formă incompatibilă cu scopurile organizației¹¹.

Prevenirea conflictelor reprezintă un complex de măsuri și activități organizate și executate cu scopul de a preveni suferințele umane și a oferi o alternativă mai puțin costisitoare operațiilor politico-militare pentru rezolvarea conflictelor înainte ca acestea să devină violente. În acest sens, **diplomația preventivă, promovată sub forma medierii, concilierii sau negocierii, reprezintă metoda de bază promovată de Organizația Națiunilor Unite pentru prevenirea conflictelor**. Emisarii sau reprezentanții speciali ai secretarului general al ONU sunt angajați în acțiuni de diplomatie preventivă oriunde în lume, iar în majoritatea cazurilor aceștia acționează în strânsă cooperare cu reprezentanții organizațiilor regionale.¹²

Deși diplomația preventivă, promovată în viziunea ONU sub forma medierii, concilierii sau negocierii reprezintă metoda de bază, experiențele ultimei perioade ne-au demonstrat că există și alte forme de acțiune cu efect preventiv ridicat, cum ar fi dezvoltarea de proiecte în contextul unei strategii preventive, acțiuni umanitare, dezarmare preventivă sau dislocare preventivă. Cu toate acestea, evoluțiile recente demonstrează că dreptul internațional reprezintă, de regulă, cel

⁹ Teodor Frunzeti, Vladimir Zodian (coordonator), *Lumea 2007. Enciclopedie politică și militară (studii strategice și de securitate)*, București, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, 2007, p.22.

¹⁰ <http://www.dri.Gov.ro/documents/Carta%20ONU.pdf>

¹¹ Bari I., *Economie mondială*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1994, p. 218.

¹² Ioan Crăciun, *Prevenirea conflictelor și managementul crizelor*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2006, p. 121.

mai mic numitor comun al înțelegerii dintre state asupra unui aspect al vieții internaționale, pe care consideră că este în interesul lor să îl reglementeze¹³.

Prevenirea conflictelor, înscrisă în Carta ONU, ca una din obligațiile principale ale statelor membre, implică o gamă variată de acțiuni în domenii diverse, precum buna guvernare, drepturile omului, dezvoltare economică și socială, în scopul rezolvării disputelor înainte ca ele să devină violente sau pentru împiedicarea extinderii violențelor, dacă acestea deja au apărut.

În decursul anilor, organizația a lansat diferite noi concepte și mecanisme privind pacea și securitatea internațională, dar și dezvoltarea economică și socială. Astfel, conceptul prevenirii conflictelor nu este nou. Fostul Secretar General, Dag Hammarskjöld a folosit, pentru prima dată, la finele anilor '50 termenul „diplomație preventivă”.

Primele acțiuni efective întreprinse de ONU la sfârșitul anilor 1950, în absența unor dezbateri prealabile, au fost trimiterea „reprezentanților personali” ai Secretarului General în zonele potențial periculoase, aceștia fiind totodată „pionierii diplomației preventive”, însușită și dezvoltată ulterior de ONU, utilizată ca metodă și practică permanentă în toate zonele de conflict¹⁴.

În scopul implicării sale în prevenirea conflictelor, efectivele de intervenție de care dispun Națiunile Unite au cunoscut o consolidare semnificativă încă de la sfârșitul anilor 1980. În 1987, Secretarul General a dispus înființarea oficială a unui dispozitiv de alertă rapidă sub forma Biroului pentru Cercetare și Culegere de Informații (ORCI – Office for Research and Collection of Information), care, cu numai câțiva ani în urmă, ar fi reprezentat o realizare de neimaginat. La 1 martie 1992, ORCI a fost dizolvat, iar diversele sale structuri componente au fost integrate în nou înființatele Departamente ale Problemelor Politice, și, respectiv, Problemelor Umanitare pentru că nu fusese capabil să-și îndeplinească mandatul.¹⁵ Un sistem inter-departamental de alertă rapidă a fost creat în 1991 de către Comisia de Coordonare Administrativă a ONU. Tehnologiile avansate din domeniul comunicațiilor asigură transmisiuni rapide prin radio, e-mail, satelit, între sediile din New York și din lumea întreagă, permițând transmiterea rapidă a informațiilor și analizelor către Secretarul General.

În materie de alertare rapidă, problema nu este de a prevedea, ci de a anticipa potențialele dificultăți cu suficient timp înainte pentru a se putea lua oportune măsurile corective¹⁶.

¹³ Teodor Frunzeti, *Conflict și negociere în relațiile internaționale*, curs, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2011, p.116.

¹⁴ Gl.It.prof.univ.dr. Teodor Frunzeti, mr.conf.univ.dr. Dorel Bușe, *Politici și instituții de securitate*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2010, p.127.

¹⁵ Bolintineanu Al. - Carta ONU – document al erei noastre, Ed. Politica, Bucuresti, 1970, p. 44.

¹⁶ Ibidem, p.127.

În 1992, secretarul general al ONU a prezentat Adunării Generale documentul intitulat Agenda pentru Pace (Agenda for Peace), din care rezultă clar că **promovarea păcii și securității colective va constitui preocuparea esențială a Națiunilor Unite în secolul al XXI-lea, iar prevenirea conflictelor va fi direcția principală de acțiune.**

În 1995 a fost creată echipa-cadru (The Framework Team) pentru coordonarea activității tuturor departamentelor din cadrul Secretariatului General (politic, umanitar și de peacekeeping) implicate în misiuni de prevenire și menținere a păcii. Echipa-cadru acționează ca un catalizator pentru avertizarea timpurie și propune organismelor abilitate ale ONU inițierea de acțiuni preventive sau preemptive pentru înlăturarea tensiunilor apărute la un moment dat.

În iulie 2003 Adunarea Generală a adoptat prin consens Rezoluția 57/337, referitoare la prevenirea conflictelor armate, care a însemnat un nou pas important făcut de Națiunile Unite în lupta pentru prevenirea conflictelor. Această rezoluție subliniază că pentru prevenirea conflictelor armate va fi promovat dialogul și cooperarea continuă dintre statele membre, dintre Națiunile Unite și organizațiile subregionale și regionale, sectorul privat și societatea civilă.

Soluționarea conflictelor depinde de câțiva factori: înțelegerea adecvată a conflictului, dialogul deschis și efectiv dar și acordul discutării problemei.

În anul 1928 era elaborată o rezoluție de către Liga Națiunii ce viza „Rezolvarea pașnică a diferendelor internaționale, neatacarea, și ajutorul reciproc”. ONU a urmat cursul politicii de rezolvarea conflictelor pe cale pașnică, astfel articolul 33 cap VI enumeră principalele modalități de realizare a acestora, dintre care statele sunt libere să aleagă (mijloace politice sau diplomatice, mijloace de natură jurisdicțională):

Negocierile reprezintă una dintre cele mai însemnate căi de rezolvare și prevenire a conflictelor. Negocierile au drept rațiune găsirea și construirea unei soluții la o problemă clar definită, rezolvarea unui conflict, de preferință înainte de intrarea sa în faza violentă. Sunt implicate în negocieri numai statele părți la un diferend, care pot iniția și monitoriza fiecare fază a negocierilor. Negocierile implică orice tip de dispute: tehnice, politice sau juridice.

Consultările sunt o varietate de negocieri, care implică discuții inițiale și schimb de vederi între părți.

Bunele oficii se regăsesc printre instrumentele enumerate în Carta ONU și sunt considerate parte din panoplia metodelor pașnice fiind utilizate de predilecție la începerea negocierilor sau la inițierea medierii. Rolul principal al bunelor oficii este de a asigura liniile de comunicare între părți, de a stabili contacte cu rol explorator și informativ iar uneori asigură și găzduirea părților în conflict, între care se desfășoară negocierile sau medierea respectivă.

Ancheta constituie o acțiune preliminară a rezolvării unui conflict, constând din încercarea de a stabili în mod obiectiv derularea faptelor și evenimentelor, în mod independent de afirmațiile părților în cauză și de a oferi un tablou veridic și nepartizan al situației conflictuale. Ancheta se poate desfășura sub diferite denumiri: observare, investigație, stabilirea faptelor, control, monitorizare, supraveghere, prevenire și avertizare timpurie. Ancheta se desfășoară într-o perioadă de timp determinată și trebuie să aibă o bază de neutralitate reală. Ancheta a dat rezultate, mai ales în litigii comerciale și economice¹⁷.

Este de remarcat că ancheta a jucat un rol esențial în soluționarea conflictelor, introducând o nouă fază sau „etapă de dezangajare și dezescaladare”, a cărei componentă importantă este depolitizarea și o fază de moratoriu, ce vizează oprirea violenței sau prevenirea izbucnirii sale. În această direcție preventivă ancheta a devenit o instituție aproape generalizată în cadrul sistemului internațional. Multe agenții internaționale din sistemul ONU, ca de exemplu Agenția Internațională pentru Energie Atomică posedă un sistem permanent de control privind producerea și utilizarea de materiale fisionabile, iar multe asemenea instituții specializate, publică în mod curent rapoarte de specialitate în numeroase domenii, esențiale pentru securitatea și ordinea internațională. Numeroase organisme regionale au creat sisteme de avertizare preventivă, ca de exemplu în sud-estul Europei¹⁸.

Medierea are ca scop să aducă conflictul spre o soluție acceptabilă pentru părțile beligerante și care să fie în concordanță cu interesele mediatorului. Prin mediere o terță parte ajută părțile implicate să găsească o soluție pe care nu o pot găsi pe cont propriu, cu condiția ca părțile implicate să accepte medierea și să coopereze în plan diplomatic cu mediatorul.

Concilierea poate fi considerată o extensie a anchetei, ambele fiind considerate forme primare de instituționalizare a utilizării mijloacelor pașnice la Haga atât în 1899, cât și în 1907. Concilierea constă în activitatea unei comisii de cel puțin cinci membri, reprezentanți ai unor state diferite, desemnați să rezolve un litigiu ce nu a putut fi soluționat prin negocieri directe între părțile implicate.

Recurgerea la organizații sau acorduri regionale sau la alte mijloace pașnice. Consiliul de Securitate încurajează existența unor organisme regionale destinate a se ocupa cu menținerea păcii, cu condiția ca aceste acorduri sau organizații să fie compatibile prin acțiunile lor cu scopurile și principiile ONU. În unele situații. Consiliul de Securitate va folosi asemenea acorduri sau organizații

¹⁷ Teodor Frunzeti, *Conflict și negociere în relațiile internaționale*, curs, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2011, p.119.

¹⁸ Ion-Alexandru Groșeanu, *Soluții nonmilitare de prevenire a conflictelor și menținerea a păcii*, București, 2013, p.9.

regionale pentru aplicarea acțiunilor de constrângere sub autoritatea sa. Nicio acțiune de constrângere nu va fi întreprinsă de organismele regionale fără autoritatea Consiliului de Securitate.

Funcția de bune oficii a Secretarului general al ONU. Deși bunele oficii nu apar menționate în Carta ONU, în art. 33 ce enumeră modalitățile de soluționare a diferendelor internaționale, această procedură și-a găsit consacarea și într-o serie de alte documente internaționale elaborate ulterior intrării în vigoare a Cartei ONU, iar prin avantajele pe care le prezintă a devenit un mijloc uzitat de soluționare pașnică a diferendelor internaționale. Declarația de la Manila referitoare la rezolvarea pașnică a conflictelor (A/RES/37/10, I, § 5) din 1982 remediază această problemă și include bunele oficii în cadrul modalităților pașnice de rezolvare a diferendelor internaționale. Declarația asupra prevenirii și eliminării diferendelor și situațiilor care amenință pacea și securitatea internațională din 5 decembrie 1988 (A/RES/43/51) insistă asupra responsabilității organelor principale ale Organizației Națiunilor Unite și, în special, pe capacitatea Secretarului General al ONU de a se implica în prevenirea diferendelor prin intermediul bunelor oficii, în cadrul măsurilor ce țin de diplomația preventivă¹⁹. Procedura bunelor oficii implică acțiunea unui terț – ce poate fi un stat, o organizație internațională sau o persoană influentă – ce urmărește să creeze condițiile propice ca statele în diferend să rezolve neînțelegerile dintre ele pe cale pașnică.

Arbitrajul sau apelul la Curtea Internațională de Justiție are toate atributele unei metode jurisdicționale. Ceea ce îl diferențiază de instrumentul juridic materializat de Curtea Internațională de Justiție, unde statele – ca membre ale ONU - sunt chemate să-și rezolve litigiile pe care nu le pot aplană singure, este faptul că în arbitraj părțile își aleg singure judecătorii. Chiar și procedura pe care o vor urma arbitrii sau arbitrul este supusă în arbitraj acceptării prealabile a părților. Curtea Internațională de Justiție de la Haga este astăzi expresia cea mai elocventă a funcționării jurisdicției internaționale în materie de litigii interstatale. Curtea Internațională de Justiție de la Haga este organul judiciar principal al ONU. Cei cincisprezece judecători ai curții sunt aleși de Adunarea Generală a ONU pe o perioadă de nouă ani.

Strategiile și instrumentele de aplanare a conflictelor au fost schițate pentru întâia oară în cadrul Agendei pentru Pace (1994) de către Secretarul General de la acea vreme, Boutros-Ghali, din care rezultă clar că promovarea păcii și securității colective va constitui preocuparea esențială a Națiunilor Unite în secolul al XXI-lea, iar prevenirea conflictelor va fi direcția principală de acțiune.

¹⁹ Al. Bolintineanu, A. Năstase, *Drept internațional contemporan*, Regia Autonomă „Monitorul Oficial”, București, 1995, p. 131.

Procedurile ONU cuprinse în Agenda pentru Pace sunt prezentate în continuare.

Diplomația preventivă are ca scop evitarea izbucnirii unor conflicte violente folosind mijloace diplomatice, măsuri de sporire a încrederii, sisteme de avertizare timpurie, zone demilitarizate, intervenția preventivă a trupelor ONU.

Restabilirea păcii (*peacemaking*) Conceptul de *peacemaking* se referă la determinarea părților, prin folosirea mijloacelor diplomatice, să înceteze ostilitățile și să treacă la negocierea condițiilor de soluționare pașnică a conflictului. Națiunile Unite pot juca un rol important în determinarea părților să înceteze ostilitățile, dar acest lucru nu se poate face decât cu acordul acestora. În cadrul acțiunilor de *peacemaking* este exclusă în totalitate folosirea forței împotriva uneia dintre părți, cu scopul de a pune capăt ostilităților. Părțile interesate implică forțele militare ONU și/sau polițiști precum și civili²⁰.

Menținerea păcii (*peacekeeping*) înseamnă instituirea unei prezențe de personal al Națiunilor Unite cu acordul tuturor participanților la conflict, prin alocarea unor soldați ușor înarmați, a unor observatori pentru alegeri și a unor polițiști în vederea supravegherii și executării prevederilor tratatelor de pace și de armistițiu. Menținerea păcii este o tehnică care extinde posibilitățile prevenirii conflictelor precum și a instaurării păcii. În conformitate cu principiile înscrise în *Carta ONU*, în cadrul Națiunilor Unite a fost creat Departamentul pentru Operații de Menținere a Păcii (*Department of Peacekeeping Operations – DPKO*) destinat să sprijine statele membre și să ofere asistență Secretarului General în eforturile sale de promovare și menținere a păcii și securității internaționale. Sarcina principală a DPKO este să planifice, să pregătească și să gestioneze direct misiunile ONU de menținere a păcii, asigurând condițiile de îndeplinire deplină a mandatului acestora, sub autoritatea directă a Consiliului de Securitate și Adunării Generale a ONU și cu sprijinul Secretarului General în ceea ce privește acțiunile.

Consolidarea păcii (*peacebuilding*) este un proces care vizează, după încetarea conflictelor, refacerea și sprijinirea structurilor statale menite să consolideze pacea pentru a evita declanșarea unui nou conflict. Obiectivul central al acțiunilor de *peacebuilding*, conform *Agendei pentru Pace*, este construirea legitimității noului stat, stat care în viitor trebuie să fie capabil să gestioneze de o manieră pacifistă dispute, să poată asigura protecția populației civile și să asigure respectarea temeinică a drepturilor omului²¹. Organismul care îndeplinește rolul principal în acțiunile *peacebuilding* este Departamentul Afacerilor Politice (DPA).

²⁰ Gl.lt.prof.univ.dr. Teodor Frunzeti, mr.conf.univ.dr. Dorel Bușe, *Politici și instituții de securitate*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2010, p.131.

²¹ Ioan Crăciun, *Prevenirea conflictelor și managementul crizelor*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2006, p. 127.

Lucrând strâns cu diviziile regionale (*Geographical Divisions*) și cu Unitatea de Planificare Politică (*Policy Planning Unit*), sub directa îndrumare a Secretarului General al ONU, DPA pune în mișcare întregul mecanism ONU de răspuns la situațiile postconflict.

Suplimentul la Agenda pentru pace, elaborat în 1995, a apărut datorită lipsei preocupării pentru explorarea opțiunilor nemilitare, pentru adaptarea mecanismelor de mediere la situațiile conflictuale interne, acțiunea preventivă a devenit sinonimă cu acțiunea militară și cu impunerea păcii²².

În 1992 Adunarea Generală a ONU a aprobat Declarația asupra Drepturilor Persoanelor Aparținând Minorităților Naționale sau Etnice, Religioase și Lingvistice, aplicabilă, în principiu, tuturor statelor.

Anul 2000 a marcat un pas important în procesul de reformă prin adoptarea „Declarației Mileniului”, în cadrul Summitului Mileniului din 6-8 septembrie. Acest document stabilește direcțiile clare de acțiune necesare adaptării Organizației la noile provocări ale secolului XXI. Cele opt scopuri de Dezvoltare ale Mileniului (Millennium Development Goals) vizează: eradicarea sărăciei extreme și a foametei; asigurarea educației primare universale; promovarea egalității de gen; reducerea mortalității infantile; îmbunătățirea sănătății maternale; combaterea HIV/SIDA, a malariei și a altor boli contagioase; asigurarea sustenabilității mediului; promovarea unui parteneriat global pentru dezvoltare.

În anul următor (2001) este realizat „Planul de Acțiune pentru Implementarea Declarației Mileniului” („Road Map Towards the Implementation of the UN Millennium Declaration”), iar la 31 iulie 2002 este publicat primul raport anual de configurare a tendințelor ce rezultă din implementarea Scopurilor de Dezvoltare ale Mileniului²³.

În august 2000, *Raportul Brahimi* (denumit astfel după numele liderului grupului de experți care l-a elaborat, ministrul algerian de externe, Lakhdar Brahimi) propunea noi modalități eficiente și coerente de organizare a misiunilor de pace, astfel încât ONU să poată face față provocărilor specifice secolului XXI, de genul restaurării și reconstrucției păcii. Raportul propune organizarea de misiuni de pace credibile, cu mijloace adecvate, capabile să-și îndeplinească mandatul eficient și cu succes. Raportul prefigurează restructurarea și mărirea aparatului Secretariatului ONU, în special a Departamentului pentru Operațiuni de Menținere a Păcii (DPKO), pentru a-l face apt să conducă eficient operațiuni de pace. Statele membre ale ONU sunt solicitate să constituie brigăzi multinaționale gen

²² Gl.lt.prof.univ.dr. Teodor Frunzeti, mr.conf.univ.dr. Dorel Bușe, *Politici și instituții de securitate*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2010, p.134.

²³ Teodor Frunzeti, Vladimir Zodian, (coord.), *Lumea 2007. Enciclopedie politică și militară (studii strategice și de securitate)*, București, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, 2007, pp. 24-25.

SHIRBRIG și să pregătească specialiști și forțe pentru desfășurarea rapidă, în baza aranjamentelor *stand-by*. Statele care vor participa cu forțe vor fi invitate pentru consultări în cadrul Consiliului de Securitate pe durata pregătirii misiunii și adoptării mandatului sau când apare necesitatea modificării mandatului.²⁴

Cu toate că nu s-a reușit adoptarea unei definiții minimale a terorismului la nivelul ONU, cu ocazia Summitul Mondial (13 și 14 septembrie 2005) au fost totuși semnate *Convenția internațională pentru suprimarea actelor de terorism nuclear* și *Convenția privind imunitățile de jurisdicție ale statelor și proprietății acestora*.²⁵

Concluzii

În momentul în care s-a semnat Carta ONU la San Francisco, documentul încorporează învățămintele istoriei, experiența limitată a Societății Națiunilor, cât și concluziile rezultate în urma celui de-al Doilea Război Mondial. Obiectivul principal al organizației a fost „izbăvirea generațiilor viitoare de flagelul războiului”, dar în același timp și instaurarea unei stări de drept prin „menținerea justiției și respectarea obligațiilor” asumate sau prevăzute de dreptul internațional.

Mijloacele pașnice de soluționare a conflictelor urmăresc îndeplinirea scopului principal prin utilizarea resurselor bazate pe drept, la care se recurge cu prioritate. Cum dreptul internațional posedă mijloace relativ slabe de aplicare, constrângere sau executare, Carta prevede posibilitatea intervenției armate colective în măsură să oprească agresiunea sau să stopeze amenințarea păcii și securității mondiale. Această intervenție este bazată pe principiul „unul pentru toți, toți pentru unul”, un adevărat model pentru sistemul de securitate colectivă. Consiliul de Securitate desemnează agresorul și lansează chemarea pentru represiunea armată împotriva sa. Statele membre sunt obligate să răspundă acestor solicitări trimițând trupe, sub mandat ONU, organizația mondială asigurând o strategie corespunzătoare cât și o conducere adecvată.

Acest sistem a funcționat de foarte puține ori, iar atunci când a funcționat, conducerea propriu-zisă a acțiunilor nu a fost exercitată direct de către ONU, ci de către o națiune conducătoare.

În plus, în timpul Războiului Rece ONU, prin operațiile sale de menținere a păcii, a organizat misiuni internaționale aflate direct sub comanda sa, dar necombatante, ce aveau ca scop separarea părților în conflict și supravegherea liniilor de încetare a focului. Organizația Mondială a fost, de asemenea, prezentă în

²⁴ Ioan Crăciun, *Prevenirea conflictelor și managementul crizelor*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2006, p. 132.

²⁵ Stan Petrescu, *Mediul de securitate global și euroatlantic*, București, Editura Militară, 2005, pp. 154-156.

operații de mediere și de prevenire a conflictelor și a servit drept forum în care s-au purtat negocieri în scopul dezamorsării conflictelor, cât și pentru asigurarea de contacte neoficiale între părți și negocieri.

Motivele pentru care organizațiile internaționale își asumă rolul de mediator al conflictelor sunt mai complexe decât cele ale statelor. Pacea internațională este rațiunea de a fi a mai multor organizații internaționale, fiind înscrisă în cartele sau documentele programatice ale acestora. Organizațiile internaționale interguvernamentale sunt însă subiecte ale politicilor și intereselor statelor membre. Organizațiile regionale nu au fost influențate de consecințele Războiului Rece în aceeași măsură ca ONU. Organizația Națiunilor Unite, prin implicarea avută în soluționarea crizelor a avut și are un rol important în conceperea unor seturi de operațiuni, de baze juridice, de procese politice, interinstituționale și de cooperare cu privire la managementul crizelor internaționale.

În perioade de reșezare a raportului mondial de forțe – cum este și cea pe care o traversăm – statele mari doresc să aibă cât mai multă libertate de acțiune, ceea ce le determină să nu pună un prea mare accent pe dreptul internațional. Desigur, am atins un grad de civilizație, care nu ne permite să ignorăm dreptul – iar în plus, globalizarea ne constrânge – dar și atunci se caută modalități care, în aparență, să fie în concordanță cu dreptul internațional, dar în realitate, să permită statelor mari să acționeze cu cât mai multă impunitate. Sau, pur și simplu, se rescrie dreptul internațional însuși.

Deși controversate din punctul de vedere al legitimității lor, operațiunile și misiunile ONU au un rol crucial în restabilirea păcii în diverse zone ale lumii, în condițiile în care actori statali sau nonstatali, mânați de interese naționale sau de grup tind să antreneze ample repercusiuni asupra populației civile, prin maniera proprie de soluționare a unui diferend apărut. Criticile îi sunt probabil aduse pentru incapacitatea inițială a Organizației de a interveni în conflict, datorată lipsei capacităților. Totuși, ONU a dovedit că, prin mecanismele instituite în Consiliul de Securitate, poate asigura o prezență utilă și eficientă și că poate acționa și în complementaritate cu ceilalți actori importanți ai mediului internațional de securitate, prin aplicarea mijloacelor civile în managementul crizelor, ceea ce asigură, de fapt, ducerea la îndeplinire a obiectivelor care au animat organizația – transformarea statelor cu potențial de conflict ridicat în state stabile, predictibile din punctul de vedere al securității, democratizate, care să nu mai prezinte riscuri pentru entitățile din proximitatea lor.

Astfel, crizele în care ONU a fost implicată au însemnat nu doar necesitatea ca Organizația să intervină pentru restabilirea securității în regiune, ci și ocazia pentru aceasta de a-și îmbunătăți sistemul de management al crizelor, ce a cunoscut îmbunătățiri după fiecare intervenție.

Prin eliminarea surselor de conflict, ONU militează pentru asigurarea unui mediu stabil și sigur pe termen lung, atât pentru regiunea în care desfășoară operațiuni, cât și pentru spațiul, în proximitatea căruia se află. Integrarea tuturor statelor în ONU nu înseamnă înglobarea unor surse de risc și amenințare la adresa securității ei, ci garantarea faptului că atare surse de risc și amenințare nu vor mai exista în apropierea imediată a granițelor comunitare. În interiorul acestor granițe, statele lumii își vor putea dezvolta cultura cooperării, fundamentul rezolvării pe cale amiabilă a diferendelor dintre ele.

Este însă nevoie de continuarea procesului de management al crizelor pe linia reconstrucției post-conflict, a clădirii statului de drept, a susținerii dezvoltării unor state autogovernabile, pentru care ONU are instrumentele necesare.

BIBLIOGRAFIE

- Dictionaire de la langue française. Encyclopedie, noms communs, nome propre, 1999.
- Bari Ioan, *Economie mondială*, Editura Didactică și Pedagogică, Bucuresti, 1994
- Bolintineanu Al., *Carta ONU – document al erei noastre*, Ed. Politica, București, 1970.
- Bolintineanu Al., A. Năstase, *Drept internațional contemporan*, Regia Autonomă „Monitorul Oficial”, București, 1995.
- Crăciun Ioan, *Prevenirea conflictelor și managementul crizelor*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2006.
- Gl.lt.prof.univ.dr. Frunzeti Teodor, conf.univ.dr. Bușe Dorel, *Politici și instituții de securitate*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2010.
- Gl.lt.prof.univ.dr. Frunzeti Teodor, mr.conf.univ.dr. Bușe Dorel, *Relații internaționale*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2010.
- Gl.lt.prof.univ.dr. Frunzeti Teodor, *Conflict și negociere în relațiile internaționale*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2011.
- Frunzeti Teodor, Zodian Vladimir (coordonator), *Lumea 2005. Enciclopedie politică și militară (studii strategice și de securitate)*, București, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, 2007.

- Frunzeti Teodor, Zodian Vladimir (coordonator), *Lumea 2007. Enciclopedie politică și militară (studii strategice și de securitate)*, București, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, 2007.
- Fuerea, Augustin, *Instituțiile Uniunii Europene*, București, Editura Universul Juridic, 2002.
- Groșeanu Ion-Alexandru, *Soluții nonmilitare de prevenire a conflictelor și menținere a păcii*, pdf, București, 2013.
- Stan Petrescu, *Mediul de securitate global și euroatlantic*, București, Editura Militară, 2005.
- Repciuc Teodor, *Situațiile de criză și gestionarea lor în noul context politic și strategic european. Orientări teoretice și operaționale în doctrina militară de apărare a României*, Revista Română de Studii Internaționale, vol.XXVII nr. 1-2.
- Dr.Văduva Gheorghe, Mihai-Ștefan Dinu, *Crizele politico-militare ale începutului de mileniu*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2005.
- <http://www.arduph.ro/domenii/diu-doctrina/considerente-de-drept-umanitar-si-evaluari-privind-asimetria-conflictelor-armate-internationale-si-non-internationale/>

**PREVENIREA CONFLICTELOR ȘI MANAGEMENTUL
CRIZELOR: MECANISMELE ORGANIZAȚIEI
PENTRU SECURITATE ȘI COOPERARE ÎN EUROPA**

**CONFLICTS PREVENTION AND CRISIS MANAGEMENT:
OSCE MECHANISMS**

*Locotenent-colonel Gheorghe TOMA**
*Locotenent-colonel Marian PĂTRU-PIELEANU***

Rezumat: Transformările produse în mediul de securitate, după sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, dar mai ales după sfârșitul Războiului Rece, impun o analiză cât mai profundă a mecanismelor și instrumentelor aflate la îndemâna statelor și organizațiilor de securitate, pe fondul apariției unor noi riscuri, noi crize și noi conflicte. Globalizarea și regionalizarea oferă mediului internațional actual o imagine contradictorie, punând alături zone prospere din punct de vedere economic (caracterizate prin stabilitate și tendințe de integrare), cu vaste regiuni sărace, instabile, unele aflate în pragul dezintegrării. Tot acest tablou generează instabilitate, accentuând posibilitatea recurgerii la mijloace militare pentru soluționarea diferendelor. Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa este singurul organism care reunește toate statele continentului european, alături de Canada și Statele Unite ale Americii, reprezentând piatra de temelie a securității europene și unul dintre principalele instrumente de avertizare timpurie, prevenire a conflictelor, gestionare a crizelor și reabilitare postconflict. Pentru realizarea scopurilor sale, Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa a adoptat o viziune cuprinzătoare a securității, care acoperă trei dimensiuni: politico-militară; economică și de mediu; umană. Totodată, Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa a stabilit o serie de instrumente și mecanisme, în vederea prevenirii conflictelor și gestionării crizelor, dar și pentru a monitoriza punerea în aplicare a angajamentelor pe care statele participante și le-au asumat. Pe lângă multitudinea de avantaje pe care le prezintă Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa, trebuie evidențiate și unele dificultăți și limitări ale acesteia, izvorâte, îndeosebi, din constrângerile sale statutare, care îi conferă o anumită ineficiență practică.

* U.M. 02505 București (Casa de pensii sectorială a Ministerului Apărării Naționale);
e-mail: toma.gheorghe@gmail.com

** U.M. 02587 București (Institutul Național de Medicină Aeronautică și Spațială);
e-mail: marianspaceman@yahoo.com

Cuvinte-cheie: riscuri, crize, conflicte, securitate, mediu de securitate, Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa, avertizare timpurie, prevenirea conflictelor, managementul crizelor, soluționarea diferendelor.

Abstract: *The changes of the security environment after the end of World War II, especially after the Cold War, require a deeper analysis of mechanisms and tools within reach of states and security organizations, amid the emergence of new risks, new crises and new conflicts. The globalization and regionalization provides a contradictory picture to the current international environment, bringing together economically prosperous areas (characterized by stability and integration trends), with large areas of poverty, instability, some of them on the verge of disintegration. This picture causes instability, increasing the possibility of using military means for the settlement of disputes. Organization for Security and Cooperation in Europe is the only body that brings together all the European states, Canada and the United States of America, representing the “cornerstone” of European security, and also one of the main tools for early warning, conflict prevention, crisis management and post-conflict rehabilitation. To achieve its goals, the Organization for Security and Cooperation in Europe adopted a comprehensive view of security, covering three dimensions: the politico-military, the economic and environmental, and the human. Moreover, the Organization for Security and Cooperation in Europe has established a range of tools and mechanisms for conflict prevention and crisis management, but also to monitor the implementation of commitments that participating States have undertaken. In addition to the many advantages of the Organization for Security and Cooperation in Europe, there must be highlighted some difficulties and limitations, stemming, mainly, of its statutory constraints, which give some practical ineffectiveness.*

Keywords: *risks, crises, conflicts, security, security environment, security organizations, Organization for Security and Cooperation in Europe, early warning, crisis prevention, crisis management, settlement of disputes.*

1. Retrospectivă asupra apariției și evoluției Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa

Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) a apărut în anii '70, inițial sub numele de Conferința pentru Securitate și Cooperare în Europa (CSCE). Cunoscută ulterior drept „procesul de la Helsinki”, CSCE a constituit un forum de dialog și negocieri multilaterale între Est și Vest.

Însă, originile acestui organism se regăsesc în deceniul al șaselea al secolului trecut, când s-a lansat ideea convocării unei conferințe paneuropene pentru securitate, conferință văzută de unii ca o cale pentru a depăși divizarea Europei rezultate după cel de-al Doilea Război Mondial, iar de alții ca o modalitate de

„consacrare a *statu-quo*-ului postbelic”¹, mesajul principal al celor care au acționat pentru convocarea ei fiind „asigurarea securității printr-o politică de deschidere”. În viziunea diplomației răsăritene și, în mod deosebit, a fostei U.R.S.S., CSCE avea ca principal obiectiv consolidarea *statu-quo*-ului frontierelor postbelice, confirmând sfera de influență sovietică, precum și de a preveni “schimbarea de verdict” în ceea ce privește frontierele, de către Germania de Vest. În viziunea Vestului, CSCE trebuia să aibă, ca principal obiectiv, crearea condițiilor pentru o subtilă și pașnică infiltrare ideologică în zona de est a continentului, prin intermediul schimburilor de persoane și al cooperării culturale².

În anul 1954, U.R.S.S. a propus semnarea unui tratat, pe o perioadă de 50 ani, care să înființeze și instituții permanente. Această ofertă urmărea recunoașterea R.D.G. și împiedicarea acesteia să adere la NATO³.

Odată apărută ideea, într-o perioadă caracterizată de o destindere a relațiilor dintre Est și Vest, când statele cu interese divergente preferau dialogul în locul războiului, s-a trecut la punerea în practică a acesteia, proces însă îndelungat și complex constând în acțiuni desfășurate în diferite foruri sau de diferite grupuri de țări. Țările mici și mijlocii, printre care și România, au avut un rol deosebit în cadrul acestor acțiuni, motivate de interesele lor legitime, de schimbările produse în plan geopolitic, precum și de necesitatea asigurării securității lor.

Toate aceste eforturi au dus la convocarea, la 22 noiembrie 1972, la Dipoli, lângă Helsinki, a reprezentanților statelor europene, Statelor Unite ale Americii și Canadei, pentru consultări în vederea pregătirii Conferinței. Consultările multilaterale pregătitoare s-au prelungit până la 8 iunie 1973, iar rezultatele acestora au fost cuprinse în Recomandările finale de la Helsinki (Cartea bleu), adoptate de către miniștrii de externe ai statelor participante. Acestea au stat la baza negocierilor propriu-zise ale C.S.C.E, concepută, inițial a se desfășura în trei faze: la nivel de miniștri de externe, la nivel de experți și, ulterior, la nivel înalt.

La 18 septembrie 1973, la Geneva, experții statelor participante au început activitatea de elaborare a Actului Final, iar la 1 august 1975, la Helsinki, a fost semnat, la nivel înalt, Actul Final al Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa, document ce a pus bazele viitoarei evoluții a procesului CSCE. Acesta nu conține obligații juridice, ci politice, împărțite în trei mari categorii (numite inițial „coșuri”, iar ulterior „dimensiuni”): probleme privind aspectele politico-militare ale

¹ Ioan Crăciun, *Prevenirea conflictelor și managementul crizelor*, Curs, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2006, p. 135.

² Teodor Frunzeti, Dorel Bușe, *Politici și instituții de securitate*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2010, p. 135.

³ Idem, p. 135.

securității în Europa, cooperarea în domeniul economic, tehnico-științific și al mediului înconjurător și cooperarea în domeniul umanitar și alte domenii.

Până în 1990, CSCE a funcționat în principal ca o serie de întâlniri și conferințe, de consolidare și extindere a angajamentelor statelor participante, și de examinare periodică a implementării și respectării acestora. Astfel, în perioada care a urmat semnării Actului Final, s-a desfășurat o serie de reuniuni (Belgrad, 1977-1978, Madrid, 1980-1983, Stocholm, 1983-1986 și Viena, 1986-1989), marcate însă de evoluțiile sinuoase ale climatului politic internațional, în special de confruntările ideologice între Est și Vest, precum și de raporturile tensionate dintre S.U.A. și U.R.S.S.

În noiembrie 1990, a avut loc la Paris Summit-ul CSCE, aceasta fiind prima Conferință la nivel înalt, după adoptarea Actului Final de la Helsinki. Cu acest prilej, s-a semnat *Carta de la Paris pentru o nouă Europă*, moment de cotitură în evoluția CSCE, conferindu-i acesteia un rol esențial în gestionarea schimbărilor istorice care au avut loc în Europa, fiind chemată totodată să răspundă noilor provocări ale perioadei de după Războiul Rece. Summit-ul CSCE de la Paris a deschis o pagină nouă în raporturile dintre statele europene, punându-se oficial capăt Războiului Rece și fiind adoptate documente de importanță majoră în domeniul dezarmării – *Tratatul privind reducerea armelor convenționale în Europa, Declarația statelor membre ale NATO și ale Tratatului de la Varșovia privind nerecurgerea la forță și la amenințarea cu forță, Acordul asupra unui pachet de măsuri de creștere a încrederii și securității (Documentul de la Viena - 1990)*. *Carta de la Paris pentru o nouă Europă* a pus bazele instituționalizării procesului CSCE, prin întâlniri regulate la nivel înalt, reuniuni ale miniștrilor de externe și ale Comitetului Înalților Funcționari. Au fost create, totodată, Secretariatul permanent, Centrul pentru Prevenirea Conflictelor și Biroul pentru Alegeri Libere. A fost definit obiectivul edificării unei Europe a democrației, păcii și unității, constând în asigurarea securității, dezvoltarea unei cooperări largi între toate statele participante și promovarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. Un alt moment de referință în evoluția OSCE l-a reprezentat Conferința la nivel înalt de la Helsinki, din anul 1992. Cu această ocazie, s-a adoptat *Declarația de la Helsinki*, denumită simbolic „Sfidările schimbării”, care conținea prevederi vizând întărirea contribuției și rolului CSCE în asigurarea drepturilor omului și în gestionarea crizelor și tensiunilor. Documentul prevedea asumarea unui rol activ al CSCE în alerta timpurie, prevenirea conflictelor și gestionarea crizelor. De asemenea, noul instrument - Înaltul Comisar pentru Minorități Naționale – a fost însărcinat să se ocupe, într-o fază cât mai timpurie, de tensiuni etnice care pot escalada într-un conflict. Totodată, a fost creat un nou organ – Forumul de Cooperare în domeniul Securității – cu scopul de a se consulta și de a negocia

măsurile concrete vizând întărirea securității și stabilității în regiunea euro-atlantică. O nouă etapă în evoluția acestui organism a început în anul 1994, cu ocazia Summit-ului de la Budapesta, când, pentru a conferi un nou impuls politic CSCE, s-a hotărât schimbarea denumirii procesului început la Helsinki în **Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa**, care a devenit, totodată, primul instrument pentru prevenirea conflictelor și gestionarea crizelor, exprimându-se voința politică a statelor membre de a se trimite o misiune OSCE de menținere a păcii în Nagorno-Karabakh. Tot aici, a fost adoptat *Codul de conduită privind aspectele militare ale securității*, conținând principiile care să guverneze rolul și folosirea forțelor armate în societăți democratice. Documentul de la Budapesta prevedea, totodată, începerea discuțiilor privind modelul comun și atotcuprinzător de securitate pentru Europa secolului XXI, bazat pe principiile și angajamentele OSCE, materializat prin adoptarea la Summit-ul de la Istanbul a *Cartei pentru securitate europeană*.

2. Scurtă trecere în revistă a domeniilor în care acționează OSCE

Pornind de la cele zece principii ale Actului Final de la Helsinki, OSCE desfășoară o multitudine de activități, cu nivel ridicat de complexitate, care impun responsabilitate și angajament din partea tuturor părților implicate, activități care acoperă toate cele trei dimensiuni: politico-militară, economică și de mediu, umană. OSCE derulează o largă paletă de activități, de la probleme de securitate „hard”, cum ar fi prevenirea conflictelor, la stimularea dezvoltării economice și asigurarea utilizării durabile a resurselor naturale, promovând, totodată, respectarea deplină a drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Astfel, într-o enumerare exemplificativă, principalele domenii în care organizația desfășoară activități sunt: controlul armamentelor; gestionarea frontierelor; combaterea traficului de ființe umane; combaterea terorismului; prevenirea și soluționarea conflictelor; activitățile economice (susținerea creșterii economice, luarea de măsuri împotriva corupției și a spălării de bani etc.); educația; mediul înconjurător; egalitatea de gen; buna guvernare; drepturile și libertățile fundamentale ale omului; libertatea și dezvoltarea mass-media; cooperarea și reforma în domeniul militar; drepturile minorităților; operațiuni polițienești; statul de drept; toleranță și nediscriminare.

3. Abordarea comprehensivă a problematicei gestionării conflictelor în cadrul OSCE. Sistemul OSCE de prevenire a conflictelor și de management al crizelor

Abordarea comprehensivă a problematicei gestionării conflictelor pornește de la premisa indivizibilității naturii securității: insecuritatea unui stat sau a unei regiuni poate afecta toate statele participante, în timp ce securitatea în zona de

competență (de la Vancouver, la Vladivostok) aduce beneficii tuturor statelor membre⁴. În acest sens, *Carta privind Securitatea în Europa* consacră principiul potrivit căruia relațiile de securitate reciprocă dintre state trebuie să fie bazate pe o abordare cooperativă, conform căreia nici un stat nu trebuie să își consolideze securitatea în detrimentul securității unui alt stat. Acest mod de abordare a conflictelor regionale care au caracterizat mediul internațional de după Războiul Rece este reflectat în obiectul de activitate al OSCE, alcătuit, așa cum arătat, dintr-o gamă largă de probleme de securitate, în care dimensiunea umană și cea economică sunt plasate pe același nivel cu dimensiunea politico-militară a securității.

OSCE monitorizează îndeaproape, prin intermediul instituțiilor și rețelei de informații, precum și a mecanismelor proprii, toate situațiile tensionate ce se ivesc între statele membre, care pot duce la apariția unui conflict, și întreprinde acțiunile preventive necesare cât mai devreme cu putință.

OSCE este o organizație activă, atât prin intermediul acțiunilor de avertizare timpurie și negociere a conflictului pe care le întreprinde, cât și prin acțiuni de reabilitare postconflict. De asemenea, OSCE cooperează cu ONU, precum și cu alte organizații internaționale implicate în managementul crizelor și prevenirea conflictelor. Componentele sistemului organizațional al OSCE active în acest domeniu sunt: Înaltul Comisar pentru minorități naționale, Centrul de Prevenire a Conflictelor și Unitatea Strategică pentru Probleme de Poliție.

Un aspect important al modului de lucru al OSCE este acela că organizația se dorește activă în toate fazele cercului conflictual, așa încât OSCE reprezintă principalul instrument de avertizare timpurie, prevenire a conflictelor, gestionare a crizelor, reconstrucție postconflict⁵.

Problematika gestionării crizelor și în special a prevenirii conflictelor în cadrul OSCE a dus la găsirea unor instrumente care să permită prevenirea crizelor și îndeosebi a conflictelor. Atunci când este confruntată cu un conflict sau cu o situație cu potențial de conflict, organizația folosește, în scopul soluționării problemei, o serie de instrumente, printre care:

- *misiuni pentru strângerea datelor și misiuni ale raportorilor* – vizite pe termen scurt în teatru ale experților și personalităților din țările OSCE, în scopul colectării și raportării datelor și, în unele cazuri, transmiterea unor recomandări către organele decizionale ale Organizației;

- *misiuni și alte tipuri de activități de teren* – principalele instrumente pentru prevenirea conflictelor pe termen lung, gestionarea crizelor, soluționarea conflictelor și reabilitarea postconflict a regiunii;

⁴ Teodor Frunzeti, Dorel Bușe, *op. cit.*, p. 220.

⁵ *Ibidem.*

- *reprezentanți personali ai Președinției OSCE*, care au un mandat precis și clar, referitor la sarcinile ce le sunt desemnate, în special, în domeniul prevenirii conflictelor și gestionării crizelor;

- *comitete ad-hoc*, formate dintr-un număr restrâns de membri ai OSCE, ce au drept principală misiune consilierea Președinției, pe probleme de prevenire a conflictelor, gestionare a crizelor și rezolvare a diferendelor;

- *mecanisme pentru rezolvarea pașnică a conflictelor* – proceduri care facilitează contactul prompt și direct între părțile conflictuale, având avantajul că nu necesită realizarea consensului, putând fi astfel activate de către un număr mic de membri ai OSCE și permițând reacția rapidă;

- *operații de menținere a păcii* – important element operațional al capabilității generale a OSCE de prevenire a conflictelor și gestionare a crizelor.

4. Mecanismele OSCE de soluționare a conflictelor

Pentru soluționarea eficientă a unui conflict este necesar ca mecanismele la care se recurge să fie capabile să permită trecerea de la prevenirea timpurie la acțiuni de intervenție imediată, lucru oarecum dificil, dacă avem în vedere că, în cadrul celor mai multe organizații internaționale, printre care și OSCE, procesele decizionale se bazează pe consens. În scopul facilitării contactului dintre părțile aflate în conflict ori, în caz de necesitate, în scopul intervenției rapide, OSCE și-a propus identificarea, inițierea și dezvoltarea unor mecanisme și proceduri care să scurteze procesul decizional sau chiar să-l elimine (în situații în care nu se impune o decizie adoptată prin consens).

Aceste mecanisme au fost catalogate ca fiind mecanisme ce privesc dimensiunea umană a prevenirii conflictelor, mecanisme de soluționare pașnică a disputelor și alte mecanisme⁶.

Din categoria mecanismelor dimensiunii umane amintim:

Mecanismul Viena – definește cadrul pentru schimbul de informații în domeniul uman; conform acestui mecanism, statele membre sunt obligate să răspundă cererilor de informații în cadrul organizației, să organizeze întâlniri bilaterale și să aducă în atenția tuturor situațiile speciale din domeniul uman;

Mecanismul Moscova – definește cadrul în care misiunile de experți OSCE sunt trimise să asiste statele în implementarea rezoluțiilor speciale cu privire la domeniul uman; misiunile de experți pot fi solicitate de către statele interesate sau pot fi inițiate de un alt grup de cel puțin șase state membre și acționează în baza

⁶ Ioan Crăciun, *Prevenirea conflictelor și managementul crizelor, Curs* - Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București – 2006, p. 151

unui mandat OSCE, folosind ca metode principale bunele oficii și medierea, în scopul promovării dialogului și cooperării între statele implicate⁷.

Din categoria mecanismelor de soluționare pașnică a disputelor fac parte:

Mecanismul Valletta – subliniază previziunile pentru *Mecanismul OSCE de Soluționare a Disputelor*, menit să asigure soluționarea pașnică a conflictelor dintre statele membre; mecanismul constă în selectarea uneia sau mai multor persoane dintr-un registru special de candidați, care va iniția contactul cu părțile în conflict, separat sau în cadrul unor întâlniri comune, oferind consultanță și sprijin părților în conflict, fără a favoriza pe vreuna dintre ele;

Convenția de Conciliere și Arbitraj a OSCE – privește doar statele care sunt parte și contribuie la fondurile Curții de Conciliere și Arbitraj. Convenția a fost stabilită cu scopul de a facilita soluționarea disputelor dintre statele parte prin mijloace de conciliere și arbitraj, prin intermediul Comisiei de Conciliere sau a Tribunalului de Arbitraj ad-hoc constituite; Comisia de Conciliere analizează cazurile și întocmește un raport cu propunerile de soluționare a disputelor pe care îl prezintă statelor implicate; dacă în termen de 30 de zile nu se ajunge la nici o înțelegere, atunci urmează să se constituie Tribunalul de Arbitraj, a cărui decizie este obligatorie pentru statele în cauză;

Previziunile pentru o Comisie de Conciliere a OSCE – adoptate de statele membre cu scopul de a completa Mecanismul Valletta. Comisia de Conciliere are rolul de a clarifica problemele aflate în dispută și de a adopta o înțelegere comună între părți;

Previziunile pentru o Conciliere Directă – reprezintă mecanismul în temeiul căruia Consiliul Ministerial OSCE sau Consiliul Superior OSCE se poate adresa direct statelor membre implicate direct într-o situație de conflict, în scopul concilierii sau sprijinirii acestora în rezolvarea diferendului pe care nu au fost în măsură să-l soluționeze într-o perioadă rezonabilă de timp. Consiliul Ministerial sau Consiliul Superior poate recomanda implicarea Comisiei de Conciliere a OSCE în rezolvarea conflictului, dacă părțile agreează acest lucru⁸.

Alte mecanisme promovate de OSCE sunt:

Mecanismul de Consultare și Cooperare Privitor la Activitățile Militare Neobișnuite – stipulează obligativitatea statelor membre de a aduce la cunoștința celorlalte state OSCE activitățile de amploare desfășurate de structurile militare proprii în afara garnizoanelor de dislocare pe timp de pace. Ca și în cazul Mecanismului Viena, statele nu sunt doar obligate să transmită aceste informații, ci

⁷ Ioan Crăciun, *op. cit.*, p.152.

⁸ Ioan Crăciun, *op. cit.*, pp.152-153.

trebuie să și răspundă cererii de informații și să accepte participarea la întâlniri, bi-sau multilaterale, în cadrul cărora să ofere explicațiile necesare în acest sens.

Cooperarea cu privire la Incidente Întâmplătoare de Natură Militară – solicită statelor membre să informeze și să coopereze cu toate statele OSCE în caz de incidente de natură militară produse în mod accidental. Aceasta trebuie să ducă la clarificarea situației și să înlăture neînțelegerile generatoare de confuzii nedorite între state. Mecanismul stipulează că, în caz de incidente de natură militară produse în mod accidental, se va stabili un punct de contact prin intermediul căruia se vor transmite informațiile necesare în timp oportun, din proprie inițiativă sau la cererea oricărui stat afectat de asemenea incidente.

Previziunile referitoare la Avertizarea Timpurie și Acțiunile Preventive – menite să asigure avertizarea timpurie în cadrul OSCE, în vederea mobilizării potențialului de răspuns la conflict al organizației, inclusiv la conflicte de natură militară. Statele membre au dreptul și obligația de a atrage atenția Consiliului Superior al OSCE despre o anumită situație tensionată creată. Acest lucru poate fi făcut prin intermediul Președintelui executiv, al oricărui stat implicat în situația dată, al unui grup de cel puțin 11 state neimplicate direct, al Înaltului Comisar pentru Minorități Naționale sau al Consiliului Permanent, stabilit special pentru a oferi statelor membre posibilitatea semnalării în orice moment a situațiilor potențiale de conflict.

Mecanismul de Consultare și Cooperare cu privire la Situațiile de Urgență (Mecanismul Berlin) – subliniază măsurile ce trebuie aplicate în cazul situațiilor grave, de urgență, care pot apărea ca urmare a încălcării flagrante a principiilor Actului Final de la Helsinki, cu impact direct asupra menținerii păcii, securității și stabilității. Mecanismul arată că, dacă un stat membru ajunge la concluzia că există pericolul apariției unei situații grave de urgență, el poate cere lămuriri tuturor statelor implicate în situația dată. Dacă situația rămâne fără răspuns, atunci statul respectiv poate solicita Președintelui executiv întrunirea Consiliului Superior, care, ca în cazul Previziunilor privitoare la Avertizarea Timpurie și Acțiuni Preventive, joacă un rol important în soluționarea situațiilor grave de urgență⁹.

5. Rolul diplomației preventive în cadrul OSCE

Pornind de la premisa că, în prevenirea confruntării de orice fel între două state, cea mai bună soluție este identificarea intereselor comune și extinderea cooperării între acestea, putem spune că diplomația preventivă reprezintă unul dintre cele mai puternice instrumente de care dispune OSCE în îndeplinirea dezideratelor sale. Se știe că, de la nivelul individului și până la cel al statului,

⁹ Ioan Crăciun, *op. cit.*, pp.153-154.

prevenirea conflictelor este cea mai bună investiție pentru evitarea producerii unor pierderi sau a unor pagube iremediabile. Eforturile și costurile umanitare, financiare, politice și de altă natură, necesare pentru prevenirea conflictelor sunt mult mai mici decât cele impuse de menținerea păcii sau reconstrucția unei societăți, a unei țări, după declanșarea unui conflict violent. Aceasta este și principala motivație a creșterii rolului OSCE în prevenirea conflictelor și gestionarea crizelor. O asemenea abordare, acceptată astăzi de toate statele membre ale OSCE, pornește de la premisa că orice conflict, indiferent de natura sa, nu este inevitabil și poate fi prevenit, dacă se fac eforturile necesare la momentul potrivit. Și prima acțiune care trebuie întreprinsă este identificarea surselor potențiale de conflict și analiza acestora în vederea soluționării lor cât mai rapide.¹⁰ După aceasta, trebuie luate măsuri concrete pentru evitarea unei confruntări armate, măsuri de prevenire care, dacă sunt adoptate în faza premergătoare nașterii unei situații conflictuale, atunci se poate declanșa o alarmă timpurie, care să permită împiedicarea izbucnirii conflictelor violente.

Acțiunea și demersurile diplomației preventive vizează, în general, două tipuri de conflicte previzibile: cele imediate, pe termen scurt, și conflictele pe termen lung. Este greu, însă, de făcut o separare categorică, uneori existând și riscul ca un conflict pe termen scurt să se transforme în unul pe termen lung. De aceea, diverse aspecte ale acțiunii de prevenire a conflictelor pe termen scurt sau lung sunt considerate ca părți integrante ale funcției sau strategiei de diplomație preventivă a OSCE¹¹.

Având în vedere rolul principal al OSCE, acela de instrument de avertizare timpurie, prevenire a conflictelor și gestionare a crizelor, funcția de diplomație preventivă devine din ce în ce mai mult unul din obiectivele principale ale organizației, cu toate urmările și acțiunile pe care o asemenea funcție le implică. Succesul diplomației preventive în cadrul OSCE depinde de măsura sprijinului politic din partea celor implicați – părțile la dispută și statele care au interese. Acest lucru presupune selecționarea prudentă a mijloacelor politico-diplomatice care urmează a fi aplicate, balansarea între diplomația publică și cea discretă, abordarea pe termen lung a procesului de soluționare a unei crize și de stabilizare a situației, proces în cadrul căruia OSCE, ca inițiator, colaborează și cu alte organisme internaționale ce folosesc instrumente specifice¹².

¹⁰ Teodor Frunzeti, Dorel Bușe, *op. cit.*, p. 221.

¹¹ *Idem*, p. 221.

¹² Teodor Frunzeti, Dorel Bușe, *op. cit.*, p. 222.

BIBLIOGRAFIE

- Frunzeti Teodor, Bușe Dorel, *Politici și instituții de securitate*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2010.
- Crăciun, Ioan, *Prevenirea conflictelor și managementul crizelor*, Curs, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2006.
- Bușe Dorel, *Managementul crizelor*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2006.
- Frunzeti Teodor; Zodian, Vladimir (coord.), *Lumea 2009. Enciclopedie politică și militară (studii strategice și de securitate)*, București, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, 2009.
- Frunzeti Teodor; Zodian, Vladimir (coord.), *Lumea 2013. Enciclopedie politică și militară (studii strategice și de securitate)*, București, Editura RAO, 2013.
- Popa Vasile; Sarcinschi, Alexandra, *Perspective în evoluția organizațiilor internaționale de securitate*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2007.
- Buzan Barry, *Popoarele, statele și teama*, Chișinău, Editura Cartier, 2000.
- Kissinger Henry, *Diplomația*, București, Editura ALL, 1998.
- Ursachi, Aurel, *Referat de cercetare științifică cu tema: „Evoluția cadrului juridico-administrativ al organizațiilor europene și euroatlantice în domeniul securității și apărării”*, Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București, 2011.

INSTRUMENTE UTILIZATE DE UNIUNEA EUROPEANĂ PENTRU PREVENIREA ȘI GESTIONAREA CONFLICTELOR

TOOLS USED BY EU FOR PREVENTING AND MANAGING CONFLICTS

*Locotenent-colonel Cristian STANCIU**

*Locotenent-colonel Ioan MURGOCI***

Rezumat: Cercetarea noastră prezintă dimensiunea complexă a rolului jucat de U.E. în securitatea și stabilitatea globală, în prevenirea și gestionarea conflictelor, în combaterea riscurilor nemilitare. O analiză atentă a reconfigurării rolului Uniunii în managementul securității globale surprinde impactul de securitate al unei Europe extinse, excesul de dinamism și coerență asupra noilor coordonate de dezvoltare ale Politicii de Apărare și Securitate Europeană, prezența mai activă a organizației în diverse teatre de acțiune, cu capabilități militare și civile semnificative, instrumentele utilizate pentru prevenirea și gestionarea conflictelor, amplificarea cooperării cu ONU, NATO și OSCE, cele mai recente politici și strategii comunitare (Strategia pentru securitatea europeană, Strategia pentru energie, strategiile pentru Asia Centrală, Africa și America Latină etc), reînnoirea Parteneriatului strategic cu SUA, Federația Rusă și alte state importante de pe scena internațională, contribuția la controlul internațional al armelor și lupta împotriva terorismului.

Cuvinte-cheie: relații internaționale, managementul conflictelor, crize internaționale, diplomație, securitate internațională, strategia de securitate, structuri globale/regionale de securitate, organizație internațională, operație militară, parteneriat.

Abstract: Our research presents the complex dimension of the role EU plays on the global security and stability, on preventing and managing crisis and conflicts, on combating non-military risks. A careful analysis of reconfiguring the role the Union plays on managing the global security grasps the security impact of an enlarged Europe, the excess of dynamism and coherence, on the new coordinated the European Security and Defence Policy develops itself, the organisation's more active presence in different theatres of actions, with relevant military and civilian capacities, the tools used for preventing and managing conflicts, amplifying the cooperation with UN, NATO and OSCE, the most recent community policies and strategies (The European Security Strategy, the Energy Strategy,

* U.M. 02545 București; e-mail: dany_o_37@yahoo.com

** U.M 01895 București; e-mail: ioan_murgoci@yahoo.com

the strategies for Central Asia, Africa and Latin America, etc.), renewing the strategic partnership with US, the Russian Federation and other important state actors, the contribution to the weapons' international control and the fight against terrorism.

Keywords: *International relations, conflict management, international crises, diplomacy, international security, security strategy, global/regional security structures, international organization, military operation, partnership*

Organizația europeană are un aport substanțial la prevenirea și gestionarea crizelor și conflictelor internaționale, domeniu în care folosește o gamă completă de instrumente: de la dezvoltare și politica comercială la acordurile de cooperare și asociere, de la capacitățile de gestionare a crizelor și mecanismele de cooperare în probleme de justiție și afaceri interne sau instrumentele diplomatice la programele sociale și de mediu, și ajutorul umanitar. Legătura strânsă între securitate și dezvoltare („Nu există dezvoltare fără securitate, nici securitate fără dezvoltare”, subliniază Adam Bernard într-o notă de analiză a GRIP, din 14 aprilie 2008, ceea ce, de altfel, spunea, în 2005, fostul secretar general al ONU, Kofi Annan: „nu există securitate fără dezvoltare; nu există dezvoltare fără securitate”) este menționată și în Strategia europeană de securitate: „securitatea este o condiție necesară a dezvoltării”, aspect întărit, apoi, într-un document adoptat în același an, „Consensul european pentru dezvoltare”: „Nu poți avea dezvoltare și eradicarea sărăciei fără pace și securitate, și nu va fi pace durabilă fără dezvoltare și fără eradicarea sărăciei”. Un mediu securizat favorizează acțiunile și inițiativele care ameliorează condițiile de viață a populațiilor, iar dezvoltarea contribuie la prevenirea violenței și insecurității.

1. Mecanisme, instrumente și acțiuni ale UE pentru gestionarea conflictelor

Evidențele arată că UE este principalul furnizor mondial al sprijinului extern pentru dezvoltare și un apărător activ al dezvoltării durabile. În aceste eforturi, are o relație extrem de eficientă de cooperare cu ONU, cu care a operaționalizat parteneriate viabile, prin care ajută la consolidarea păcii. Dezvoltarea PESA oferă UE mijloacele pentru un răspuns mai eficace la cererile de asistență ale Națiunilor Unite în cadrul gestionării crizelor internaționale. *Modalitățile și domeniile principale de cooperare a Uniunii cu ONU în sfera prevenirii conflictelor și gestionării crizelor* au fost identificate, din însărcinarea *Consiliului European din decembrie 2000*, ulterior acestei date, și ele au cuprins: întărirea capacităților de prevenire și gestionare a crizelor, asigurarea interoperabilității și crearea mijloacelor practice care să permită Uniunii să contribuie la eforturile ONU de menținere a păcii și securității internaționale. În deplinul respect al prevederilor

Cartei Națiunilor Unite, Uniunea încurajează organizațiile regionale și subregionale să joace un rol mai activ în operațiile de prevenire a conflictelor, de menținere și consolidare a păcii. Sunt de remarcat, în acest sens, participările statelor membre cu trupe, polițiști și observatori la operațiunile ONU. Uniunea reprezintă unul din principalii furnizori de trupe la misiuni de pace sub autoritatea Consiliului de Securitate al ONU, chiar dacă acestea nu sunt direct gerate de Națiunile Unite. Operațiile de gestionare a crizelor conduse de UE pot fi de tipul: umanitare și de salvare, precum și de evacuare, de menținere a păcii, misiuni de luptă și de restabilire a păcii. Procedurile și structurile de decizie necesare, ca și instrumentele și metodele de planificare au fost deja create. Uniunea poate, prin urmare, decide să întreprindă operațiuni militare și să execute misiuni în domenii ale menținerii ordinii, respectării statului de drept, administrației civile și protecției civililor. Pentru situații de criză, Uniunea este dotată cu toată gama de instrumente de reacție – economice, militare, diplomatice.

Ca exemple remarcabile de cooperare UE – ONU pot fi menționate: participarea la misiunile de menținere a păcii în Balcanii de Vest ale SFOR și UNMIBH, KFOR și MINUK, iar din acest an, misiunea din Darfur, de la granița dintre Ciad și Republica Centrafricană, a EUFOR, care va consolida misiunea ONU și Uniunii Africane, UNAMID. Nu trebuie ignorată, aici, nici participarea consistentă a statelor membre ale UE la Forța internațională pentru Afganistan (ISAF) și nici prezența unui însărcinat european al procesului de pace în Afganistan, care, fără a exista nici o contradicție între cele două misiuni, încearcă să convingă șefii de triburi să abandoneze lupta contra forțelor NATO și să se rializeze guvernului Karzai. Pe de altă parte, UE contribuie, din martie 2008, cu o misiune EUPOL la formarea poliției afgane, structură pe care, în mai 2008, a decis ca, în termen de un an, să o dubleze numeric, de la 200 la 400 persoane, și, de asemenea, are un reprezentant special al său pentru Afganistan (EUPOL – Afganistan). Misiunea de poliție de aici a impus un acord sustenabil și eficient în privința forțelor civile de poliție ale Afganistanului.

Primele misiuni ale UE în Balcanii de Vest au fost misiuni civile și militare de gestionare a crizelor, desfășurate în paralel cu eforturile duse, în cadrul procesului de stabilizare și asociere, pentru prevenirea urmărilor conflictului. Este cazul primei misiuni militare a Uniunii, Concordia, din fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei, urmată de misiunea de poliție sub egida UE, Proxima, din Bosnia-Herțegovina (lansată în 2003). Misiunea de Poliție a UE (EUPM), executată cu mijloace civile, în BiH, în 2003, constituie prima operație de acest gen, prin care Uniunea a preluat sarcinile Forței de Poliție internaționale a ONU în BiH, permițând organizației mondiale să-și redeschină resursele în alte teritorii. Această misiune de intervenție a inclus activități de supraveghere, supervizare și

inspecție. EUPM BiH, misiune de management al crizelor civile, în cea de-a doua parte a mandatului (perioada 1 ianuarie structurilor polițienești din Bosnia și Herțegovina; susținerea poliției locale în lupta împotriva crimei organizate; inspectarea structurilor poliției locale în vederea responsabilizării actului polițienesc, și a deținut un total de 167 agenți de poliție și civili originari din Uniune. Într-o ordine de importanță, însă, misiunea cea mai semnificativă și mai amplă a UE cu profil militar rămâne *marea operație militară EUFOR - ALTHEA*, prin care, în decembrie 2004, Uniunea a preluat atribuțiile NATO. Forța internațională de stabilizare din Bosnia și Herțegovina se compune în prezent din 2455 militari, dintre care 347 germani, 333 italieni, 130 francezi, 74 olandezi și 18 britanici. În ajunul declarării unilaterale a independenței Kosovo, din februarie 2008, UE a hotărât să lanseze, în termen de patru luni, o *misiune civilă de poliție și justiție (numită EULEX)*, în fosta provincie sârbă, care să ia locul misiunii ONU – MINUK în 120 de zile, după ce aceasta din urmă va fi transmis puterile sale guvernului kosovar. Aceasta va avea 1.900 polițiști, judecători și procurori, care să susțină guvernul kosovar în formarea și dezvoltarea noilor sale instituții, prin pregătirea personalului sistemelor judiciar și de poliție din Kosovo pentru a-și putea exercita misiunea independent și pe o bază multietnică, prin consilierea și supravegherea în materie de poliție, justiție și protecția minorităților.

EULEX, considerată a fi cea mai importantă misiune civilă din istoria UE, „va stabili o justiție independentă și multietnică și o poliție multietnică“. Polițiștii, judecătorii și procurorii misiunii vor dispune de puteri executive, limitate, pentru „a ancheta și urmări crimele cele mai grave și cele mai sensibile“. De notat că organizația și-a trimis primele elemente ale misiunii în regiune fără a avea mandat ONU. După primirea mandatului, constituirea forței s-a făcut destul de încet, în august 2008 misiunea având doar 400 din cei 1900 de polițiști. Cu mijloace militare, Uniunea a acționat în cadrul *operației militare Artemis, din R.D.Congo*, sub mandat ONU, în același an, dar și în *Bunia*, prin intermediul unei *Forțe de stabilizare temporară* de peste 1.500 militari ce au contribuit la pacificarea unei situații explozive și periculoase, având, de asemenea, mandatul Consiliului de Securitate. Toate acestea arată progresul realizat de organizație în implementarea PESC, dorința sa fermă de a interveni la crize și de a promova stabilitatea, dar și de a garanta securitatea Europei și a se afirma ca actor de prim plan pe arena internațională. Angajarea UE în misiuni de menținere a păcii a impus cu necesitate creșterea capacității sale de acțiune strategică, deci crearea de mecanisme de acțiune ale Uniunii prin care să se intervină mai rapid și credibil în crizele internaționale. Ca urmare, organizația a constituit *Comitetul Politic și de Securitate (CPS)*, un *Comitet Militar (CM)* și un *Stat Major al UE (SMUE)*, noi organe de decizie politică și militară. UE are, în prezent, la dispoziție structuri militare și

civil-militare pentru gestionarea crizelor și conflictelor – structuri integrate diverse, apte să acționeze în domeniile poliție (*EUROPOL*), justiție (*EUROJUST*) și controlul frontierelor (*mecanismele spațiului Schengen*), dar și *structuri și intervenție și asistență umanitară* (ONG-uri și agenții specializate, inițiative gestionate de Comisia Europeană), precum și *structuri de prevenire și contracarare a terorismului și de fundamentare a bazei de acțiune a acestora*. Ea a îndeplinit și îndeplinește 21 de misiuni în zone conflict și în state fragile postconflict (9 trecute și 12 actuale), oferind suport militar vital și expertiză civilă pentru o serie de regiuni cu probleme, în eforturile de stabilizare și reconstruire a societăților divizate. Sistemul de securitate europeană cuprinde structuri care, devenite deja operaționale, îi permit să desfășoare, sub mandat ONU, misiuni multinaționale de succes în spațiul gestionării crizelor. Sistemul este structurat pe baza Strategiei Europene de Securitate și, prin transformarea sa, va determina ca, în viitorul apropiat, organizația să fie capabilă de a susține simultan câteva operații pentru care se cer capacități militare și civile de reacție rapidă. Pentru aceasta însă este nevoie ca structurile sale militare să devină forțe mai flexibile și mai mobile, capabile să se confrunte cu amenințările, iar resursele alocate acestui obiectiv să fie suficiente și utilizate mai eficient. Pentru soluționarea situațiilor de criză, UE conduce operații multinaționale realizate de *Forțe Multinaționale*, care includ forțe naționale, de tăria unor *brigăzi Joint Task Force*, întărite cu unități de luptă, de sprijin de luptă și sprijin logistic, din toate categoriile de forțe.

Eurofor și *Euromarfor*, create în 1995, sub denumirea de „Euroforțe”, includ forțe naționale ce pot fi puse la dispoziția UE și a NATO în 5 zile. *Euromarfor* este format din unități navale, iar *Eurofor* include o unitate de forțe terestre rapide, de 5000 oameni, cu statul major la Florența (Italia). Cele două structuri asigură misiunile de tip Petersberg. *GAE* sau *Gruparea aeriană europeană*, creată în 1995, de Franța și Marea Britanie, s-a numit inițial *Gruparea aeriană franco-britanică*, dar, ulterior, la ea au aderat: Germania, Belgia, Spania, Italia și Olanda. Având sediul în Marea Britanie, *GAE* este echivalentul euroforțelor în domeniul aerian.

Celula europeană de coordonare a transportului aerian, dislocată în prezent la Eindhoven (Olanda), ar putea deveni în viitor un comandament aerian tactic european. *Forță de Reacție Rapidă a UE (FRRE)*, constituită potrivit deciziei reuniunii de la Helsinki din 1999, a fost implementată în colaborare cu NATO, pentru a se evita o suprapunere inutilă cu Forța de Răspuns a Alianței. Ea a fost proiectată pe o dimensiune militară de 50.000-60.000 de oameni, cu contribuția statelor membre, fiind capabilă să se autosustină în teatru, dispunând de mijloace de informații, planificare, comandă-control, logistică, alte elemente de susținere a luptei și, dacă este cazul, de elemente de aviație și marină. La începutul anului

2004, UE a preluat, cu structuri ale FRRE, operațiunea NATO de menținere a păcii din Bosnia și Herțegovina.

La finele anului 2004, s-a decis continuarea realizării obiectivului global 2010, prin constituirea, în cadrul Forței de Reacție Rapidă a UE, a *grupurilor tactice de luptă*, care pot să fie folosite pentru toate misiunile de tip Petersberg și cele enunțate în Strategia Europeană de Securitate.

Grupurile tactice de luptă ale UE sunt fie structuri naționale, fie multinaționale, fie compuse după modelul Framework și conțin pachete de forțe de nivel batalion întărit, de circa 1.500 militari, formate dintr-un nucleu de 3-4 companii de luptă ușoare, întărit cu unități de comandă și de luptă și având alocate, totodată, unități de pionieri, apărare antiaeriană, transmisiuni sau logistică, după situație, iar în caz de necesitate, forțe CBRN, de poliție militară, ca și forțe aeriene și de marină. Grupurile sunt structuri coerente și credibile, inițiate cu scopul de a reacționa rapid și eficace pentru a stabili unele zone de conflict din afara spațiului UE, de a proteja operațiuni umanitare și a răspunde unor solicitări specifice ale ONU. Conceptul arată că aceste structuri ale UE au ca obiectiv principal desfășurarea unei operațiuni cu durată de 5 zile, pe baza acordului prealabil al Consiliului European.

Forța Europeană de Jandarmerie, proiectată în 2004 și al cărei comandament ia ființă în 2005, la Vicenza (Italia), este o entitate capabilă să îndeplinească unele misiuni specifice, în cadrul operațiilor de management al crizelor, formată din unități de poliție, cu statut militar și atribuții în domeniul poliției, puse la dispoziție de către statele fondatoare, pe baze voluntare. Obiectivele Forței sunt de a conduce misiuni de poliție în operațiunile de management al crizelor și a participa, ca structură operațională, în misiuni desfășurate sub mandatul ONU, al UE sau altor organizații, ori coaliții internaționale. Scenariile de angajare acoperă toate aspectele operațiilor de management al crizelor: îndeplinirea funcțiilor de poliție, conform scenariilor de substituție a forțelor de poliție locale de către forțe de poliție internațională; consolidarea poliției (monitorizare, consiliere, restructurare și instruire); desfășurarea de acțiuni umanitare în cazul dezastrelor naturale sau provocate. Forța poate interveni în termen de 30 de zile, dislocând 800 de jandarmi, inclusiv comandamentul acesteia.

Potrivit propunerii lansate de Comisia Europeană în 2006, organizația urmează să înființeze un *Corp european de pază a frontierelor*. Aceste forțe de intervenție ar trebui să fie extrem de mobile, spre a reacționa imediat, prin deplasarea în zonele conflictuale. Agenția Europeană pentru Managementul Frontierelor Externe (Frontex) se va ocupa de instruirea lor și de acoperirea costurilor operațiunilor. Forțele vor fi puse la dispoziție temporar de către statele membre, pentru o durată determinată. În caz de criză, nucleul stabil de efective

poate fi completat, dacă este necesar, cu un număr de agenți naționali, preselecți, considerați ca rezerviști mobilizați în timp scurt de Instanța comună a practicienilor frontierelor exterioare.

Decizia Comitetului Militar din ianuarie a.c. preconizează o creștere a numărului și importanței misiunilor de securitate ale Uniunii, reorganizarea misiunii din Bosnia (reducerea de la 6500 la 2500 a numărului de militari), cu divizarea în unități mai mici, denumite echipe de observare și legătură, ce vor staționa aici (transformare ce va începe în a doua parte a anului), ca și asigurarea echipamentului necesar grupărilor de luptă cu reacție rapidă pentru acțiunile „air and maritime lift“, ce sunt considerate punctele slabe ale UE în domeniul gestionării crizelor și misiunilor de pace din afara teritoriului acesteia. În plus, este foarte promițătoare și decizia lansării unui program de cercetare pe 7 ani, în valoare de 1,4 miliarde de euro, pentru dezvoltarea tehnologiilor necesare asigurării „homeland security“.

În ianuarie 2005 a devenit operațională *Agenția Europeană de Apărare (EDA)*, care sprijină statele membre în eforturile de îmbunătățire a capacităților de apărare în domeniul managementului crizelor. În 2006, domeniile prioritare ale Agenției au fost: realimentarea în aer, transportul strategic (înzestrare, analiza cerințelor, noi sisteme de elicoptere grele, nave rapide), sistemele de tip C3, comunicațiile prin satelit, captarea de imagini (sateliți, avioane fără pilot). Pentru 2008, Agenția și-a propus ca inițiative majore: programele întrunite pentru investiții, proiectele de cercetare și tehnologie, piața europeană a echipamentelor pentru apărare, baza de evaluare și testare pentru apărare, capacitățile de rețea, vehiculele aeriene fără pilot, arhitectura de apărare NBCR, lupta împotriva dispozitivelor explozive improvizate (DEI), transportul strategic, logistica, informațiile operaționale și creșterea disponibilităților elicopterelor pentru operații PESA. În afara structurilor militare, UE și-a constituit și *structuri civile*, prin intermediul cărora poate interveni în gestionarea crizelor. Astfel, *Consiliul European din iunie 2004* a adoptat un *Plan de acțiune în domeniul managementului crizelor civile*, acesta vizând: constituirea unor echipe multifuncționale, rapid dislocabile; îmbunătățirea interoperabilității, a procedurilor privind susținerea tehnică a unei operații (aspectele financiare și achizițiile), precum și dezvoltarea unui nou Obiectiv global în domeniul civil.

Pe baza evoluțiilor anterioare în domeniul capacităților civile ale UE, *Consiliul European din decembrie 2004* a aprobat *Obiectivul Global Civil 2008*, care prevede ca Uniunea să fie capabilă să lanseze simultan misiuni de gestionare a crizelor civile, cu diferite grade de angajare, rapid dislocabile (30 de zile), posibil și pentru perioade lungi de timp. Operațiunile civile vor fi lansate autonom, comun

sau în strânsă cooperare/conducere cu o operație militară a UE, iar în cadrul acestora, un rol important îl va avea *Celula Civil-Militară*.

În cursul anului 2006, s-a realizat *operaționalizarea Echipelor de Răspuns la Crize (Crisis Response Teams – CRT)*, parte a dezvoltării capacității operaționale în domeniul managementului crizelor civile. Constituite din experți civili în diferite domenii (achiziții, logistică, sisteme de comunicații), CRT iau parte la misiuni de prospectare și evaluare a situației din teren, înainte de lansarea operației propriuzise și în fazele inițiale ale acesteia. Până la finele anului 2006, trebuia să fie disponibilă o rezervă de 100 astfel de experți.

Organizația se preocupă, în egală măsură, de ajutorarea ONU în *prevenirea conflictelor* pe glob. În acest sens, reprezentanți speciali desemnați de Consiliul European își aduc contribuția la prevenirea conflictelor și la consolidarea păcii în diverse regiuni ale lumii. Astfel, numai între 1996 și 2008, UE a numit un număr de 29 de reprezentanți speciali, trimiși speciali sau consilieri pentru diferite state și regiuni de pe mapamond: regiunea Marilor Lacuri africane, Orientul Mijlociu, Kosovo, BiH, FYROM, Afganistan, Republica Moldova, Caucazul de Sud, Sudan, Asia Centrală, Europa de Sud-Est, Myanmar etc. Deși, în cele mai multe cazuri, acești reprezentanți nu sunt actori principali în regiuni sau țări afectate de conflicte, în situația Macedoniei, de exemplu, UE a jucat, prin trimișii săi, rolul de principal actor internațional. Extensia mandatelor asupra unor întregi regiuni, dar și obiectivele foarte vagi stabilite pentru anumiți reprezentanți au condus, de cele mai multe ori, la performanțe destul de modeste în influențarea pozitivă a unor situații de conflict. Demersurile recente despre care mass media informau, în mai a.c., că se întreprind cu ușile închise în sânul Uniunii, pentru crearea unui *Serviciu European de Acțiune Externă (EEAS)*, care să conducă la fuzionarea corpului diplomatic din statele membre cu funcționarii comunitari ce compun azi legațiile, misiunile și reprezentanțele UE în lume, îngrijorează, prin tenta supranațională pe care acesta o comportă, dar și dau speranțe pentru o activitate mai fructuoasă a organizației în spațiul gestionării crizelor și conflictelor.

Parlamentarii Uniunii cred că insuficiența bugetului de 1.740 de milioane EUR al PESC pentru perioada 2007-2013 va impieta asupra realizării obiectivelor UE de actor global și implicit asupra activității reprezentanților săi speciali în lume, mai ales că, potrivit unui document oficial al Parlamentului 172 European, articolul specific din capitolul privind bugetul PESC dedicat acestora nu evită proliferarea trimișilor de acest tip, care, precizează Rezoluția, prin definiție, ar trebui să fie numiți doar în cazuri speciale și nu ar trebui să slăbească rolul delegațiilor Comisiei la fața locului. Consecințele financiare legate de extinderea mandatelor acestora nu pun probleme, dar Parlamentul apreciază că ar fi necesară stabilirea de criterii pentru numirea și evaluarea lor, inclusiv definirea și obiectul sarcinilor

acestora, durata mandatului, coordonarea și complementaritatea cu delegațiile CE din cadrul primului pilon și o evaluare a potențialei lor „valori adăugate”, făcută atent, sub responsabilitatea Înalțului reprezentant pentru PESC.

Privind lucrurile prin prisma comunicării CE intitulate „*Europa în lume: câteva propuneri practice pentru creșterea coerenței, eficienței și vizibilității*”, ce sugerează modalități de consolidare a acțiunii pe plan extern a UE fără modificarea tratatelor existente și asigură instrumentele necesare punerii în practică a deciziilor politice, oferind exemple care ilustrează cum o abordare coerentă poate crește valoarea adăugată, ne putem aștepta, în viitor, la o îmbunătățire a planificării strategice, a cooperării și coordonării crizelor.

2. Instrumentele parteneriatului și cooperării

Între instrumentele folosite de UE în prevenirea și gestionarea crizelor și conflictelor se înscriu și *parteneriatele și cooperarea dezvoltate cu statele din preajma Uniunii, în cadrul Politicii Europene de Vecinătate (PEV)*. La lansarea ei, în 2004, ca inițiativă majoră pentru țările vecine cu Uniunea, PEV viza evitarea multiplicării foaielor de tensiune și factorii destabilizanți pentru UE din împrejurimile spațiului acesteia și se înscria în cel de-al doilea obiectiv al Strategiei europene de securitate, adoptate în decembrie 2003, cel de a contribui la securitatea vecinătății. Principalele sale obiective erau: prevenirea conflictelor și actelor de agresiune în vecinătatea apropiată; aplanarea disputelor în curs și asigurarea unui climat de liniște pe termen lung; stabilirea de parteneriate politicoeconomice strânse, bazate pe împărtășirea principiilor UE, pe aplanarea conflictelor, pe valori, prosperitate și securitate; controlul migrației și al oricărui formă de trafic ilegal către UE; protejarea securității cetățenilor UE ce trăiesc în afara Uniunii.

Prin încheierea de *acorduri de parteneriat și cooperare cu vecinii din Est și acorduri de asociere cu cei din Sud*, s-a ajuns ca, la inițiativă, să fie acceptate 16 state (Algeria, Armenia, Azerbaidjan, Republica Belarus, Egipt, Georgia, Israel, Iordania, Liban, Libia, Republica Moldova, Maroc, Autoritatea Palestiniană, Siria, Tunisia și Ucraina). Rusia are un *parteneriat strategic specific* cu UE, dar nu este încă asociată la PEV. Aceste instrumente diferă mult de cele din anii '90 – *acordurile de asociere de tip european* (ce aveau ca obiectiv crearea de uniuni vamale între aceste state și UE, spre a le pregăti pentru aderare) sau cele ulterioare *acordurile de asociere de tip mediteranean* (având ca obiectiv crearea de zone de liber schimb euro-mediteranean la orizontul 2010). Prin abordarea obiectivelor PEV, s-au atacat frontal, practic, principalele fenomene negative manifestate în jurul granițelor Uniunii, în special în sud și est. Au fost supuse controlului și acțiunilor preventive conflictualitatea și agresivitatea. Activitățile la care au participat statele partenere s-au dovedit foarte benefice.

Pe latura sudică a spațiului european, fusese lansat, în 1995, la Barcelona, *instrumentul Parteneriatului EURO – MED*, model de strategie globală pentru promovarea stabilității și prosperității într-o regiune complexă ca aceea a Bazinului Mediteranean. Prin adoptarea *Cartei euro-mediteranene pentru pace și stabilitate*, UE și partenerii săi din regiune aveau la dispoziție un instrument extrem de util în unirea forțelor pentru prevenirea și menținerea păcii și stabilității internaționale și regionale. În noul context al PEV, Uniunea trata cu mai multă grijă problemele zonei mediteranene (stagnarea economică, tensiunile sociale, conflictele nerezolvate), ca și pe cele ale zonei pontice (exploatarea și transportul resurselor energetice, controlul navigației, combaterea crimei organizate, a migrației ilegale, zonele conflictuale), își propunea să contribuie activ la gestionarea lor și, prin *strategia parteneriatelor*, să reușească să amplifice dimensiunea strategică a spațiului lărgit ponto-mediteranean.

Deplasându-ne în prezent, observăm că evenimentul cel mai recent, care, după demararea sa practică, ar putea schimba fața regiunii și strânge mai mult rândurile între continentul european și sudul mediteranean îl reprezintă *Summit-ul de la Paris din iulie curent*, ce a dat startul *Uniunii pentru Mediterana (UPM)*, inițiativă ambițioasă să relanseze cooperarea țărilor UE cu cele de la sud de „Mare nostrum”, dând un nou impuls procesului de pace în Orientul Mijlociu, stabilind ca Orientul Apropiat să devină o zonă exceptată de arme de distrugere în masă, dotată cu un sistem de verificare mutuală eficace, și condamnând terorismul sub orice formă de manifestare a sa.

Retranslatând discuția în planul inițial al PEV, trebuie să spunem că politica adoptată de UE după marea extindere a organizației de la 1 ianuarie 2004 a avut ca scop să evite crearea de noi linii de demarcație în Europa și să promoveze stabilitate și prosperitate în interior și la noile frontiere ale Uniunii. Interdependența crescută, politică și economică, generată de cooperarea lărgită, realizată prin PEV, a fost apreciată ca un motor pentru stabilitatea, securitatea și dezvoltarea durabilă a regiunilor vecine, iar în raport cu Rusia, unul din pilonii *parteneriatului strategic global UE – Federația Rusă*.

Pentru a crea un spațiu de stabilitate și prosperitate partajată cu vecinii săi, organizația și-a însoțit politica de proximitate cu măsuri vizând atacarea rădăcinilor instabilității politice, vulnerabilității economice, lacunelor instituționale, conflictelor, sărăciei și excluderii sociale. PEV a permis o *intensificare a cooperării în materie de prevenire și de luptă contra amenințărilor comune la adresa securității*: terorismul, criminalitatea organizată transnațională, fraudă vamală și fiscală, riscurile nucleare și ecologice sau maladiile transmisibile.

Prin mecanismele și instrumentele declanșate de PEV, Uniunea a putut arăta o mai mare implicare a sa în prevenirea conflictelor și gestionarea crizelor. Și în

perspectivă, organizația europeană este preocupată de scăderea riscurilor la frontiera sa sudică, demers ce se cere corelat cu *dezvoltarea unor parteneriate autentice cu țările sărace din Africa*, ce ar crea locuri de muncă acasă la potențialii migranți, înlăturând astfel mizeria și foamea și stabilizând forța de muncă. La aceeași frontieră, Uniunea are de înfruntat problemele conflictului din Orientul Mijlociu, cele din Afganistan și Irak, din Darfur, toate adăugându-se multiplelor chestiuni ridicate de zona mediteraneană însăși. Împotriva amenințării teroriste, Uniunea a adoptat nu o soluție militară, ci una bazată pe edificarea unor punți între culturi, sprijinite pe valori democratice. În 2008, declarat *An european al Dialogului intercultural*, președinția slovenă, dar și cea franceză a UE au pus un mare accent pe această categorie strategică de coabitare în diversitate, cu o importanță capitală într-o multitudine de domenii, printre care și cele ale imigrației, luptei contra terorismului și contra criminalității.

Europa împarte cu statele partenere din sud beneficiile prosperității, democrației și păcii, printr-o politică de vecinătate privilegiată. Aici, PEV dezvoltă o cooperare pozitivă cu partenerii, în domeniile: economic, social, comercial, strategic și politic. Această cooperare va fi amplificată, cum s-a accentuat și în revista noastră, prin *realizarea noilor parteneriate structurante, regionale, cu Africa – UA, cu America Latină – MERCOSUR sau Asia – ASEAN și cu regiunea extinsă a Mării Negre (prin OCEMN)*, regiune de confluență eurasiatică ce ar putea reprezenta, în același timp, un spațiu de interfață economică între zona europeană, ca entitate de civilizație economică, și Asia Centrală, cunoscută ca o zonă economică energetică de mare valoare și de interes vital pentru continentul nostru.

Între specialiști se vorbește despre o viziune nouă asupra politicii de vecinătate viitoare: aceasta trebuie să fie o politică privilegiată, care să asigure împărțirea prosperității europene cu vecinii direcți (Belarus, Ucraina, statele Caucazului, ale Orientului Apropiat și Africii de Nord). Pe sud, UE sporește, prin politica sa, șansele economice și politice ale statelor din vecinătate. Se crede însă că aceasta poate contribui inclusiv la renașterea unei culturi politice pluraliste dincolo de Mediterana, la restructurarea politică a lumii arabe, printr-o cooperare durabilă și mutuală. Omogenizarea politică a ansamblului lumii arabe ar fi un factor stabilizator pentru întreaga regiune a Orientului Mijlociu, care include multe zone conflictuale și de frământări sociale – Egipt, Libia și în special Siria.

Apare însă, de anul trecut, sub președinția germană a Uniunii, *concepția unei noi PEV*, care dorește să creeze, pe toate azimuturile importante, un spațiu de prosperitate și stabilitate fondat pe valori comune. Este vorba de cooperare în sfera securității comune, a controlului imigrării, de respectul mutual al culturilor, convergența dezvoltării, armonizarea reglementărilor mediului și a legislației etc. Opțiunile germane pentru o *PEV Plus vizează „vecinii Europei“ – statele din estul*

și sudul continentului și „vecinii europeni” – statele foste sovietice. Germanii privesc spre Caucaz, considerând că statele de aici, dar și R. Moldova, Ucraina și Belarus trebuie să beneficieze de o integrare mai tangibilă în structurile europene.

Ia, astfel, naștere, ca element inedit, un *parteneriat al modernizării între UE și țările din Est* – mai puțin Rusia și Turcia, care ar urma să devină parteneri strategici – ca și din Caucaz, ce poate oferi fonduri pentru o transformare de profunzime. Analizii domeniului, studiind această opțiune, sunt de părere că aprofundarea relațiilor cu aceste state este necesară, dar întâmpină dificultăți, pentru că ignoră existența conflictelor înghețate și cadrul endemic ce paralizează dezvoltarea statelor respective, democratizarea și stabilitatea lor și, implicit, amenință UE. În fapt, agenda reuniunilor la care UE este prezentă cuprinde, invariabil aproape, chestiunea conflictelor din spațiul exsovietic, dar totul se rezumă la declarații, nefinalizate cu nimic practic. Poate și de aceea, luând în calcul amenințările reprezentate de situațiile conflictuale din regiune și potențialul de piață oferit de expansiunea economiei europene, organizația ia măsuri de extindere a cooperării și a zonei de securitate de la periferia Europei spre Estul caucazian și asiatic. Pe acest trend, UE caută să stabilească, atât cu SUA, cât și cu China, dar și cu Rusia, India, Japonia, *parteneriate strategice integrate*, care să combine cooperarea în sectoare și domenii multiple, ca: securitate, energie, tehnologie, comerț, resurse umane. Este, astfel, posibil să se producă, pe această cale, un *salt veritabil, în estul asiatic, de la politica de vecinătate la cea de globalitate*, care vizează nu părțile, ci întregul luat prin părțile sale cele mai tari.

Rolul UE în acest spațiu rămâne în creștere, din rațiuni geostrategice. Revizuirea *Acordului de cooperare și parteneriat (ACP) dintre UE și Rusia* și o *strategie pentru Asia Centrală* se vor operaționaliza cu dificultate, din cauza divergențelor existente între Rusia și unele state europene, pe probleme economice, dar și militare (scutul american antirachetă), ce indică faptul că interesele naționale, în rândul membrilor, prevalează în fața celor ale Uniunii. Rusia și-a reafirmat nu o dată, interesul major pentru regiunea Mării Negre și Balcani, pe care l-a susținut prin lansarea proiectului South Stream, de transport al gazelor naturale rusești spre Europa, prin Marea Neagră, creând probleme UE. Totuși, Summit-ul UE – Rusia din decembrie 2012 a subliniat faptul că între cele patru spații comune de cooperare se află și spațiul comun de securitate externă, în cadrul căruia stabilizarea regiunilor și a frontierelor UE și Federației Ruse rămân între priorități.

Noua *Strategie pentru Asia Centrală* confirmă că este un document-cheie pentru regiune, căreia se pare că i-a sosit timpul să intre într-o epocă a stabilității, securității și prosperității, tocmai pentru că include obiective stringente pentru viitorul spațiului asiatic: promovarea drepturilor omului, a democrației și a bunei guvernări, dar și stoparea imigrației ilegale, a traficului de persoane și a

contrabandei, dezvoltarea transporturilor, comerțul etc. Un capitol din această strategie, cel intitulat „Sinergia Mării Negre“, este materializarea eforturilor românești de orientare a interesului Uniunii spre spațiul lărgit al Mării Negre, de care se leagă securitatea energetică a UE, proiectele de furnizare și transport ale gazelor naturale și petrolului din Marea Caspică.

Parteneriatul strategic UE – Rusia are posibilitatea să continue, prin renegocierea și reînnoirea ACP, după o perioadă de doi ani de blocaj într-un veritabil dialog al surzilor, marcat de perturbările induse de problematica energetică, de diferențele asupra independenței autoprocimate a Kosovo, sprijinul acordat de Moscova regimurilor secesioniste din Georgia și R. Moldova, fricțiunile dintre Moscova și Varșovia, Moscova și Vilnius etc. Noul instrument partenerial va fi rezultatul negocierilor strânse în chestiuni sensibile, cum sunt: comerțul, energia, drepturile omului, cooperarea politică. Recentul summit UE – Rusia din Siberia ar putea constitui momentul relansării cooperării celor doi actori, a coordonării în comun a acțiunilor de contracarare a amenințărilor mondiale și a răspunsurilor la pericolele ce caracterizează astăzi situația internațională, în pofida obstacolelor numeroase sesizate sau ignorate voit cu acest prilej.

Adâncirea cooperării, ca instrument fundamental al UE de gestionare a crizelor, este puternic subliniată în *bilanțul pe 2012 al PEV a Uniunii*. Acesta menționează avansurile concrete realizate în relația cu statele partenere, într-un mare număr de domenii: cooperarea politică, cooperarea regională, schimburile comerciale, migrație, simplificarea formalităților de obținere a vizelor, energie, transporturi, cercetare, inovare, mobilitatea studenților și tinerilor, reformele democratice și economice, justiție, lupta contra crimei organizate, alinierea pozițiilor partenerilor la PESC, în cazul Ucrainei, Moldovei, statelor caucaziene, Marocului și Iordaniei, dar și depoluarea Mediteranei sau investițiile în sfera protecției mediului. Toate acestea ilustrează o întărire considerabilă a prosperității, stabilității și securității regionale și globale, prin aportul substanțial al UE – care, în bani, s-a ridicat, în 2012, la 2,95 miliarde euro.

Edificator pentru modul de folosire de către UE a instrumentului cooperării în acțiunile de prevenire și gestionare a crizelor și conflictelor este cazul continentului african. Raporturile Uniunii cu Africa au fost consolidate temeinic în urma Summit-ului de la Lisabona, unde s-a stabilit să se demareze elaborarea unei strategii și a unui plan de acțiuni comune. Acestor demersuri li s-a adăugat inițiativa de *întări cooperarea cu Uniunea Africană* și eforturile depuse sub egida Consiliului de Securitate al ONU în vederea consolidării păcii și securității în Africa. Aici, trebuie consemnate cel puțin prezența UE la alegerile prezidențiale din Zimbabwe, care s-au desfășurat fără tulburări majore, și susținerea de către Uniune a Națiunilor Unite în procesul de stabilizare a situației din Somalia, Libia și

Egipt. În situația conflictului din Sudan/Darfur, a degradării relațiilor dintre Sudan și Ciad (unde UE și-a asumat o misiune în partea de nord a Ciadului), contribuția europeană, deși semnificativă, s-a dovedit insuficientă. Important este însă faptul că *parteneriatul între UE și UA* funcționează, extinzându-se cu fiecare nouă activitate desfășurată cooperarea în domeniul păcii și securității, organizația europeană continuând să asigure o susținere importantă a tuturor inițiativelor de pace de pe continentul african.

3. Instrumentul diplomației

Încheierea Războiului Rece a coincis cu o radicalizare a conflictelor, mai ales interne, și cu emergența noilor actori, a organizațiilor internaționale și regionale, ONG-urilor și agențiilor umanitare, care joacă un rol din ce în ce mai mare în cadrul și în afara situațiilor pre sau postconflictuale. Alături de SUA și principalele state dezvoltate, UE și-a asumat responsabilități în asigurarea stabilității lumii, iar după 2001, ofensiva noilor riscuri și amenințări a impus ca organizația să se angajeze mai hotărât în combaterea terorismului, proliferării armelor de distrugere în masă, în prevenirea și gestionarea crizelor și conflictelor. Pentru gestionarea conflictelor, Uniunea a folosit toate instrumentele la îndemână, inclusiv cele diplomatice.

Diplomația preventivă, definită în 1992 de secretarul general al ONU ca una din cele patru modalități de acțiune – împreună cu restabilirea păcii, menținerea păcii și consolidarea păcii postconflict – a intrat în instrumentarul obișnuit al organizației. Diplomația, ca instrument principal al prevenirii conflictelor, apreciază specialiștii europeni, s-a afirmat îndeosebi după Maastricht (1992) și Amsterdam (1997), când organizația a trecut-o în prim-plan, între celelalte instrumente, cooperarea pentru dezvoltare, gestionarea civilă și militară a crizelor și construcția diverselor parteneriate cu alte regiuni ale lumii.

Prevenirea conflictelor, ca preocupare a politicii externe, s-a impus tot mai insistent între multiplele acțiuni externe ale UE, fiind realizată cu instrumentele politicii comerciale, acordurile de cooperare, ajutorul pentru dezvoltare, politica socială și de mediu, ajutorul umanitar, capacitățile civile de gestionare a crizelor, instrumentele cooperării în sfera justiției și afacerilor interne și, nu în cele din urmă, *instrumentele diplomației*.

Locul important ocupat de aceasta din urmă subliniază accentul pus de UE pe instrumentele „blânde” ale politicii externe, mai degrabă decât pe cele coercitive. Din considerente politice și economice, dar și umanitare și morale, prevenirea și deci diplomația preventivă sunt preferate gestiunii conflictului și postconflict. Chiar dacă organizația s-a lansat, cu bune rezultate, în operații militare dezvoltate autonom, perimetrul instrumentelor diplomatice este curtat cu insistență,

privilegiat, pentru caracterul său pașnic, în procesul de reglementare a diferendelor, și nu numai. Transformarea structurală și funcțională continuă a Uniunii, extinderea sa au avut un sprijin de nădejde în instrumentul diplomatic, în latura negociativă, de dialog a acestor procese definitorii pentru existența organizației constituite în urmă cu peste 50 de ani. Organele de conducere ale Uniunii au recunoscut faptul că, în paleta de instrumente folosite, nu s-a etalat o coerență generalizată și că va trebui acționat pentru ca acestea, deci inclusiv instrumentul diplomației, să asigure o mai mare eficacitate a acțiunii UE în domeniul prevenirii conflictelor. Revine diplomației sarcina de a întări legăturile UE cu ONU, organizațiile regionale, instituțiile financiare internaționale și ONG-urile, de a se consolida, ea însăși, pe termen scurt, pentru a susține mai bine acțiunile de prevenire a conflictelor. Parteneriatele de prevenire a conflictelor realizate de Uniune cu ONU, OSCE, alte organizații internaționale și regionale, societatea civilă, actorii umanitari, lumea academică și sectorul privat vor fi, până la urmă, creația diplomației, a acestui *instrument inteligent*, a cărui prezență pe scena internațională, în plan diplomatic, este remarcabilă.

În studiile realizate asupra problematicii prevenirii și gestionării crizelor și conflictelor, *instrumentele relațiilor externe folosite sunt văzute acționând într-o manieră integrată*, ce unește „ambitia de a coordona politica comercială, externă și de securitate comună cu cea a cooperării pentru dezvoltare” pe o axă a coerenței perfect relevantă de numeroasele rezoluții europene ce vizează intervențiile în sectoare ale cooperării și în politica externă pe domeniul prevenirii conflictelor. Va trebui, totuși, pe viitor, să se înfăptuiască o mai bună integrare a instrumentelor dezvoltării și instrumentelor comerciale, economice și umanitare în instrumentele PESC și în capacitățile civile și militare ale gestiunii crizelor, iar aici ar avea un cuvânt greu de spus dialogul și cooperarea.

UE reușește deja, apreciază analiștii citați, o *interpenetrare a sectorului cooperării și diplomației*. În CAGRE se elaborează deja strategiile reunite PESC și dezvoltare în probleme de prevenire a conflictelor pe termen lung. Această colaborare se edifică „în amonte” de crize și „în aval” de conflicte. Interpenetrarea cooperării cu dezvoltarea și politica externă a UE de prevenire a conflictelor s-a materializat cu succes, prin intermediul diplomației, al negocierilor, în acordurile regionale de cooperare pentru dezvoltare (de exemplu, Acordul de parteneriat dintre Comunitatea Europeană și țările Africii, Caraibelor și Pacificului - ACP, din 2000, de la Cotonou).

Necesitatea de a face față unor conflicte violente i-a permis Uniunii, subliniază autorii Raportului GRIP 2002/2, ca, plecând de la experiența câștigată în sectorul cooperării, să se doteze cu un dispozitiv general de prevenire a conflictelor care încearcă să armonizeze atuurile diplomației preventive cu cele ale construcției

păcii. Pe viitor, problematica gestionării conflictelor va trebui abordată tot mai mult dintr-o perspectivă integrată. O atare viziune holistică asupra securității a fost lansată de responsabili militari din state ale NATO: ea include asemenea caracteristici, impuse de globalizarea securității, pleacă, în mod corect și obiectiv, în opinia noastră, de la tipologia noilor riscuri și amenințări, ce face ca noul concept de securitate să se raporteze la o lume fără granițe, unde este nevoie, pentru securizare, de o sinergie a capacităților, metodologiilor și instrumentelor, având ca fundament multilateralismul și un continuum intern – extern, aspecte ce incumbă o diplomatie cât mai inteligentă și mai robust implicată, de care UE, prin cele 28 state membre, nu duce lipsă.

Concluzii

Uniunea Europeană beneficiază de o viziune strategică, integrată în cadrul propriei Strategii de Securitate, cât și de instrumentele necesare asumării unui rol operațional în domeniul managementului crizelor, ceea ce-i permite să fie, astăzi, angajată activ în dezvoltarea unui profil global în arhitectura de securitate internațională. Pe plan instituțional intern, organizația parcurge un proces complex de reconfigurare a rolului pe care îl are în gestionarea securității globale, de dezvoltare pe coordonate extinse a dimensiunii de securitate și apărare, susținută de operaționalizarea capacităților relevante pe această dimensiune.

În noua ecuație strategică a secolului XXI, concedem, alăturându-ne convingerilor altor cercetători, UE are o poziție privilegiată, ce se sprijină pe calitatea de organizație globală, dotată cu toate mijloacele – economice, diplomatice, civile și militare – de acțiune externă, dar și cu o viziune globală și o strategie de securitate specifică, pe eforturile sale de modernizare militar-strategică, în condițiile unor solicitări tot mai consistente din partea altor actori internaționali, cum sunt ONU și NATO.

Implicarea securitară globală va însemna: utilizarea coerentă și integrată, în largul evantai de situații de gestionare a crizelor, a instrumentelor comunitare și a instrumentelor civile ale PESA; gestionarea civilă a crizelor din sectoarele prioritare; contribuția Uniunii la reforma sectorului de securitate și susținerea procesului de dezarmare, demobilizare și a reinsertiei; desfășurarea de dispozitive integrate și variabile de gestiune civilă a crizelor, care răspund nevoilor specifice din teren și instituțiilor locale; ducerea simultană a mai multor operații PESA de gestiune a crizei; înscrierea în durata misiunii și situarea la înălțimea calificării necesare a personalului participant la gestiunea civilă a crizelor; asigurarea coerenței eforturilor. Creșterea în viitor a rolului UE în asigurarea securității globale va depinde, într-o măsură foarte mare, de contribuția sa la întărirea guvernării globale, a instituțiilor internaționale și a valorii dreptului internațional,

dar și de modul în care se vor implica China și India, ca puteri în ascensiune, precum și Rusia, în ceea ce privește asumarea responsabilității pentru starea guvernării globale și soluționarea provocărilor globale, precum și de rolul esențial pe care îl vor juca partenerii transatlantici, împreună, în acest context.

Eforturile UE de a se afirma ca actor global se lovesc de una din opreliștile cele mai serioase, finanțarea PESC/PESA. Quantumul total de 174 de miliarde de euro, alocat pentru PESC pentru perioada 2007-2013, este un bun exemplu în acest sens : analizat în detaliu, prin prisma misiunilor Uniunii, acesta se dovedește mai mult decât insuficient. În context, se speră că noul Acord interinstituțional privind disciplina bugetară și buna gestiune financiară va spori, în continuare, participarea Parlamentului la procesul de luare a deciziilor privind PESC și va permite un control democratic mai intens al acțiunilor externe ale Uniunii.

Fiecare nouă extindere a organizației, am demonstrat, are un impact puternic în securitatea, unitatea și stabilitatea întregului continent, contribuie la crearea unei Europe întregi, libere și pașnice, dar influențează deopotrivă stabilitatea și securitatea lumii. Continuarea politicii de lărgire graduală a organizației i-a permis acesteia să devină putere mondială și a reprezentat, în opinia liderilor acesteia, alături de aprofundarea integrării economice și politice, piatra unghiulară a construcției europene.

Studiul nostru subliniază cu putere raporturile dintre UE și organizațiile internaționale cu rol în asigurarea securității globale. Considerăm ca semnificative: eforturile comune cu ONU, NATO și OSCE de combatere a gravelor riscuri și amenințări actuale și viitoare, nivelul cooperării Uniunii cu ONU și NATO în domeniul gestiunii crizelor, al folosirii componentelor civile și militare ale PESA, aportul mecanismelor prin care PESA se integrează în cadrul NATO, dimensiunea sinergiei și complementarității dintre UE și OSCE, determinarea UE în a subscrie și contribui cu forțe proprii la obiectivele păcii și securității globale promovate de ONU, în condițiile schimbărilor dramatice intervenite pe scena politică, datorate avansului impetuos al mondializării.

Remarcabil este, în același timp, aportul substanțial al UE la prevenirea și gestionarea crizelor și conflictelor internaționale, domeniu în care folosește o gamă completă de instrumente: de la dezvoltare și politica comercială la parteneriatele structurante, regionale ori parteneriatele strategice integrate, la acordurile de parteneriat și cooperare sau de asociere, de la capacitățile de gestionare a crizelor și mecanismele de cooperare în probleme de justiție și afaceri interne sau instrumentele diplomatice la programele sociale și de mediu, și ajutorul umanitar.

Provocările de securitate cu care lumea se confruntă în prezent implică o cooperare întărită UE - SUA, o relație transatlantică strânsă și dinamică, mai ales în gestionarea crizelor. Gestionarea modernă a crizelor reprezintă o miză mondială,

iar ameliorarea reacției euro-atlantice la crize, printr-o colaborare strânsă, sub toate aspectele gestiunii lor, depinde în mare măsură de întărirea rolului UE în gestionarea crizelor la nivel global. Între prioritățile asigurării unei securități globale se înscrie și realizarea unei piețe transatlantice comune până în 2015, care ar nivela diferențele de reglementare dintre cei doi piloni ai relației, ar încuraja concurența, ar armoniza normele tehnice și ar înlătura orice bariere.

BIBLIOGRAFIE

- Une Europe sûre dans un monde meilleur, Stratégie européenne de sécurité*, Bruxelles, le 12 décembre 2003.
- Stratégie d'élargissement 2006 - 2007: Défis et Capacité d'intégration*.
- Strategia UE privind un nou parteneriat cu Asia Centrală*, 21-22 iunie 2007.
- Strategia „Uniunea Europeană și Africa: spre un parteneriat strategic”*, 15 decembrie 2005.
- Strategia comună UE – Africa*, 9 decembrie 2007.
- Comisia Comunităților Europene, Comunicarea Comisiei către Parlamentul European și Consiliu, Consolidarea politicii europene de vecinătate*, Bruxelles, 5 decembrie 2007.
- Commission Européenne, UE – ANASE: renforcement de l'engagement avec l'Asie du sud-est*, 14 mars 2007.
- Declarația de la Barcelona*, noiembrie 1995.
- Rezoluția PE din 23 mai 2007 privind raportul anual al Consiliului înaintat Parlamentului European privind principalele aspecte și opțiunile fundamentale în domeniul PESC, inclusiv implicațiile financiare pentru bugetul general al UE – 2005*.
- Comunicarea Comisiei către Consiliu, Parlamentul European și Comitetul economic și social european. Un parteneriat UE – Statele Unite întărit și o piață mai deschisă pentru secolul XXI*, 18 mai 2005.
- Raportul „O doctrină de securitate umană pentru Europa – Raportul de la Barcelona al Grupului de studiu privind capacitățile de securitate ale Europei”*, 15 septembrie 2004.
- Zorgibe Charles, *Construcția europeană. Trecut, prezent și viitor*, Editura Trei, București, 1998.
- Larrabee Stephen, *L'élargissement et ses opposants*, forma tradusă din limba engleză și adaptată de Politique étrangère, 72e annee, no.2, 2007.

Matei Dumitru, colonel, Tibil Gheorghe, locotenent-colonel, *Documentar: Reprezentarea militară la Uniunea Europeană în contextul politicii europene de securitate și apărare/ESDP*, Observatorul Militar nr.3/2005.

Matei Dumitru, colonel, *Strategia de securitate europeană „Solana” – răspunsul UE la noile riscuri și provocări din mediul internațional*, Gândirea Militară Românească, nr. 2/2005.

Mureșan Mircea, dr., *Dimensiuni actuale și viitoare ale politicii europene de vecinătate*, Impact strategic nr.3/2007.

**ORGANIZAȚII INTERNAȚIONALE IMPLICATE ÎN SPRIJINUL
LOGISTIC AL FORȚELOR PARTICIPANTE LA OPERAȚII
DE RĂSPUNS LA CRIZE**

**INTERNATIONAL MILITARY ORGANIZATIONS INVOLVED
IN LOGISTICAL SUPPORT OF PARTICIPATION FORCES
OF CRISIS RESPONSE**

*Colonel dr. Gabriel-Tiberiu BUCEAC**
*Colonel (r) prof.univ.dr. Benoni ANDRONIC***

Rezumat: *Logistica reprezintă un domeniu evolutiv, care a cunoscut și cunoaște numeroase restructurări și transformări, determinate de caracteristicile mediului economic în care evoluează și de noile concepții privind angajarea forțelor în operațiile de răspuns la crize. În efortul logistic pe care îl presupune planificarea și ducerea unei operații multinaționale, organizațiile internaționale specializate capătă din ce în ce mai pregnant un rol primordial. Operațiile multinaționale moderne reclamă o angajare majoră a tuturor resurselor disponibile și un efort concertat nu doar din partea statelor participante, ci și din perspectiva unor organisme internaționale cu responsabilități în domeniu.*

Cuvinte-cheie: *operații multinaționale, organizații internaționale, sprijin logistic, management.*

Abstract: *Logistics is an evolving field, which has known many restructuring and transformation caused by the characteristics of the economic environment and new concepts for employing forces in crisis response operations. The logistic effort required for planning and conducting a multinational operation, involves specialized international organizations that have an increasingly and stronger leading role. Modern multinational operations require a major commitment of all available resources and concerted efforts not only from the Participating States but also of international bodies with responsibilities in this area.*

Keywords: *multinational operations, international organizations, logistics support, management.*

* Batalionul 265 Poliție Militară, Statul Major al Forțelor Terestre

** Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București

În condițiile economice și politice actuale, o operație militară nu mai poate fi apanajul unui singur stat, imensul efort economic, uman și material necesar determinând caracterul de multinaționalitate.

Este evident faptul că globalizarea economică a adus atât beneficii, cât și o serie de constrângeri, în majoritatea domeniilor de activitate. Managementul resurselor necesare susținerii forțelor trebuie să țină seama, într-o măsură din ce în ce mai mare, de mediul economic internațional instabil, de tendințele și stabilitatea pieței financiare mondiale și de potențialele amenințări fizice asupra lanțurilor de aprovizionare-distribuție. Progresele tehnice și tehnologice intervenite în dotarea armatelor și valorificarea eficientă a ultimelor inovații în domeniul comunicațiilor, au avut un impact puternic și asupra logisticii trupelor, influențând, adeseori în mod decisiv, modul de furnizarea a sprijinului logistic.

Astăzi nu mai putem vorbi de operații militare strict delimitate geografic, determinate de granițele unui stat sau ale unei alianțe, acestea putând fi desfășurate în orice regiune a globului, oricând situația o impune și având la dispoziție un timp de reacție foarte scurt.

Apărarea și securitatea individuală, pe de o parte, și securitatea colectivă bazată pe cooperare, pe de altă parte, sunt instrumente diferite, dar complementare ale politicii internaționale de securitate. Politica bazată pe cooperare în domeniul logistic, promovarea deschiderii și a transparenței, punerea și utilizarea în comun a diferitelor capacități, finanțarea comună a unor proiecte de dezvoltare sau cercetare în domeniu, constituie instrumentele fundamentale pentru instituționalizarea unui sistem eficient de management al resurselor.

Specialiștii apreciază că, sprijinul logistic al forțelor participante la operațiile de răspuns la crize presupune valorificarea cu maximă eficiență a potențialului economic, uman și gnoseologic comun de care dispune coaliția/alianța, precum și luarea în considerare a diferitelor opțiuni de sprijin alternative, în vederea satisfacerii cerințelor logistice a forțelor prin utilizarea resurselor naționale și internaționale pentru crearea unui cadru optim de derulare a activităților specifice.¹

În operațiile de răspuns la crize, sprijinul logistic se desfășoară, de regulă, într-un cadru multinațional, acest lucru impunând armonizarea diferitelor doctrine naționale cu doctrinele care guvernează acest tip de operații, găsirea unui numitor comun și a unui limbaj adecvat pentru definirea conceptelor de bază și dezvoltarea unor proceduri de lucru comune care să conducă la succes. Capacitatea de răspuns a comunității internaționale la noile amenințări presupune coerență în adoptarea celor mai eficiente măsuri de sprijin logistic, gestionarea eficientă a resurselor în

¹ Benone Andronic, *Opinii privind cerințele logisticii apărării colective*, Buletinul Academiei de Înalte Studii Militare nr. 1, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 2003, pp. 462-465.

condiții de austeritate și o atitudine proactivă în privința cooperării în domeniul sprijinului logistic multinațional. Existența unei economii de piață funcționale cere eliminarea riscului instabilității, circulația liberă a capitalurilor și extinderea schimburilor comerciale la nivel planetar.

În opinia noastră, pentru îndeplinirea cerințelor de ordin militar impuse de globalizare, comunitatea internațională trebuie să fie în măsură să gestioneze eficient problematica alocării și utilizării eficiente a resurselor și angajarea forțelor armate în operații asimetrice, departe de teritoriul național.

Din punct de vedere tehnologic, tendința crescândă privind utilizarea comerțului electronic, care poate face legătura direct între bazele producătorului și beneficiarul final, va conduce la sporirea vitezei de reacție în domeniul susținerii forțelor și „scurtcircuitarea” anumitor intermediari din lanțul de aprovizionare-distribuție, având drept consecință scurtarea timpului de reacție între lansarea cererii și onorarea acesteia². Cu toate că organizațiile internaționale capătă un rol din ce în ce mai important în domeniul sprijinului logistic, specialiștii apreciază că o serie de factori pot genera perturbări ale fluxurilor logistice și pot afecta sprijinul forțelor combatante. Printre factori care pot influența negativ sprijinul logistic se numără nerespectarea necesității de agregare selectivă a informațiilor, insuficienta pregătire a circuitelor și fluxurilor informaționale în așa fel încât să fie evitate suprapunerile de date și informații în procesul decizional, precum și diferitele interferențe privind obiectivele, competențele și responsabilitățile structurilor organizatorice logistice³.

Din acest motiv este important să evidențiem o serie de aspecte privind organizarea, funcțiile și misiunile unor organisme internaționale cu responsabilități în domeniul logistic și care joacă un rol important în arhitectura operațiilor conduse de ONU, NATO sau UE.

Organizația NATO pentru Mentenanță și Aprovizionare (*NATO Maintenance and Supply Organization – NAMSOS*) a fost creată în 1958 sub egida Consiliului Nord-atlantic (*North Atlantic Council - NAC*), odată cu semnarea cartei NAMSOS. Organizația dispune de independență administrativă, organizațională și financiară și este structurată pe o entitate legislativă, Comitetul Director (*Board of Directors – BOD*), și o entitate executivă care este Agenția NATO pentru Mentenanță și Aprovizionare (*NATO Maintenance and Supply Agency – NAMSAS*).

Misiunea NAMSOS este de a furniza sprijin logistic pentru NATO ca organizație sau pentru țările membre, în mod individual sau colectiv. Obiectivul

² Col.prof.univ.dr. Benoni Andronic, *Determinările logistice ale războiului bazat pe rețea*, Revista Gândirea Militară Românească, nr. 6, 2004, p. 29.

³ Gheorghe Minculete, *Elemente de management al sprijinului logistic*, Editura Universității Naționale de Apărare, București, 2005, p. 114.

major îl constituie efortul de a maximiza, atât în timp de pace cât și pe timp de război, eficiența sprijinului logistic pentru forțele armate ale statelor membre NATO, de a minimaliza costurile și de a evita duplicarea diferitelor activități. Obiectul principal de activitate se manifestă în domeniul sprijinului pentru sistemele de armament, dar odată cu extinderea responsabilităților și misiunilor NATO, organizația se adaptează la noile cerințe prin extinderea paletei de activități. NAMSOS este o organizație nonprofit ai cărei principali clienți sunt statele membre și comandamentele NATO. Pe baza principiului responsabilității comune între NATO și autoritățile naționale privind sprijinul logistic în contextual operațiilor multinaționale, NAMSOS poate asigura sprijin logistic tuturor statelor membre ale organizației sau unui grup de state, în funcție de necesități.

Comitetul Director al NAMSOS are ca principale responsabilități: elaborarea politicilor generale și a directivelor de acțiune; furnizarea orientărilor necesare pentru operațiunile și administrarea NAMSOS; încheierea și aprobarea înțelegerilor internaționale; stabilirea politicilor în relațiile cu clienții; aprobarea organigramei și a structurii NAMSOS și selecționarea personalului pentru anumite funcții cheie; pregătirea și luarea deciziilor în domeniul financiar și bugetar; exercitarea controlului managerial asupra activităților NAMSOS⁴.

Din cele prezentate anterior, reiese faptul că NAMSOS are ca principal domeniu de acțiune elaborarea și furnizarea îndrumărilor către organismul său executiv, privind politicile de urmat și coordonează implementarea acestor politici.

Agenția NATO pentru Mentenanță și Aprovizionare (NATO Maintenance and Supply Agency – NAMSOS)⁵ este principala agenție logistică a NATO și constituie entitatea executivă a NAMSOS. Agenția are ca principală sarcină să asiste națiunile membre NATO în organizarea activităților de procurare și aprovizionare cu piese de schimb și facilitarea accesului la servicii de mentenanță și reparații a diferitelor sisteme de armament aflate în dotarea țărilor membre. Această asistență este disponibilă ori de câte ori două sau mai multe state dispun și operează cu aceleași echipamente sau sisteme și decid, în cunoștință de cauză, să utilizeze facilitățile de sprijin puse la dispoziție de către agenție.

Serviciile furnizate de NAMSOS includ sprijin direct al forțelor dislocate în teatre de operații, activitate cu o importanță mărită în condițiile actuale și care reprezintă un real beneficiu atât pentru NATO cât și pentru țările membre.

Pentru îndeplinirea misiunilor, agenția desfășoară activități de management pe domenii funcționale ale logisticii a căror eficiență este mult mai mare decât dacă ar fi desfășurate de fiecare națiune în parte. Aceste activități includ: procurarea,

⁴ http://www.namsa.nato.int/About/bod_e.html

⁵ http://en.wikipedia.org/wiki/NATO_Maintenance_and_Supply_Agency

aprovizionarea, mentenanța, reparațiile și suport tehnic pentru diferite echipamente sau sisteme de armament, contractarea serviciilor de transport persoane sau materiale, managementul proprietății comune, editarea de manuale electronice și baze de date, dezvoltarea cooperării prin utilizarea facilităților on-line oferite de Internet, servicii privind cartiruirea precum și diferite servicii conexe (delaborarea și eliminarea munițiilor, refacerea diferitelor locații sau zone etc.).

Principalele arii în care agenția este implicată sunt: aprovizionarea, mentenanța, achiziția, managementul contractelor și suportul tehnic⁶.

O parte din aceste servicii sunt externalizate către industria de profil, iar rolul principal al agenției este de a centraliza cerințele națiunilor, de a asigura managementul activităților logistice, de a organiza și conduce procesul de licitații internaționale și de a controla costurile și calitatea serviciilor oferite clienților. Scopul final este acela de a se asigura că națiunile beneficiază de cel mai eficient sprijin logistic pentru a garanta un nivel ridicat de mentenanță și operativitate al echipamentelor și sistemelor.

Serviciile de aprovizionare cuprind proceduri inițiale referitoare la asigurarea propriu-zisă a bunurilor materiale și asigurarea service-ului post livrare.

Procedurile inițiale implică selectarea, procurarea și distribuția echipamentelor, pieselor de schimb și materialelor necesare și constau în:

- asistență de specialitate pentru stabilirea necesarului de echipamente noi;
- obținerea de date relevante privind fiabilitatea echipamentelor, după stabilirea cerințelor tehnice preliminare;
- determinarea priorităților în aprovizionare în funcție de alocările sau limitările bugetare existente;
- finalizarea concepției de sprijin prin selectarea modelului și stabilirea cerințelor finale privind cantitatea, locația de livrare și modul de transport;
- revederea concepției și urmărirea mișcării materialelor pentru a confirma respectarea cerințelor inițiale.

Procesul de service post livrare include asigurarea materialelor necesare din stocurile deținute de agenție sau prin perfectarea unor aranjamente alternative, completarea stocurilor la nivelul autorizat, menținerea și actualizarea bazei de date privind nivelul stocurilor, alte servicii conform cerințelor clienților.

De regulă, NAMSA asigură mentenanța prin intermediul unor contractori agreați. În acest caz agenția administrează contractele și monitorizează calitatea lucrărilor în concordanță cu cerințele exprimate de beneficiar. În anumite situații agenția poate executa lucrări de mentenanță în ateliere sau laboratoare proprii sau

⁶ http://www.namsa.nato.int/About/about_e.htm

poate trimite tehnicieni în locațiile solicitate de beneficiari, în special pentru întreținerea radarelor, sistemelor de rachete sau a celor de comunicație.

NAMSA achiziționează bunurile și serviciile necesare de la contractori civili din oricare din țările membre NAMSO. În anumite cazuri agenția poate apela la servicii furnizate de structuri militare din statele care fac parte din NAMSO sau, în cazuri particulare, agenția poate utiliza furnizori din țările membre al parteneriatului pentru pace. Bunurile și serviciile sunt achiziționate de regulă prin intermediul unei licitații internaționale, desfășurată pe baza regulamentului NAMSA privind achizițiile. Firmele care doresc să colaboreze cu agenția trebuie să se înregistreze în baza de date și să consulte lista cu echipamente și sisteme pentru a identifica domeniile de interes. NAMSA folosește mediul electronic pentru a pune la dispoziția potențialilor furnizori datele și informațiile necesare și pentru a asigura securitatea procedurilor. Managementul contractelor este un domeniu în care agenția deține un *know-how* solid, iar multe din țările membre apelează la aceasta, în special în ceea ce privește contractele de mentenanță. Adesea acest tip de contracte implică diferite niveluri de mentenanță, desfășurate la diverși prestatori de servicii, precum și transportul echipamentelor din locația de origine la facilitățile de mentenanță. În acest caz beneficiarul preferă să transfere aceste responsabilități către NAMSA, care poate coordona toate activitățile într-un mod unitar și eficient.

Prin intermediul serviciilor specializate de suport tehnic și cercetare, NAMSA poate asigura expertiza pentru determinarea specificațiilor tehnice și a cerințelor logistice pentru echipamente și materiale, poate participa la testarea și evaluarea performanțelor acestora și poate asigura consultanță privind introducerea în exploatare sau scoaterea din serviciu a echipamentelor sau sistemelor de armament. Suportul tehnic include în principal: evaluarea rapoartelor privind deficiențele echipamentelor și a propunerilor de îmbunătățire a performanțelor; îmbunătățirea procedurilor de mentenanță; elaborarea de propuneri pentru modificarea unor echipamente cu scopul de a îmbunătăți performanța acestora și de a mări durata de exploatare; monitorizarea comportării în exploatare a echipamentelor și stabilirea măsurilor corective necesare; analizarea fezabilității menținerii în exploatare a unor echipamente și organizarea scoaterii din funcțiune a celor care nu mai sunt necesare.

NAMSA își desfășoară întreaga activitate având la bază trei principii: *similaritatea, centralizarea și competiția*. Prin similaritate agenția asigură cerințe identice sau similare pentru doi sau mai mulți beneficiari, ceea ce înseamnă cantități mai mari de echipamente și materiale care pot fi comandate la furnizori și deci prețuri mai mici. Centralizarea asigură economia de efort, având în vedere că beneficiarii unor servicii sau echipamente variate relaționează cu o singură entitate,

care are capacitățile necesare satisfacerii unei game largi de cerințe. Competiția este asigurată prin lansarea procedurilor de licitații internaționale care permit exploatarea oportunităților oferite de o piață extinsă având drept rezultat obținerea de servicii și produse de înalt nivel calitativ la prețuri cât mai scăzute. Remarcăm faptul că NAMSA, ca organizație internațională, este exceptată de la plata taxei pe valoarea adăugată și de la formalitățile vamale ceea ce face ca agenția să fie deosebit de atractivă în domeniul sprijinului logistic. Cu toate acestea, beneficiarii care apelează la serviciile agenției sunt responsabili în privința achitării tuturor costurilor legate de serviciile furnizate de aceasta.

Agenția Europeană de Apărare (*European Defence Agency – EDA*) a fost înființată în baza articolului 42 alineatul (3) din Tratatul UE. Agenția asigură un cadru juridic și instituțional necesar cooperării statelor membre în domeniul apărării și are un rol central în procesul de dezvoltare a capacităților militare ale Uniunii Europene, precum și în privința limitării dispersării și fragmentării eforturilor statelor membre, prin facilitarea colaborării pe diferite programe în acest domeniu⁷. Agenția Europeană de Apărare are ca obiective dezvoltarea capacităților de apărare în domeniul gestionării situațiilor de criză, promovarea și consolidarea cooperării europene în materie de armamente și susținerea Politicii de Securitate și Apărare Comună (PSAC) a UE, fără însă a aduce atingere competențelor statelor membre în domeniul apărării. Agenția își propune, de asemenea, să consolideze baza industrială și tehnologică europeană din domeniul apărării, să creeze o piață europeană competitivă a echipamentelor pentru apărare și să favorizeze cercetarea.

Agenția se află sub autoritatea și controlul politic al Consiliului Europei, care stabilește anual orientările legate de activitățile agenției, în special în ceea ce privește programul de lucru și cadrul financiar. În vederea unei funcționări optime, au fost adoptate proceduri de decizie care permit îndeplinirea sarcinilor în mod coerent, logic și eficient, respectând în același timp politicile naționale de securitate și apărare ale statelor membre participante.

Fiind deschisă participării tuturor statelor membre, agenția oferă posibilitatea creării unor grupuri specifice de state membre care să elaboreze proiecte de dezvoltare specializate sau programe ad-hoc pe diverse domenii.

Agenția are personalitate juridică și are ca organe de conducere pe șeful agenției, comitetul director și directorul executiv:

- șeful agenției răspunde de organizarea generală și de funcționarea agenției și asigură punerea în aplicare, de către directorul executiv, a orientărilor emise de Consiliu și a deciziilor adoptate de Comitetul Director;

⁷ <http://europa.eu/eda>

- comitetul director este organul decizional al agenției și este alcătuit din câte un reprezentant al fiecărui stat membru participant și un reprezentant al Comisiei Europene; comitetul se întrunește cel puțin de două ori pe an la nivel de miniștri ai apărării sau se poate întruni în componente specifice (de exemplu, la nivel de directori naționali de cercetare în domeniul apărării, de directori naționali pe probleme de armament etc.); șeful agenției convoacă, coordonează și prezidează întrunirile periodice ale comitetului director;

- directorul executiv este numit de comitetul director la propunerea șefului agenției, pentru o perioadă de trei ani, care poate fi prelungită cu doi ani; acesta este șeful personalului agenției și răspunde de supravegherea și coordonarea unităților funcționale; directorul executiv are în subordine doi adjuncți, numiți în același mod de către comitetul director.

Principalele domenii de acțiune ale agenției sunt:

- *dezvoltarea capacităților de apărare în domeniul gestionării situațiilor de criză*; conform documentelor de constituire, agenția identifică cerințele viitoare ale Uniunii în domeniul capacităților de apărare, pe plan cantitativ și calitativ, atât în ceea ce privește forțele, cât și echipamentele; coordonează punerea în aplicare a planului de acțiune european privind capacitățile și armonizarea cerințelor militare; propune activități de colaborare în domeniul operațional; analizează și evaluează angajamentele asumate de statele membre în materie de capacități și furnizează evaluări privind prioritățile financiare;

- *promovarea și îmbunătățirea cooperării europene în domeniul armamentului*; în acest domeniu agenția propune noi proiecte multilaterale de cooperare, coordonează programele existente și gestionează programe specifice; își poate asuma, la cererea statelor membre, responsabilități de gestionare a unor programe specifice; asigură promovarea unor achiziții rentabile și eficiente prin identificarea și difuzarea celor mai bune practici;

- *consolidarea bazei industriale și tehnologice europene din domeniul apărării și crearea unei piețe europene competitive a echipamentelor de apărare*; prin consultare cu Comisia și cu firme și companii din industria de profil, agenția dezvoltă politici și strategii relevante și armonizează normele și reglementările specifice diferitelor domenii de activitate;

- *creșterea eficacității cercetării și tehnologiei europene în domeniul apărării*; agenția promovează și coordonează, activități comune de cercetare care vizează îndeplinirea cerințelor viitoare privind capacitățile de apărare; gestionează diferite contracte de cercetare și tehnologie în domeniul apărării și se preocupă de asigurarea complementarității și sinergiei dintre programele de cercetare în materie de apărare și programele de cercetare civile sau referitoare la securitate.

În cadrul domeniului de acțiune, agenția oferă statelor membre posibilitatea de a elabora proiecte *ad hoc*, adică proiecte vizând un subiect specific care nu necesită decât participarea statelor membre interesate. În plus, comitetul director poate autoriza anumiți terți să participe la proiectele ad hoc. În acest caz, Comitetul Director stabilește modalitățile de cooperare între agenție și terți.

România, în funcție de necesitățile și interesele în materie de echipamente este implicată activ, alături de partenerii din cadrul UE, într-o serie de programe de dezvoltare a unor capacități de vârf pentru a obține o cât mai mare valoare adăugată din aceste eforturi. Planul de Dezvoltare a Capacităților (*Capability Development Plan*) reprezintă principalul element de sprijin în procesul de planificare a apărării statelor membre, creând astfel premisele unui răspuns cât mai eficace la situațiile de criză cărora Uniunea va trebui să le facă față în viitor. România este de asemenea membru al unor organisme importante pentru Politica de Securitate și Apărare Comună, cum ar fi Centrul Satelitar al UE (EUSC) de la Torrejon (Spania) și Institutul de Studii de Securitate al UE (ISS) din Paris (Franța).

Baza Logistică ONU (*UN Logistic Base - UNLB*), reprezintă principala facilitate pentru sprijinul logistic al operațiilor conduse de ONU⁸.

În mod normal, ONU asigură sprijinul logistic pentru misiunile sale dintr-o combinație de cinci surse principale:

- infrastructura ONU, inclusiv baza logistică, cartierele generale ale ONU, comandamentele misiunilor și, ocazional, alte agenții ONU (UNHCR, PNUD etc);
- unități funcționale logistice sau elemente specializate destinate de către țările care contribuie la misiunile desfășurate sub auspiciile ONU;
- surse comerciale angajate de către ONU;
- țări care contribuie prin acorduri de tip stand-alone (nu participă la operația propriu-zisă dar se angajează să sprijine logistic trupele ONU);
- sprijinul independent furnizat de către statele membre în sprijinul operațiilor specifice ONU.

Având în vedere acest fapt, putem deduce că una din sursele majore pe care se sprijină organizația în planificarea și ducerea operațiilor în sprijinul păcii o reprezintă baza logistică special destinată operațiilor conduse de ONU.

Constituită inițial ca un depozit, în subordinea Departamentului pentru Operațiuni de Menținere a Păcii (*Department of Peacekeeping Operations - DPKO*), pentru echipamentele retrase din misiunile ONU, baza logistică s-a transformat de-a lungul anilor, devenind o locație importantă pentru depozitarea, mentenanța și distribuția unei game variate de echipamente, servicii și produse pentru sprijinul logistic al contingentelor care acționează sub drapelul ONU,

⁸ http://www.unlb.org/unlb_today.asp

desfășurându-și activitatea, în prezent, sub coordonarea Departamentului pentru Sprijin în Teatru (*Department for Field Support*). Baza propriu-zisă a luat ființă în anul 1994, la Brindisi, Italia, când a fost semnat Memorandum-ul de Înțelegere cu guvernul italian. Înființarea acestei facilități s-a impus ca o necesitate având în vedere numărul din ce în ce mai mare de operații de menținere a păcii conduse de ONU, în special după anii '90, și complexitatea crescută a operațiilor de sprijin logistic în condițiile creșterii numărului de state participante la misiuni ONU.

Mandatul general al bazei logistice este să contribuie, eficient și eficace, la desfășurarea operațiilor ONU în sprijinul păcii din întreaga lume, prin asigurarea sprijinului logistic, de comunicații și pregătirea personalului specializat.

Aceasta include următoarele activități:

- depozitarea, întreținerea, recepția, controlul și asigurarea autovehiculelor, materialelor de construcție și echipamentelor necesare pentru începerea și susținerea misiunilor;
- mentenanța sistemelor de comunicații și a rețelelor IT ale ONU, inclusiv link-uri satelit pentru rețele de voce, video și de date la nivel mondial;
- repararea și recondiționarea autovehiculelor, a generatoarelor și instalațiilor de aer condiționat pentru refacerea stocurilor sau redistribuirea acestora către alte misiuni ONU;
- acordarea de sprijin la sol pentru aeronavele care asigură transportul și deplasarea trupelor și a materialelor;
- desfășurarea de cursuri de instruire, seminarii și pregătire specializată adaptată la specificul misiunii, prin Centrul de Excelență pentru Instrucție.

Baza logistică funcționează și ca un depozit strategic, asigură suportul tehnic pentru mentenanța principalelor echipamente proprietatea ONU și este entitatea principală în managementul contractelor. Materialele și echipamentele achiziționate sunt recepționate în bază, sunt inspectate, etichetate, inventariate, testate, adaptate la specificul misiunii, îmbarcate în mijloace de transport specializate și trimise către zonele unde sunt desfășurate trupe ONU. În acest fel organizația reușește să asigure o coordonare eficientă a eforturilor, să elimine o serie de verigi intermediare din lanțul de aprovizionare-distribuție și să realizeze importante economii. Remarcăm faptul că, o caracteristică importantă este că, deși baza este destinată să asigure sprijinul logistic și al contingentelor militare naționale, aceasta nu operează și nu asigură echipamente cu caracter militar, în acest fel respectându-se principiile de neutralitate și imparțialitate sub care se desfășoară operațiile ONU.

Implicarea forțelor armate ale României în gestionarea crizelor la nivel global este fundamentată pe noi modalități de abordare a riscurilor asimetrice și neconvenționale și participarea proactivă la eforturile comunității internaționale. Țara noastră este racordată pe deplin la apărarea intereselor și obiectivelor de securitate ale statelor democratice prin intermediul cooperării internaționale și

împărtășește aceleași interese și valori comune partenerilor pe baza angajamentului ferm față de principiile comunității europene și transatlantice.

În opinia noastră, organizațiile internaționale (NAMSA, EDA și UNLB), implicate în sprijinul logistic al forțelor participante la operații de răspuns la crize, reprezintă elemente cheie pentru îndeplinirea misiunilor organizațiilor internaționale sub egida cărora își desfășoară activitatea (NATO, Uniunea Europeană și ONU). Cunoașterea capacităților de care acestea dispun și a modului de utilizare cu maximă eficiență a acestora, pot constitui un important factor în dezvoltarea unor strategii privind sprijinul contingentelor naționale desfășurate în operațiile de răspuns la crize. Din acest motiv, comandanții de la toate eșaloanele precum și logisticienii, trebuie să fie în măsură să selecteze și să adapteze metodele și tehnicile privind sprijinul logistic, pentru a se putea obține beneficii maxime din exploatarea oportunităților oferite de organisme multinaționale.

În era globalizării, când sprijinul logistic capătă din ce în ce mai mult un caracter de multinaționalitate, este necesară o abordare globală a modului în care se realizează sprijinul contingentelor naționale desfășurate în teatre de operații și acțiuni militare departe de teritoriul național. Doar fiind la curent cu toate capacitățile oferite pe plan internațional vom fi în măsură să răspundem provocărilor viitorului, iar sprijinul logistic va fi mult mai eficient.

BIBLIOGRAFIE

- Benone Andronic, *Opinii privind cerințele logisticii apărării colective*, Buletinul Academiei de Înalte Studii Militare nr. 1, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 2003.
- Col.prof.univ.dr. Benoni Andronic, *Determinările logistice ale războiului bazat pe rețea*, Revista Gândirea Militară Românească, nr. 6, 2004.
- Gheorghe Minculete, *Elemente de management al sprijinului logistic*, Editura Universității Naționale de Apărare, București, 2005, p. 114.
- Dorel Bahrim, *Studii Europene*, Editura Victor, București, 2009.
- <http://www.nato.int>
- <http://europa.eu/eda>
- <http://www.namsa.nato.int>

**BOGDAN PETRICEICU HAȘDEU, MEMBRU TITULAR
ȘI VICEPREȘEDINTE AL ACADEMIEI ROMÂNE***

**BOGDAN PETRICEICU HAȘDEU, MEMBER
AND VICE-PRESIDENT OF THE ROMANIAN ACADEMY**

*General de brigadă (r) prof. univ. dr. Florian TUCĂ**
Colonel (r) prof univ dr. Eugen SITEANU****

Rezumat: În lucrare autorii prezintă, succint, creația literară și istorică genială pe baza căreia Bogdan Petriceicu Hașdeu a fost ales membru al Academiei Române și vicepreședinte al acestei instituții. De asemenea, sunt evidențiate și alte merite pentru care strălucitul om de știință a devenit membru titular și apoi, de trei ori, vicepreședinte al Academiei Române.

Cuvinte-cheie: Academia Română, membru titular, vicepreședinte, istoric, academician.

Abstract: In the paper, the authors briefly presents the brilliant literary and historical creation and, on this basis, Bogdan Petriceicu Hașdeu has been chosen member of the Romanian Academy and vice-president of this institution. There are also mentioned other abilities because of which the great scienceman became permanent member and then, for three times, the vice-president of the Romanian Academy.

Keywords: Romanian Academy, permanent member, vice-president, historical, academician.

Academia Română este o instituție științifică relativ tânără. Ea a fost înființată în anul 1866. Menirea ei era, așa cum aprecia, la timpul său, istoricul și academicianul Nicolae Iorga, „**de a îmbogăți știința neamului, dar nu mai puțin a îndemna, a judeca și a răsplăti științele culturale ale tuturor**”. Ea este datoare – mai spunea savantul român – „**să cuprindă, unul după altul, pe**

* Comunicare științifică ținută de către cei doi autori în cadrul celui de-al XIV-lea Congres de Dacologie, care s-a ținut la Buzău în luna 16 august 2013.

** Profesor univ. dr., membru al Academiei Oamenilor de Știință din România; istoric.

*** ing., Academia Comercială, Satu Mare și Universitatea Națională de Apărare „Carol I”; membru asociat al AOȘR; vicepreședintele Asociației Absolvenților UNAp „Carol I”; esiteanu@yahoo.com; tel.: 0720566911.

acei cari s-au deosebit prin râvna lor pentru ocupațiile cele mai înalte ale spiritului omenesc”.

De la înființarea Academiei Române, acum aproape un veac și jumătate, până în zilele noastre, în rândurile ei au fost primiți peste 1500 de personalități culturale, științifice, social-politice, militare și religioase, dintre care peste 1000 sunt români, iar restul străini. În privința românilor, practic nu există domenii de activitate specifică țării noastre care să nu-și fi avut sau să nu-și aibă reprezentanți de seamă în acest înalt și strălucit for de știință și de cultură românesc. Numele și datele esențiale din biografia și din opera tuturor acestor elite intelectuale românești și străine sunt oglindite, în mod excelent, în dicționarul intitulat **„Membrii Academiei Române”**, semnat de doctorul în istorie Dorina Rusu, apărut până acum în patru ediții.

Din prima generație de membri ai Academiei Române a făcut parte și strălucitul om de cultură și enciclopedist Bogdan Petriceicu Hașdeu, căruia i se închină, de drept și de fapt, și actuala sesiune științifică. El a fost ales în forul științific român la data de 13 septembrie 1877, ca membru titular. Apoi, în trei rânduri, avea să fie ales în onoranta postură de vicepreședinte al Academiei Române (martie 1885 – aprilie 1886, martie 1887 – aprilie 1888 și aprilie 1889 – aprilie 1892). Pentru ce merite va deveni strălucitul personaj mai întâi membru titular al Academiei Române, iar apoi vicepreședinte al acestuia? Mai întâi de toate, fiindcă avea o vastă cultură. Era, după cum rezultă din cărțile care-i sunt dedicate, un autentic enciclopedist. Se zice că el cunoștea peste 20 de limbi străine. Istoricul și criticul literar George Călinescu îl va considera, pe drept cuvânt și pe merite notabile, **„drept geniu universal”**. Fusese profesor de istorie, de geografie și de statistică la Iași, numit în acea funcție, se spune, chiar de Cuza Vodă. Își va continua activitatea didactică la București. Apoi, tot la București, va desfășura o muncă de pionierat la Arhivele Statului, unde va deveni și director al acelei instituții. Va deveni apoi membru titular al Academiei Române datorită unei strălucite activități științifice și literare, publicând zeci de cărți și multe sute de articole și studii, în cuprinsul cărora a tratat teme inedite din știință și cultura românească și universală. Va deveni academician, în al treilea rând, pentru că, prin activitatea desfășurată, prin funcțiile pe care le-a deținut, ca și prin prelegerile sale științifice, a impulsionat, ca puțini alții ca el în epocă, viața științifică, culturală și literară românească.

Iată și unele realizări concrete ale activității învățatului și luminatului Bogdan Petriceicu Hașdeu:

1. a pus bazele mai multor publicații istorice și literare, în paginile cărora se abordau, cu precădere, teme majore și inedite de istorie, de literatură, de știință etc.; este vorba, printre multe altele, de următoarele publicații: **„România”**, **„Foaie de**

istorie românească”, „Foaie de istorie și literatură”, „Lumina”, „Traian”, „Revista Nouă” etc.; de când va fi numit Director la Arhivele Statului, Bogdan Petriceicu Hașdeu s-a îngrijit personal de editarea revistei „**Arhivei istorice a României**”, în coloanele căreia s-au publicat, adesea din inițiativele și sugestiile acestuia, numeroase documente vechi și inedite pe teme de istorie, cultură, geografie, literatură, armată, religie etc.;

2. din inițiativa și prin grija și sub coordonarea lui Bogdan Petriceicu Hașdeu avea să apară, în perioada anilor 1873-1875 lucrarea științifică intitulată „**Istoria antică a României**”, în două volume, carte de referință a istoriografiei Românești;

3. strălucitul om de cultură Bogdan Petriceicu Hașdeu a îmbogățit, prin creații literare și istorice proprii, literatura și istoriografia românească. Pe această linie se cuvine să evidențiem faptul că el este autorul lucrării intitulate pe cât de inspirat, pe atât de frumos „**Cuvente den bătrâni**”, în două volume, carte ce avea să fie distinsă cu premiul „**Ion Heliade Rădulescu**” al Academiei Române. Tot Hașdeu este autorul lucrării fundamentale intitulată „**Etimologicum Magnum Romaniae**”, apărută în trei volume. Numele său ca autor avea să strălucească până în zilele noastre și pe lucrările intitulate „**Istoria critică a României**”, „**Principii de filologie comparată**” și geniala monografie „**Ioan Vodă cel Cumplit**”.

A publicat, de asemenea, excelente volume de poezii, de proză și de teatru, din această ultimă categorie de creații literare făcând parte drama istorică „**Răzvan și Vidra**” și comedia „**Trei Crai de la Răsărit**”, care aveau să devină piese clasice ale teatrului românesc.

În sfârșit, dar nu în cele din urmă, Bogdan Petriceicu Hașdeu va fi fost ales ca membru titular al Academiei Române, iar apoi, în trei rânduri, ca vicepreședinte al acesteia datorită patriotismului său înflăcărat. Așa cum avea să declare el în nenumărate rânduri, începând din anii tinereții și până la intrarea sa în lumea umbrelor, se declara mândru că este de viță dacică. Pe această linie, într-una din poeziile sale din anii de tinerețe, el va spune, sincer și deschis, cu inima sa încărcată de fierbinte patriotism, printre altele: „**Sunt dac cu trup și suflet,/ Și cu mândria aceasta o recunosc,/ Sunt dac, nu sunt roman,/ Pe romani îi disprețuiesc**”.

Ulterior, în creațiile sale poetice din anii maturității, ca și în unele însemnări memorialistice, el va declara, tot atât de clar și de sincer, după cum rezultă din numeroase surse, că el „**este mândru că s-a născut român, că trăiește și muncește în România**” și că „**nu-și va cruța niciodată eforturile ca prin tot ceea ce face să-și slujească Ginta din care provine, Neamul și Patria**”.

Spiritul și trăirile curat patriotice ale profesorului, ziaristului, istoricului, poetului, scriitorului și academicianului Bogdan Petriceicu Hașdeu vor fi atestate în mod exemplar, nu doar în vorbe frumoase, în cuvinte bine alese și în fraze rostite în

public sau în scris, ci în mod special în creația sa științifică și literară, ceea ce avea să fie esențial în înfățișarea sa de strălucit patriot.

Omul de știință, de litere, de inițiator și de conducător de publicații istorice și literare, de arhivist de excepție, de autor de cărți fundamentale și, nu în cele din urmă, omul de omenie Bogdan Petriceicu Hașdeu s-a stins din viață aureolat de o glorie nepieritoare, în ziua de 25 august 1907, în localitatea prahoveană Câmpina. Dar numele lui, faptele sale cele bune și amintirea sa vor trăi veșnic în memoria românilor dar și a străinilor. Am zis și a străinilor nu așa, la întâmplare, ci bazându-ne pe fapte reale.

Astfel, fiind un geniu al culturii, științei și spiritualității românești, el a fost ales pentru merite științifice incontestabile, ca membru al Academiei Imperiale de Științe din Petersburg, al Academiei Regale din Belgrad, al Societății de Lingvistică din Paris, a Societății Neolingvistice Americane din Baltimore, al Societății Academice din Sofia etc.

Ca un fel de încununare a meritelor și realizărilor sale pe plan științific, academicianul Bogdan Petriceicu Hașdeu avea să fie onorat, în țară și în străinătate, nu doar cu înalte titluri științifice, ci și cu nenumărate decorații și distincții, printre care s-a numărat și „**Marea Medalie de Aur pentru Istoria Națională**”.

Acesta a fost, în linii generale, academicianul Bogdan Petriceicu Hașdeu, pe care îl elogiem, îl omăgiem și-l slăvim acum și aici în cadrul celui de-al XIV-lea Congres Internațional de Dacologie.

BIBLIOGRAFIE

Rusu N. Dorina, *Membrii Academiei Române. 1866-1999. Dicționar*, București, 1999.

Călinescu G., *Istoria literaturii române de la începuturi până în prezent*, Ediția a doua revăzută și adăugită, București, 1982.

Sandu Vasile, *Viața și opera lui Bogdan Petriceicu Hașdeu*, București.

Digital Bit - lider în integrarea sistemelor și tehnologia informației

S.C. Digital Bit S.R.L. este specializată în domeniul tehnologiilor de vârf, cu rezultate notabile în dezvoltarea de aplicații software speciale, proiectarea, dezvoltarea și integrarea sistemelor, respectiv producția de echipamente electronice speciale.

Compania investește continuu în dezvoltare-cercetare și astfel a realizat o serie de sisteme proprii de armă telecomandată de calibrul mic - 7,62 și 12,7 mm - pentru diferite tipuri de platforme terestre și navale.

Domenii de excelență:

- Tehnologia informației
- Sisteme electronice și de automatizări
- Sisteme și soluții integrate
- Servicii de consultanță

Digital Bit S.R.L.
Strada Erou Ion Călin Nr. 26
Sector 2, București
CP 020532
Tel/Fax: 021-2120559
office@digitalbit.ro
www.digitalbit.ro

ÎN ATENȚIA COLABORATORILOR !

Pentru o mai bună procesare a articolelor și pentru introducerea revistei în baza de date internațională CEEOL, dorim respectarea următoarelor cerințe **obligatorii**:

- ✓ **titlul articolului – română și engleză;**
- ✓ **abstractul – română și engleză;**
- ✓ **cuvinte cheie (5-6) – română și engleză;**
- ✓ **instituția din care provine autorul;**
- ✓ **e-mail, telefon, fax (o adresă de contact);**
- ✓ **bibliografie.**

1. *Textul.* Se introduce în Microsoft Word, folosind fontul Times New Roman și tastatura standard românească. Nu sunt acceptate fonturile care au mapări neobișnuite (în care caracterele cu diacritice - ș, ț, â, î și Ș, Ț, Ă, Î - înlocuiesc alte caractere - [,], @, ~, \ ș.a.m.d.). Textul în limba română trebuie să aibă în mod obligatoriu diacritice. Articolul trebuie cules, pur și simplu, fără nicio altă formatare în afara sublinierilor, acolo unde este cazul, folosind bold și italic. Paragrafele vor fi delimitate de un Enter, părțile articolului fiind separate între ele prin două-trei paragrafe goale.

2. *Ecuatiile.* Indiferent de locul pe care îl ocupă în cadrul articolului, ecuațiile se introduc numai în Microsoft Equation Editor. La limită, se acceptă ecuații scrise de mână, numerotate și trimise separat de restul articolului).

3. *Figurile.* Sunt acceptate formatele vectoriale standard. În cazul figurilor produse cu o altă aplicație decât Microsoft Word (de exemplu, Corel Draw sau în AutoCAD), fișierele respectivelor aplicații vor fi trimise împreună cu restul articolului. Figurile trimise în format electronic vor fi desenate la dimensiunile la care pot fi tipărite, iar dimensiunea textului trebuie să fie între 8 și 12 puncte tipografice. Sunt acceptate și figuri desenate de mână, pe foi separate de restul articolului, cu condiția ca desenele să fie clare și să poată fi ușor identificat locul din cadrul articolului în care trebuie să se regăsească.

4. *Imaginile.* Imaginile scanate trebuie incluse atât în documentul Microsoft Word, cât și trimise separat. Nu se recomandă folosirea imaginilor preluate de pe Internet, deoarece acestea nu satisfac cerințele necesare pentru tipărirea lor (având o rezoluție mult inferioară celei necesare pentru un tipar de calitate). Imaginile de calitate au o rezoluție de minimum 200 dpi. Pentru formatele JPEG și GIF, aveți în vedere ca, în urma compresiei, calitatea imaginii să devină rezonabilă.

5. *Numerotarea.* Ecuatiile, figurile, tabelele, titlurile din bibliografie vor fi numerotate cu cifre arabe, astfel:

- între paranteze pătrate pentru bibliografie;
- între paranteze rotunde pentru formule;
- prin exponent, în cazul notelor de subsol;
- precedate de denumire, în cazul observațiilor, figurilor, tabelor etc.

Rugăm autorii să redacteze articolele atât în limba română, cât și în limba engleză.

Vă mulțumim !

Redacția

Revista de Științe Militare

EDITOR
Secția de Științe Militare
a
Academiei Oamenilor de Știință
din România

CONSILIUL EDITORIAL
PREȘEDINTE DE ONOARE
general (r) prof. univ. dr. H. C. Vasile CÂNDEA

PREȘEDINTE
general prof. univ. dr. Teodor FRUNZETI

REFERENȚI ȘTIINȚIFICI
general prof. univ. dr. Teodor FRUNZETI
general de brigadă (r) prof. univ. dr. Viorel BUȚA
contraamiral fl. (r) prof. univ. dr. Marius HANGANU

MEMBRI
general (r) prof. univ. dr. Anghel ANDREESCU
general maior (r) prof. cons. dr. Constantin MINCU
general de flotilă aeriană prof. univ. dr. Florian RÂPAN
general de brigadă (r) prof. univ. dr. Viorel BUȚA
locotenent-colonel dr. Cristophe MIDAN, Franța
dr. Karina MARCZUK, Polonia
prof. univ. dr. Adrian GHEORGHE, SUA
Dr. Dana PERKINS, SUA
colonel (r) prof. univ. dr. ing. Eugen SITEANU

COLEGIUL DE REDACȚIE
Director
colonel lector univ. dr. Alexandru STOICA
editura@unap.ro

Redactor
colonel (r) prof. univ. dr. ing. Eugen SITEANU
esiteanu@yahoo.com

Referent de specialitate
Alina ALBU

Corector
Carmen IRIMIA

Tehnoredactor
Liliana ILIE

Tipar executat
la Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I“
Șoseaua Panduri, nr. 68-72, sector 5, București
e-mail: editura@unap.ro
Tel./Fax: 319.59.69; 319.48.80/215; 453

Revista de Științe Militare apare trimestrial.

COPYRIGHT: sunt autorizate orice reproduceri,
fără perceperea taxelor aferente, cu condiția indicării
precise a numărului și datei apariției revistei din care provin.

Coperta I: Mareșalul Constantin Prezan
(n. 1861 – satul Sterianul de Mijloc, districtul Ilfov, astăzi județul
Dâmbovița, d. 1943, satul Schinetea, județul Vaslui):

Coperta II: Columna lui Traian. Sursă: Muzeul Militar Național,
prin amabilitatea domnului Neculai Moghior, șeful Secției Documentare.

*Pentru publicarea de materiale promoționale în cuprinsul revistei,
rugăm agenții economici și pe toți cei interesați să se adreseze redacției
pentru a conveni forma de colaborare.*

1065/2013

C.391/2013